

מדינת ישראל
משרד הרווחה ושירותים החברתיים

האגף לשירותי תקון ונוער מנותק
שירות המבחן לנוער

האגף למחקר
תכנון והכשרה

מחקר הערכה על תכנית
קבוצות דיון משפחתיות (קד"ס)
כהליך חלופי
לנוער עובר חוק

דוח מסכם

עורכי המחקר –
חברת מרטנס הופמן,
יועצים לניהול בע"מ:

דוקטור יעקב אזרחי

דוקטור אילן רוזינר

יהודית חסידה

דוקטור גילה חן

יאנינה לבד

נובמבר 2015

שלמי תודה

מחקר זה בוצע בסיוע גורמים רבים ועל כך שלוחה להם תודה.

תודה לד"ר יוסף אהרונוב מנהל תחום מחקר במשרד הרווחה והשירותים החברתיים.

תודה מיוחדת לאנשי שירות מבחן לנוער, מר אפי ברור מנהל שירות מבחן לנוער, הגב' ורדה רפפורט, מפקחת ארצית בשירות מבחן לנוער ומנהלת תכנית קד"ם, מר חיים ליבנה מרכז ארצי - מיחשוב בשירות מבחן לנוער, וחברי וועדת ההיגוי לתוכנית, על הסיוע הרב והמעורבות בשלבי המחקר.

תודה למר עזי נבון מנהל עמותת קד"ם על קידום הסקר בקרב המתאמים בתכנית.

תודה לקציני מבחן ומתאמי קד"ם שנתנו מזמנם למלא את חוות הדעת עבור המחקר.

תודה למשתתפי תכנית קד"ם, הנערים הפוגעים, המשפחות והתומכים, הנפגעים ותומכיהם, קציני מבחן וחוקרי נוער על השתתפותם בסקר ותרומתם למחקר.

תקציר מנהלים מורחב

רקע כללי

קבוצת דיון משפחתית (קד"ם) לנוער עובר חוק הוא תהליך רצוני אשר במרכזו מתקיים מפגש בין הנער עובר החוק בגילאי 12-18 ומשפחתו הגרעינית והמורחבת, לבין נפגע העבירה ותומכיו, בהשתתפות אנשי מקצוע. מטרת המפגש לקחת אחריות מצד הנער הפוגע, לנהל שיח על העבירה, השלכותיה ותוצאותיה, ולהגיע להסכמה על הפעולות שיש לעשות לתיקון הפגיעות שנגרמו: לנפגע העבירה ולקהילה ולשיקום הנער מבצע העבירה.

ההפניה לתוכנית נעשית על ידי קצין מבחן לנוער בתיאום עם המשטרה. ההפניה מועברת למתאם (מטעם עמותת קד"ם) המתחיל את הליך ההכנה למפגש. המתאם נפגש עם הנער והוריו ותומכיהם, עם הנפגע ותומכיו, אנשי המקצוע, ועם כל אחד מהמשתתפים, ומכין אותם למפגש משותף.

המפגש מורכב משלושה חלקים: השלב הראשון- דיון בעבירה, בהשלכותיה ובדרכים לתקן את נזקה, השלב השני- זמן פרטי של המשפחה בו נכתבת תכנית הטיפול והתיקון. השלב השלישי- בחינת התוכנית על ידי כלל המשתתפים לצורך קבלת אישורם.

שירות המבחן לנוער והאגף למחקר, תכנון והכשרה במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, בקשו להעריך את התכנית לאור פרק הזמן הארוך שעבר מאז ביצוע המחקר המלווה הקודם ריבקין וידגר (2007), היקף האוכלוסייה שגדל בעקבות החקיקה בשנת 2011 של תיקון 12א' לחוק הנוער, והכנסת הסעיף של ההליכים החלופיים, וכניסת גוף מפעיל חדש בשנים האחרונות.

במסגרת זו **מגישה חברת מרטנס הופמן** את דו"ח המחקר שלפנינו.

מטרות המחקר לבחון מי מגיע לתכנית, מהם מאפייני הליך קד"ם שהושלם, מהן הסיבות להליך קד"ם שהופסק, ועד כמה התכנית תורמת ומצליחה.

המחקר בוצע בשילוב של מספר שיטות:

- סקירת ספרות מקצועית
- ראיונות עומק עם שמונה בעלי תפקידים הקשורים לתכנית קד"ם.
- ניתוח קובץ של שירות מבחן לנוער לגבי כל המופנים לקד"ם בשנים 2009-2013, לצורך בחינת חזרתיות, מאפייני המופנים לקד"ם ומאפייני ההליך. בניתוח חזרתיות התייחסנו רק לעבירות שהוגש עליהן כתב אישום והופנו לדיון בבית משפט. נשווה את שיעור החזרתיות בקרב מסיימי תכנית קד"ם לקבוצה שנמצאה מתאימה לקד"ם (וממילא דומה ככל שניתן לקבוצת מסיימי קד"ם), אך ההליך הופסק לגביה עקב סירוב הנפגע להליך. הנתונים יושוו בנוסף, גם לקבוצה שנמצאה לא מתאימה לתכנית (בעיקר עקב אי לקיחת אחריות של הפוגע על העבירה).
- חוות דעת של קציני מבחן על מדגם של 90 נערים שהשלימו הליך קד"ם, ו- 43 נערים שהליך הופסק לגביהם, עקב סירוב נפגע (בשנים 2012-2013). בנוסף, ניתנה הערכה כללית של התכנית על ידי 32 קציני מבחן. הנתונים נאספו במחצית שנת 2014.

- חוות דעת של מתאמים על מדגם של 110 הליכים שהושלמו, ועל 65 הליכים שהופסקו (במהלך 2013). בנוסף, ניתנה הערכה כללית של התכנית על ידי 39 מתאמים. הנתונים נאספו במחצית שנת 2014.
- סקר טלפוני בקרב משתתפים במפגשי קד"ם שהסכימו לקחת חלק בסקר (23 נערים פוגעים, 31 הורי פוגעים, 41 תומכי פוגעים, 18 נפגעים ותומכיהם, 29 קציני מבחן ו-27 חוקרי נוער). הסקר בוצע במחצית שנת 2014.
- דו"ח המחקר הנוכחי משווה בין הממצאים שנאספו במסגרת מחקר זה לבין ממצאים שנאספו בשני מחקרים שבוצעו בשנים קודמות עבור שירות מבחן לנוער:
  - ריבקין וידגר (2007), הערכת תכנית קד"ם, קבוצת דיון משפחתית לנוער עובר חוק. הדו"ח מתייחס לנערים שהופנו לתכנית בין ינואר 2000 לדצמבר 2004, ומאפשר לבחון שינויים שחלו בתכנית ובמאפייניה.
  - סטרבצ'ינסקי ולוי (2011), מאפיינים וצרכים של קטינים המטופלים בשירות המבחן לנוער. הדו"ח מאפשר לנו להשוות בין מאפייני המופנים לקד"ם לבין מאפייני המופנים לשירות מבחן לנוער.

עיקרי הממצאים

תרומת התכנית והצלחתה

1. תרומת התכנית נבחנה בארבע דרכים:

- דיווח של המעורבים בתכנית על תרומתה בהיבטים שונים.
- דיווח קציני מבחן על מידת הביצוע של מרכיבי התכנית שנקבעה לנער הפוגע.
- הערכת קציני מבחן את השינויים שחלו אצל מסיימי קד"ם מתחילת התכנית ועד לסיומה, בהשוואה לקבוצת "סירוב נפגע" שלא סיימה את ההליך.
- ניתוח קובצי נתונים לגבי חזרתיות של מסיימי קד"ם לעומת קבוצת השוואה ("סירוב נפגע") וקבוצת אי התאמה.

2. דיווח של המעורבים בתכנית על תרומתה

- המשתתפים במפגש (כולל הנער הפוגע עצמו) תופסים השפעה חיובית של הליך קד"ם על הנער הפוגע בהיבט של הימנעות מעבירות בעתיד, ושל הבנת ההרגשה של הנפגע. השפעה חיובית קצת יותר נמוכה מדווחת גם בהיבט של שיפור היחסים עם ההורים ושיפור בתחום לימודים/ עבודה. גם במחקרם של ריבקין וידגר (2007) מדווחת ע"י המשתתפים במפגש השפעה חיובית של התכנית בהיבטים הללו.
- המשתתפים במפגש מעריכים כי הנער הפוגע לקח אחריות והתחרט על מעשיו.
- הנפגעים מדווחים על שינוי חיובי לגבי עמדתם כלפי הפוגע, ועל חששות נמוכים מפגיעה עתידית.
- המתאמים מדווחים כי המפגש תרם תרומה גבוהה לנער הפוגע (ממוצע של 3.54 בסולם בן 4 קטגוריות), והנפגע נתרם במידה בינונית (ממוצע של 2.79).

3. מידת הביצוע של התכנית שנקבעה לנער הפוגע

- ביצוע מיטבי של התכנית שנקבעה לנער מהווה תנאי חשוב להצלחת הנער להשתלב בחיים נורמטיביים. סל המרכיבים, ממנו בנויה התוכנית לנער הפוגע, הינו די קבוע. להלן נתונים על מרכיבי התכנית השכיחים עפ"י דיווחי קציני המבחן. תוך השוואת המחקר הנוכחי לקודם.

לוח מס' 1: מרכיבי תכנית שכיחים – השוואה בין מחקרים

ריבקיין וידגר (2007)		המחקר הנוכחי		
בוצע במלואו	נכלל בתכנית	בוצע במלואו	נכלל בתכנית	
87%	68%	86%	91%	שיחות של הנער עם קצין מבחן או עם גורם מקצועי אחר
87%	57%	97%	84%	התנדבות לפעילות חינוכית/טיפולית/קבוצתית
80%	15%	73%	80%	התחייבות להשקיע בלימודים

המרכיבים הללו (וכן מרבית המרכיבים האחרים), נכללו בשכיחות יותר גבוהה במחקר הנוכחי בהשוואה למדווח במחקר הקודם. בשני המחקרים, כאשר מרכיב נכלל בתכנית הוא בד"כ מבוצע במלואו.

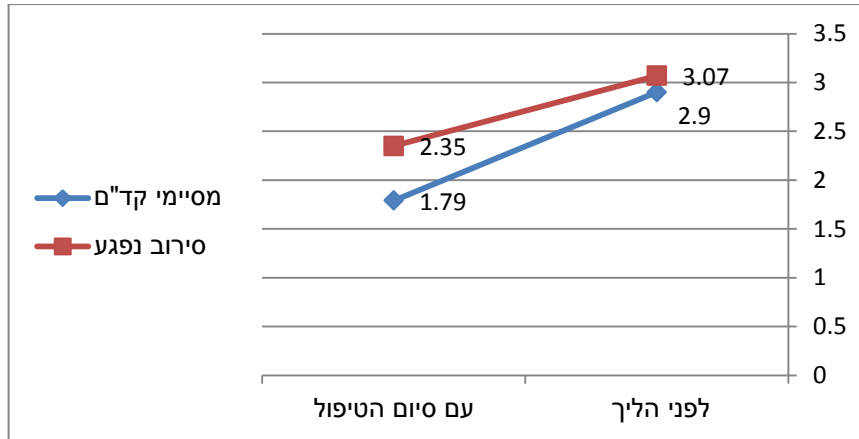
- היקף הביצוע לגבי התחייבות להשקיע בלימודים וחיזוק הפיקוח של ההורים על הנער (פריט שלא נמצא בלוח המובא בתקציר) נמוכים יחסית (ביצוע מלא ב-73% מהתכניות לעומת ביצוע מלא ב-87% מהתוכניות במוצע במרכיבים אחרים של התוכנית). לפירוט ראה סעיף 5.3.4 בגוף המחקר.

4. שינויים שחלו בקרב מסיימי קד"ם בהשוואה לקבוצת סירוב נפגע – חו"ד של קציני מבחן

- קציני המבחן התבקשו להעריך במועד מילוי השאלון מדגם של מסיימי קד"ם במספר היבטים, תוך התייחסות לשתי נקודות זמן, לפני תחילת הליך קד"ם ועם סיום הטיפול. הערכה דומה ניתנה גם לקבוצת השוואה שלא סיימה את הליך קד"ם עקב סירוב נפגע. לצורך המחשה, מוצגים הנתונים, לגבי רמת הסיכון של הנער. (רמת הסיכון הוגדרה כ: פעילות לא חוקית, חברים 'לא טובים', שכרות, שימוש בסמים, הימצאות מחוץ למסגרת לימודית/ תעסוקתית וכד').

גרף מס' 1: השוואת רמת הסיכון של הנער בין הקבוצות

(סולם התשובות בן 5 קטגוריות)

רמת הסיכון בתחילת ההליך מוערכת ברמה בינונית בשתי הקבוצות. עם סיום הטיפול, בקבוצת מסיימי קד"ם חלה ירידה יותר גדולה ברמת הסיכון של הנער בהשוואה לירידה שחלה בקבוצת "סירוב נפגע". תועלת דומה מושגת לדעת קציני המבחן של הנערים בסיכוי גבוה יותר למימוש מיטבי של כישורים ויכולות של הנערים ובירידה של התנהגויות לא נורמטיביות. בהתנהגות הנער בביה"ס לא נמצאו הבדלים בין מסיימי קד"ם לקבוצת ההשוואה.

- עפ"י דיווח קציני המבחן של הנערים הפוגעים, ב- 92% מהמקרים נסגר תיק המשטרה של הנערים בקבוצת סיום הליך קד"ם, לעומת 61% סגירת תיקים בקבוצת 'סירוב נפגע'.

5. ניתוח קובצי נתונים לגבי חזרתיות

- חזרתיות הוגדרה כביצוע של לפחות עבירה אחת שהוגש עליה כתב אישום, והגיעה לדיון בבית משפט, לאחר סיום מפגש קד"ם, או הפסקת ההליך. להלן נתונים בנושא:

לוח מס' 2: שיעור חזרתיות במשכי זמן שונים מתאריך מפגש קד"ם/הפסקת ההליך

25 עד 36 חודשים		13 עד 24 חודשים		7 עד 12 חודשים		עד 6 חודשים		משך הזמן שעבר
מספר	%	מספר	%	מספר	%	מספר	%	
נערים	חזרתיות	נערים	חזרתיות	נערים	חזרתיות	נערים	חזרתיות	
378	1.85	574	2.09	730	4.11	730	7.81	הליך הסתיים
70	0	121	4.13	133	6.02	133	10.53	סירוב נפגע
66	0	138	1.45	146	7.53	146	14.38	אי התאמה

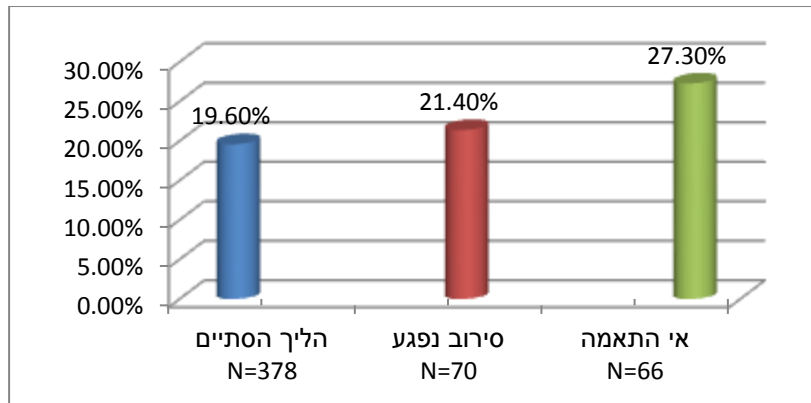
מהלוח עולים הממצאים הבאים:

- מרבית המעידות (חזרתיות) מתרחשות בחצי השנה הראשונה לאחר תאריך המפגש/הפסקת ההליך ובחצי שנה שלאחר מכן.

- הפער בין הקבוצות איננו מובהק סטטיסטית, לאחר נטרול סטטיסטי של הבדלים התחלתיים בין הקבוצות (מספר העבירות לפני העבירה בגינה הגיעו לקד"ם וחומרת העבירות בגללן הופנו לתכנית).

בחנו מהו שיעור החזרתיות המצטבר במהלך שלוש שנים מאז תאריך מפגש קד"ם או הפסקת ההליך בקרב נערים הנמצאים לפחות שלוש שנים מאז תאריך זה. להלן הנתונים:

גרף מס' 2: שיעור מצטבר של חזרתיות לאחר 3 שנים מתאריך מפגש קד"ם או הפסקת ההליך

מהגרף נראה כי שיעור החזרתיות נמוך יותר בקבוצת ההליך שהסתיים (יחסית לקבוצת אי התאמה). עם זאת הפער לא מובהק סטטיסטית.

- בצורה דומה בחנו את שיעור החזרתיות המצטברת במהלך שנה מאז תאריך מפגש קד"ם או הפסקת ההליך. הפער (לאחר שנה) בין מסיימי קד"ם לאי התאמה, מובהק סטטיסטית (10.92% לעומת 21.92% בהתאמה), הפער מול קבוצת סירוב נפגע (16.54%) אינו מובהק.
- בחנו את מספר העבירות שביצעו הנערים מאז מפגש קד"ם או הפסקת ההליך. להלן הנתונים:

לוח מס' 3: מספר העבירות במשכי זמן שונים מתאריך מפגש קד"ם/הפסקת ההליך

משך הזמן שעבר	עד 6 חודשים	7 עד 12 חודשים	13 עד 24 חודשים	25 עד 36 חודשים
הליך הסתיים	0.11	0.10	0.13	0.09
סירוב נפגע	0.16	0.20	0.36 *	0.29 *
אי התאמה	0.26 *	0.30 *	0.36 *	0.15

* הפער בין קבוצת ההליך שהסתיים לקבוצות המסומנות בכוכבית (*) מובהק סטטיסטית ($p < 0.05$), גם לאחר נטרול הבדלים התחלתיים בין הקבוצות

מהלוח עולה כי קבוצת 'הליך הסתיים' נמוכה יותר במספר העבירות שבצעה בכל משכי הזמן שנבדקו.

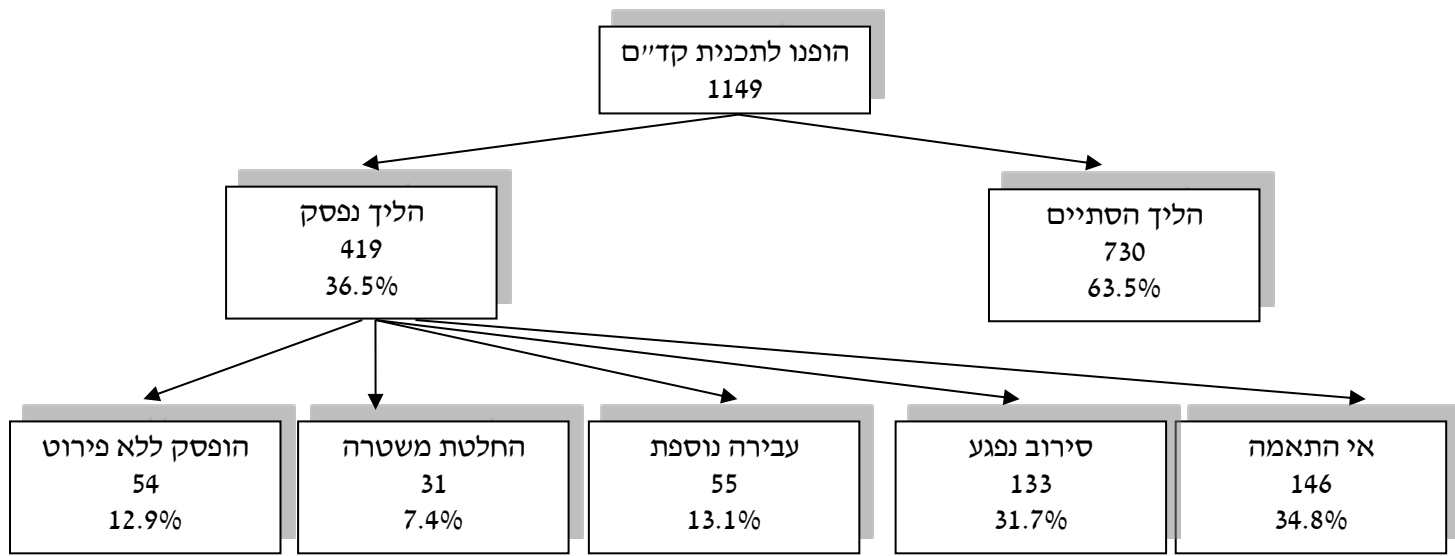
- אין הבדל מובהק סטטיסטי בין הקבוצות בחומרת העבירות שבוצעו לאחר מפגש קד"ם או הפסקת ההליך (חומרה הוגדרה עפ"י העונש המקסימאלי המוגדר בחוק לעבירה שבוצעה).

מאפייני הפעלת תכנית קד"ם

תמונת מצב כללית

- קבלנו ממשרד הרווחה קובץ נתונים על כל הליכי קד"ם שבוצעו מתחילת 2009 ועד סוף שנת 2013. להלן נתונים על הליכי קד"ם שבוצעו ב- 5 שנים אלו.

תרשים מס' 1: הליכי קד"ם בשנים 2009-2013

- ריבקין וידגר (2007), מדווחים כי מתוך 268 נערים שהופנו בשנים יוני 2000 – דצמבר 2004, התהליך הסתיים לגבי 131 נערים. 49% לעומת 63.5% במחקר הנוכחי. גם ממוצע ההפניות לשנה גבוה יותר במחקר שלנו מאשר במחקר הקודם (230 לעומת כ-60).
- מקובץ הנתונים שקבלנו משירות מבחן לנוער, הורדו מספר הפניות בגלל ערכים חסרים ושגיאות אחרות. על סמך נתונים מלאים שנמסרו לנו ממנהלת התוכנית, היו בשנים אלו בממוצע 260 הפניות לשנה. מעניין לציין כי משנת 2011 חלה עלייה במספר ההפניות, ובשלוש שנים האחרונות (2012-2014) הממוצע עומד על 396 הפניות לשנה.
- ל- 36.5% הופסק ההליך, הסיבות הבולטות להפסקה הינן אי התאמה (כאשר הנער הפוגע מסרב לקחת אחריות לעבירה) וסירוב נפגע (כאשר הנפגע מסרב לקיום ההליך). שתי הסיבות הנוספות להפסקה: עבירה נוספת במהלך הליך קד"ם, והחלטת

המשטרה על הפסקת ההליך (עקב חומרת העבירה או בגלל סגירת התיק), מתרחשות בשכיחות נמוכה יחסית.

מאפייני המופנים לתכנית

- בחנו את מאפייני המופנים לקד"ם (עפ"י חוות דעת של קציני מבחן על מדגם של מופנים לתוכנית), לעומת מאפיינים של מופנים לשירות המבחן לנוער (עפ"י נתונים של סטרביצקי ולוי, 2011).
- לקד"ם מגיע שיעור גבוה יותר של נערים שהינם ילדים לאב עובד (86% לעומת 66%) ולאם עובדת (73% לעומת 56%).
- לקד"ם מגיע שיעור נמוך יותר של נערים שאינם עובדים ואינם לומדים (5.7% לעומת 13.5%), שטופלו על רקע פסיכיאטרי או ניסיון אובדני (2.3% לעומת 11%), משתמשים בסמים (3% לעומת 13%), והמגלים תוקפנות פיזית כלפי הורים או מבוגר האחראי לנער (7% לעומת 18%).
- מנתונים אלו בנינו מדד מסכם, הצובר את גורמי הסיכון לכל נער. מדד דומה נבנה גם במחקרם של סטרביצקי ולוי (2011), לגבי הנערים המופנים לשירות מבחן לנוער. להלן הנתונים:

לוח מס' 4: היקף גורמי סיכון – ע"פ הערכת קציני מבחן

ממוצע	+3	2	1	0	
0.76	6.7%	14.6%	24.8%	53.9%	סיום הליך
--	14%	13%	29%	44%	סטרביצקי ולוי (2011)

קבוצת המגיעים לשירות מבחן לנוער, מאופיינת בשיעור יותר גבוה של גורמי סיכון, בהשוואה למסיימי קד"ם.

מאפייני הליך שהסתיים

1. הכנה למפגש קד"ם

- המתאמים קיימו מפגשים ו/ או שיחות טלפון עם הגורמים המעורבים בקד"ם, כחלק מתהליך ההכנה. ממוצע משך ההכנה כ- 18 שעות, לעומת 28 שעות הכנה בממוצע במחקרם של ריבקין וידגר (2007).
- משך ההכנה מזמן ההפניה לקד"ם ועד למפגש אורך בממוצע 3.2 חודשים.
- המתאמים התבקשו להעריך, לגבי כל אחד מהליכי קד"ם שעלה במדגם, באיזו מידה הם נתקלו בשלב ההכנה למפגש קד"ם, בכל אחד מהאתגרים/קשיים (שהוצגו ברשימה) שולם התשובות הינו בן 5 קטגוריות. על פי דיווח המתאמים, הקשיים הבולטים יחסית הינם: הרחבת מעגל של תומכים מתאימים (ממוצע 2.63), קשיים במערכת היחסים נער – הורים (ממוצע 2.46), התלבטות הנפגע אם לקחת חלק במפגש (ממוצע 2.3) וקושי בלקיחת אחריות (ממוצע 2.15) ובחרטה על המעשה של הנער הפוגע. קשיים דומים דווחו גם במחקר הקודם (ריבקין וידגר, 2007).

- קשיים הקשורים לתקשורת עם הנער ולאיתור תומכים, נקשרו לפחות תרומה של המפגש לפוגע ($r=-0.24$). קשיים מסוג חוסר מוטיבציה של הפוגע לקחת חלק במפגש, והתלבטות הנפגע אם לקחת חלק במפגש, נקשרו לפחות תרומה של המפגש לנפגע ($r=-0.34$, $r=-0.30$ בהתאמה). לעומת זאת, מפגשים עם הנפגע, נקשרו ליותר התרומות מהמפגש עבורו ($r=0.34$). יותר תחומי דאגות מולם התמודד המתאם, נקשרו עם פחות תרומה של המפגש לפוגע ($r=0.23$) ולנפגע ($r=0.27$).
- כ- 74% מהנערים הפוגעים ו- 86% מהנפגעים, רצו מאד או די רצו להגיע לתכנית. מרבית הפוגעים הגיעו לתכנית כדי שלא יהיה להם תיק במשטרה ואילו הנפגעים כדי לעזור לפוגע להגיע לחיים תקינים ולהבהיר לו את משמעות הפגיעה.
- המתאמים נשאלו עד כמה להערכתם תהליך ההכנה היה מספק. ממוצע התשובות היה 3.57 בסולם בן 4 קטגוריות. תשובות דומות התקבלו גם מהמשתתפים במפגש (הנער הפוגע 3.57, הורי הפוגע 3.83, תומכי הפוגע 3.45, והנפגע ותומכיו 3.33).

2. מפגש קד"ם

בפרק זה נעסוק ב- 3 תחומים:

- מאפייני המפגש בהיבט של מי נוכח במפגש ומשך המפגש.
- מידת הסיוע של המשתתפים במפגש (כולל המתאם) להתנהלותו.
- אירועים חריגים במהלך המפגש.

מאפייני מפגש

- בכל המפגשים שנדגמו במחקר זה, נכחו קצין מבחן, נציג משטרה והורי הנער הפוגע. במחקר הקודם (ריבקין וידגר, 2007), דווח כי רק ב- 36% מהמפגשים נכחו נציגי משטרה. במחקר הנוכחי, הנפגעים נכחו ב- 40% מהמפגשים, ותומכיהם ב- 12% מהמקרים, לעומת נוכחות יותר שכיחה במחקר הקודם (88% ו- 40% בהתאמה). יש לציין כי בתקופת המחקר הקודם, נוכחות הנפגע הייתה תנאי הכרחי לקיום התוכנית, ומכאן הפער בנתונים. בממוצע נוכחים במפגש כ- 10 איש (כולל תומכים מצד הפוגע והנפגע ואנשי מקצוע).
- 54.5% מההליכים כללו יותר מפוגע אחד. 92% מההליכים כללו נפגע אחד (8% מההליכים היו ללא נפגע כלל), ב- 7 הליכים נפגע מוסד ציבורי (עירייה, משטרה וכד').
- משך המפגש 3.92 שעות בממוצע, בדומה לממצאי המחקר הקודם (ריבקין וידגר, 2007) - 4 שעות בממוצע. 21.5% מהמפגשים נמשכו 5 שעות ויותר.

מידת הסיוע של המשתתפים במפגש, להתנהלותו

- שאלנו את המתאמים עד כמה המשתתפים (הנער הפוגע, תומכיו והנפגע) עזרו או הקשו על התנהלות המפגש. עפ"י הערכת המתאמים, כ- 89% מהנפגעים ותומכי

הנער הפוגע עזרו או עזרו מאד למפגש, 76% מהנערים הפוגעים עזרו ותרמו למפגש.

- גם המשתתפים עצמם (הנער הפוגע, הוריו, תומכיו, הנפגע ותומכיו, קציני מבחן ונציגי משטרה) מדווחים על רמה גבוהה של סיוע מצד המשתתפים האחרים למהלך המפגש.
- המשתתפים מדווחים על רמה גבוהה של תפקוד המתאמים בהיבט של ניהול מפגש בצורה מאורגנת וממוקדת, ניטרליות והוגנות כלפי המשתתפים ויצירת תחושה נוחה ובטוחה.
- המשתתפים השונים מדווחים כי היה רצון לשמוע את מה שהיה להם לומר במהלך המפגש.
- רמה גבוהה של תפקוד המתאם ונכונות לשמוע את מה שיש למשתתפים לומר, מדווחת גם במחקרם של ריבקין וידגר (2007).

אירועים חריגים במהלך המפגש

- ב- 30% מההליכים אירעו אירועים חריגים. בשכיחות גבוהה יחסית האירוע החריג כלל איחורים ועזיבת המפגש באמצע. בשכיחות נמוכה יותר היו התפרצויות והאשמות של משתתפים כלפי משתתפים אחרים במפגש.
- יותר אירועים חריגים היו קשורים ליותר קשיים ואתגרים בשלב ההכנות (קושי בלקיחת אחריות לפוגע, קשיי תקשורת נער – הורים, והתפרצויות הורים).

3. קשיים ואתגרים מולם ניצב הנער הפוגע

- בתחילת ההליך העלו קציני מבחן דאגות בהקשר לקשיים ואתגרים הניצבים בפני הנער הפוגע. הדאגות התייחסו להתנהגות בבית הספר (הישגים נמוכים, בעיות התנהגות וכו'), ודאגות לגבי התנהגות לא נורמטיבית (שכרות, קשר עם עוברי חוק וכו'). ממוצע הדאגות לגבי התנהגות בבית הספר הינו 2.33 (בסולם בן 4 קטגוריות תשובה), ולגבי התנהגות לא נורמטיבית 1.73. גם כאשר הממוצע נמוך, עדיין יש קבוצת נערים לא קטנה שהתנהגותם מהווה מקור לדאגה
- עפ"י דיווח המתאמים, ב- 76% מההליכים הביעו קציני מבחן במהלך המפגש דאגות לגבי קשיים רגשיים של הנער הפוגע. בכ- 62% מההליכים הועלו דאגות בהקשר להתחברות הנערים לאנשים עוברי חוק, התנהגות לא נורמטיבית בזמן הפנוי, בעיות בבי"ס ותפקוד המשפחה. דאגות בשיעור דומה העלו גם ההורים ותומכי הנפגע במהלך המפגש.
- בממוצע מעלים קציני מבחן 3.3 דאגות במהלך המפגש.
- במחקרם של ריבקין וידגר (2007) מדווחת רמת דאגות נמוכה יותר יחסית למחקר הנוכחי. (ייתכן והפער ברמת הדאגות נובע מכך שכיום מגיעים לתוכנית נערים עם יותר מאפייני סיכון בהשוואה למגיעים לתוכנית בשנים הראשונות).

4. התוכנית שנקבעה לנער הפוגע

- במרכיבי התוכנית השכיחים ועד כמה הם בוצעו, דנו בתקציר בחלק שעוסק בתרומת התוכנית והצלחתה (סעיף 3).
- בעיני המתאם, התוכנית נתפסת כהוגנת מאד עבור הנער הפוגע (ממוצע 3.89 בסולם בן 4 קטגוריות). גם בעיני המשתתפים במפגש (הנער הפוגע, הוריו, תומכי הפוגע והנפגע), התוכנית נתפסת כהוגנת הן עבור הנער הפוגע והן עבור הנפגע (ממוצע 3.6).
- המשתתפים במפגש נשאלו עד כמה היתה להם השפעה על החלטות שהתקבלו במפגש לגבי התוכנית. בסולם בן 4 קטגוריות תשובה, תומכי הפוגע דווחו על השפעה רבה (ממוצע 3.68) ואילו הורי הפוגע, הנפגע ותומכיו, והנער הפוגע דווחו על השפעה קצת יותר נמוכה (ממוצע 3.16, 3.19, ו-3.35 בהתאמה).

5. הערכה כללית של ההליך

- המשתתפים בתוכנית - הנער הפוגע, הוריו והנפגע ותומכיו, מרוצים מהשתתפותם בה (בממוצע 3.65, 3.65 ו 3.7 בהתאמה בסולם בן 4 קטגוריות), המשתתפים היו ממליצים לנערים פוגעים דומים להשתתף בה (ממוצע 3.91, 3.81 ו- 3.89 בהתאמה).
- 92% מקציני מבחן טענו שהחלטה להפנות את הנער לקד"ם, הייתה נכונה במידה רבה מאד או במידה רבה.

הליך קד"ם שהופסק

- מתוך 1,149 נערים שהופנו לקד"ם (בשנים 2009-2013), לגבי 419 נערים, ההליך הופסק (36.5%). הסיבות השכיחות להפסקת ההליך הינן:
  - אי התאמה לתוכנית, בעיקר בעקבות סירוב של הנער הפוגע לקחת אחריות על העבירה.
  - סירוב נפגע – כאשר הנפגע מסרב לקיום ההליך.
- בחנו את ההבדלים בין מסיימי קד"ם לקבוצות בהן ההליך הופסק מסיבות אלו:
  - ככלל אין הבדלים דמוגרפיים בין הקבוצות.
  - על סמך הערכות קציני מבחן, מצאנו כי מסיימי קד"ם פחות מוכרים לגורמי הרווחה ומאופיינים בפחות גורמי סיכון, בהשוואה לקבוצת 'סירוב נפגע'.
  - כ-33% ממסיימי קד"ם ו-34% מקבוצת 'סירוב נפגע' בצעו עבירות לפני העבירה בגינה הגיעו לקד"ם. בקבוצת 'אי התאמה' השיעור גבוה יותר (47%).
  - 47% ממסיימי קד"ם הופנו לתוכנית בגין עבירות אלימות לעומת 75% בקבוצת 'סירוב נפגע' ו-61% בקבוצת אי התאמה. 42% ממסיימי קד"ם

הגיעו לתוכנית בעקבות עבירות רכוש לעומת 22% בקבוצת 'סירוב נפגע'
ו- 33% בקבוצת 'אי התאמה'.

- בחכמה לאחר מעשה, טענו המתאמים, כי מתוך כלל המקרים של הפסקת ההליך בגין סירוב נפגע, ב-12% מהם ניתן היה למנוע את הפסקת ההליך. כמו כן, ניתן היה למנוע 3% מההליכים שהופסקו בעקבות אי התאמה.
- ל-63% מהנערים לגביהם הליך קד"ם הופסק בעקבות סירוב נפגע, הוצעה תוכנית התערבות אחרת מתוך התוכניות של שירות המבחן לנוער.

תמונת מצב – סיכום

- תוכנית קד"ם מתקיימת בישראל כ- 15 שנה. המחקר הנוכחי הוא הערכה נוספת על זו שנעשתה על ידי ריבקין וידגר בשנת 2007. בחלק מהמשתנים שנבדקו במחקר הנוכחי, נעשתה השוואה לממצאי המחקר הקודם. עם השנים הוכנסו שינויים בתוכנית בהיבטים שונים (סוג העבירה, חומרת העבירה, שותפים לעבירה ועוד). תמונת המצב שלהלן מלמדת על הטמעה של התוכנית במערכת כהליך חלופי להליך הפלילי במקרים המתאימים, בעקבות החקיקה בשנת 2011 של תיקון 12א' לחוק הנוער, ועל שיפור במרבית המשתנים בהשוואה לשנים קודמות. הצלחת התוכנית נבחנה במדדים שונים ונמצאה גבוהה. בחלק מהמדדים יש לתוכנית קד"ם יתרון על פני קבוצת ההשוואה 'סירוב נפגע', ובחלק מול קבוצת 'אי התאמה'.
- בהשוואה לשנים הראשונות של התוכנית (2000-2004), בשנים 2009-2013 הופנו יותר נערים בממוצע לשנה (230 לעומת 60) ושיעור גבוה יותר מבין המופנים סיים את התוכנית (63.5% לעומת 49%). מעניין לציין כי בין השנים 2012-2014 עמד ממוצע המופנים לשנה על 396 הפניות (עפ"י נתוני שירות המבחן).
- לקד"ם מופנים נערים עם שיעור נמוך יותר של גורמי סיכון בהשוואה לנערים המגיעים לשירות המבחן לנוער. הפער נובע מעמידה בקריטריונים שנקבעו לתוכנית. עם זאת, בכרבע מכלל ההפניות הופסקו ההליכים מסיבות אי התאמה (12.7%) או סירוב נפגע (11.6%).
- קציני מבחן מעלים דאגות כלפי הנער הפוגע (התנהגות בעייתית בבית הספר, התנהגות לא נורמטיבית בשעות הפנאי וכו'), בשיעור גבוה יותר יחסית למחקר הקודם.
- כ- 18 שעות מושקעות בהכנה למפגש לעומת 28 שעות במחקר הקודם. למרות הירידה במספר השעות, המתאמים קיימו פי שתיים פגישות ושיחות הכנה עם המשתתפים בהשוואה למחקר הקודם.
- במחקר הנוכחי דווחה נוכחות מלאה של נציגי המשטרה במפגשים לעומת נוכחות חלקית (36%) במחקר הקודם. עם זאת, במחקר הנוכחי יש נוכחות יחסית נמוכה לנפגעים ולתומכיהם, בהשוואה למחקר הקודם. (יש לציין כי בתקופת המחקר

- הקודם, נוכחות הנפגע הייתה תנאי הכרחי לקיום התוכנית ומכאן הפער בנתונים).
- במפגש קד"ם נוכחים בממוצע כ- 10 אנשים כולל תומכים מצד הפוגע והנפגע ואנשי מקצוע.
  - המתאמים והמשתתפים במפגש תופסים רמה גבוהה של סיוע מצד המשתתפים להצלחת המפגש. תפקוד המתאמים מוערך על ידי המשתתפים ברמה גבוהה.
  - משך המפגש הינו 3.9 שעות בממוצע, בדומה למחקר הקודם. עם זאת, בקצת מעל לחמישית מההליכים, המפגש נמשך 5 שעות או יותר.
  - התוכנית שנקבעה לנער יותר עשירה במרכיבים חשובים, יחסית למחקר הקודם. בדרך כלל כאשר מרכיב נכלל בתוכנית הוא מבוצע. עם זאת, המרכיבים; התחייבות להשקיע בלימודים וחזוק פיקוח ההורים, מבוצעים במלואם רק ב- 73% מהמקרים (לעומת כ- 87% בממוצע במרכיבים האחרים).
  - התוכנית נתפסת על ידי המשתתפים כהוגנת הן לפוגע והן לנפגעים. המשתתפים שבעי רצון מהשתתפות בתוכנית והיו ממליצים לנערים פוגעים אחרים על התוכנית.
  - מדיווחי קציני מבחן עולה כי ב- 93% מהמקרים נסגרו תיקי המשטרה בקרב מסיימי קד"ם, לעומת 61% בקרב קבוצת 'סירוב נפגע'.
  - המשתתפים בתוכנית (כולל הנער הפוגע) תופסים השפעה חיובית של הליך קד"ם על הנער הפוגע (הימנעות מעבירות בעתיד, הבנת הרגשת הנפגע, לקיחת אחריות וחרטה וכד').
  - הנפגעים מדווחים על שינוי חיובי כלפי הפוגע ועל פחות חששות מפניו.
  - המתאמים מדווחים על תרומה גבוהה לנער הפוגע מהמפגש ועל תרומת בינונית לנפגעים.
  - קציני המבחן של הנערים הפוגעים, העריכו שינויים שחלו עם סיום הטיפול (בהשוואה לתחילת ההליך) בקרב מסיימי קד"ם לעומת קבוצת 'סירוב נפגע'. הממצאים מראים כי אצל מסיימי קד"ם יש להערכת קציני המבחן, שיעור גבוה יותר של ירידה ברמת הסיכון של הנער, ובהתנהגויות לא נורמטיביות, ובשיעור גבוה יותר חלה עלייה בסיכוי למימוש מיטבי של כישורים ויכולות.
  - חזרתיות הוגדרה כביצוע של לפחות עבירה אחרת שהוגש עליה כתב אישום לאחר סיום מפגש קד"ם או הפסקת ההליך. מצאנו כי מרבית המעידות (חזרתיות) מתרחשות במהלך השנה הראשונה מאז מפגש קד"ם/ סיום ההליך. הפער בין מסיימי קד"ם לקבוצת אי התאמה מובהק סטטיסטית רק לגבי שיעור החזרתיות המצטברת לאחר שנה. ביתר משכי הזמן לא נמצא פער מובהק סטטיסטי בין הקבוצות.
  - מספר העבירות לאחר סיום מפגש קד"ם או הפסקת ההליך נמוך יותר בקבוצת מסיימי קד"ם, לעומת קבוצת 'סירוב נפגע' ו'אי התאמה'. הפערים מובהקים סטטיסטית.

המלצות וכיווני פעולה

- **צמצום מקרים של הפסקת הליך קד"ם**

כ- 2/3 מהפסקות הליך קשורות ל'סירוב נפגע' וליאי התאמה'. יש לבדוק את הליך הפניית נערים לתוכנית קד"ם, כדי למצוא דרכים לצמצום הפניות לא מתאימות. בנוסף, יש לנתח בצורה מובנית כל הפסקת הליך כדי לבחון האם וכיצד ניתן היה למונעה. כך ניתן יהיה לגבש לקחים ודרכי פעולה לצמצום נשירה מהליך קד"ם בעתיד.
- **מעקב שיטתי אחר מסיימי קד"ם**

בחצי שנה הראשונה והשניה מסיום הליך קד"ם, מתרחשות מרבית המעידות (ביצוע עבירות חוזרות). יש להבנות בתוכנית שנקבעה לנערים (או בדרכים נוספות) שיטה לביצוע מעקב אחרי הנערים הן כדי לעמוד על ביצוע התוכנית, והן כדי לצמצם בזמן אמת את פוטנציאל החזרתיות.
- **קיצור לוחות זמנים בשלב ההכנות והמפגש**

יש לחפש דרכים לקיצור משך הזמן מביצוע העבירה ועד לקיום המפגש. בנוסף, יש לצמצם את משך הזמן העובר מסיום שלב ההכנות ועד לקיום המפגש. מומלץ לחפש דרכים לקיצור משך המפגש עצמו.
- **נוכחות הנפגע במפגש**

הנפגע נוכח בכ- 40% מההליכים. יש חשיבות לנוכחות הנפגע על מנת להמחיש לפוגע את גודל הפגיעה ומשמעותה. יש לנסות להגדיל את נוכחות הנפגע במפגשים. במקרים בהם הנפגע לא נוכח, יש לנסות להמחיש יותר את משמעות הפגיעה בדרכים אחרות. (לדוגמא נציג המשטרה או גורם אחר ייצג את הנפגע ואת ההשלכות שהיו לעבירה עליו).
- **ניצול טופס תיעוד עבודת המתאמים להפקת לקחים**

המתאמים ממלאים טופס תיעוד על עבודתם בשלב ההכנה ובמפגש ההיוועדות בכל הליך. יש לבחון כיצד לנצל טופס זה באופן מיטבי להפקת לקחים. לדוגמא, ניתן לשלב בטופס היבטים שונים של היתרמות הנפגע ומתן מענה לצרכיו במהלך המפגש. דוגמא נוספת, הינה, לתעד דרכים שהופעלו במהלך בניית התוכנית כדי לחדד אצל הנער הפוגע תחושת מעורבות ושותפות, ומחויבות לתוכנית.

תוכן עניינים

1	כללי	1
2	סקירת ספרות	2
21	מטרות המחקר	3
21	שיטת ביצוע המחקר	4
25	ממצאים	5
25	מאפייני הליך קד"ם	5.1
27	מאפייני הנערים ומשפחותיהם	5.2
27	נתונים דמוגרפיים	5.2.1
30	נתונים סוציו אקונומיים	5.2.2
35	סיכום	5.2.3
36	הליך קד"ם שהושלם	5.3
36	הכנה למפגש קד"ם	5.3.1
41	מפגש קד"ם	5.3.2
46	קשיים ואתגרים מולם ניצב הנער הפוגע	5.3.3
48	התוכנית שנקבעה לנער הפוגע	5.3.4
51	הערכה כללית על התכנית	5.3.5
52	סיכום	5.3.6
54	הליך קד"ם שהופסק	5.4
54	היקף הפסקת הליך קד"ם והסיבות לכך	5.4.1
54	פעולות שננקטו למניעת הפסקת ההליך	5.4.2
55	הפניה לתוכניות אחרות	5.4.3
56	סיכום	5.4.4
56	בחינת תרומת תכנית קד"ם	5.5
56	כללי	5.5.1
56	תפיסת תרומת התכנית	5.5.2
61	דיווח קציני מבחן על ביצוע של מרכיבי תכנית שנקבעה לנער	5.5.3
61	שינויים שחלו אצל מסיימי קד"ם לעומת קבוצת "סירוב נפגע" – חוות דעת קציני מבחן	5.5.4
66	ניתוח חזרתיות	5.5.5
70	סיכום	5.5.6
71	סיכום, דיון והמלצות	6

81.....	ביבליוגרפיה
84.....	נספחים
85.....	נספח א' רשימת מרואיינים
86.....	נספח ב' דף עזר לראיונות
88.....	נספח ג' חוות דעת קציני מבחן
98.....	נספח ד' חוות דעת מתאמים
104.....	נספח ה' סקר משתתפי מפגש קד"ס
124.....	נספח ו' מאפייני המופנים לקד"ס

1. כללי

קבוצת דיון משפחתית (קד"ם) לנוער עובר חוק הוא תהליך רצוני אשר במרכזו מתקיים מפגש בין הנער עובר החוק בגילאי 12-18 ומשפחתו הגרעינית והמורחבת, לבין נפגע העבירה ותומכיו, בהשתתפות אנשי מקצוע. מטרת המפגש לנהל שיח על העבירה, לקחת אחריות על מעשה העבירה, השלכותיה ותוצאותיה, ולהגיע להסכמה על הפעולות שיש לעשות לתיקון הפגיעות שנגרמו: לנפגע העבירה ולקהילה ולשיקום הנער מבצע העבירה. גישת קבוצות הדיון המשפחתיות התפתחה בניו זילנד וכיום מיושמת בנוגע לבני נוער עוברי חוק בארצות שונות בעולם. המודל מבוסס על עקרונות ה"צדק המאחה" (Restorative Justice), ושומר על איזון בין מטרות אכיפת החוק, שיקום הנער תוך קבלת אחריות על מעשיו, העצמת המשפחה וצורכי הנפגע. מטרות תכנית קד"ם הן:

- א. לאפשר למבצע העבירה לקחת אחריות פעילה על מעשיו, ישירות כלפי המושפעים מהם.
  - ב. לקחת אחריות של משפחת הנער והשתתפותם בבניית תוכנית טיפול למניעת הישנות או ביצוע עבירות נוספות.
  - ג. תיקון ואיחוי הפגיעות שנגרמו לנפגע העבירה ולקהילה.
  - ד. השתתפות נפגע העבירה בתהליך ובקבלת ההחלטות הנוגעות לאופן איחוי הפגיעות.
  - ה. יצירת חלופה להליך הפלילי, או כחלק ממנו תוך שמירת מעורבותם של אנשי מקצוע.
  - ו. צמצום מספר ההליכים כנגד קטינים המתנהלים בבתי המשפט.
  - ז. צמצום מספר ההוצאות החוץ ביתיות דרך השתלבות ושיקום של הפוגע בקהילה.
- פנייה לתכנית נעשית על ידי קצין המבחן לנוער בתיאום המשטרה. ההפניה מועברת למתאם הגוף המפעיל (כיום, עמותת קד"ם) המתחיל את הליך ההכנה למפגש. המתאם נפגש עם הנער והוריו ותומכיהם, עם הנפגע ותומכיו, אנשי המקצוע ועם כל אחד מהמשתתפים ומכין אותם למפגש המשותף.
- המפגש מורכב משלושה חלקים: השלב הראשון – דיון בעבירה, בהשלכותיה ובדרכים לתקן את נזקה. השלב השני – זמן פרטי של המשפחה בו נכתבת תכנית הטיפול והפיצוי. השלב השלישי – בחינת התכנית על ידי כלל המשתתפים לצורך קבלת אישורם.
- בשנים 2000-2003, נערך מחקר הערכה מלווה בשלביה הראשונים של התכנית לבחינת אוכלוסיית היעד של התכנית, דרכי העבודה, תוצאות התהליך ושביעות רצון המשתתפים. כיום, מבקשים שירות מבחן לנוער והאגף למחקר, תכנון והכשרה במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, להעריך את התכנית לאור פרק הזמן הארוך שעבר מאז ביצוע המחקר המלווה, היקף האוכלוסייה שגדל וכניסת גוף מפעיל חדש בשנים האחרונות.
- במסגרת זו **מגישה חברת מרטנס הופמן** את דו"ח המחקר שלפנינו. הדו"ח מסכם אינטגרטיבית את כלל מאמצי המחקר, הכמותיים והאיכותניים, שנעשו במסגרת ביצועו.

2. סקירת ספרות

קבוצת דיון משפחתית (קד"ם) לנוער עובר חוק הוא תהליך רצוני אשר במרכזו מתקיים מפגש בין הנער עובר החוק, משפחתו הגרעינית והמורחבת, תומכים נוספים הקרובים אליו לבין נפגע העבירה ותומכיו, בהשתתפות אנשי מקצוע. מטרת המפגש לנהל שיח על העבירה, השלכותיה ותוצאותיה, ולהגיע להסכמה על הפעולות שיש לעשות לתיקון הפגיעות שנגרמו: לנפגע העבירה ולקהילה ולשיקום הנער מבצע העבירה.

גישת זו צמחה מתוך ההכרה שהליך פלילי אינו מהווה פתרון מספק להתמודדות עם קטינים פוגעים ונפגעים. מבחינת הנפגעים, נראה כי לעיתים הם נפגעים פעמיים; גם ממעשה העבירה וגם מההליך הפלילי שאינו נותן מענה הולם לצרכיהם. באשר לפוגעים, ההליך הפלילי לא מאפשר השתתפות באופן פעיל בהליך, לקיחת אחריות על מעשים, הבנת משמעות המעשים והשלכותיהם ומציאת דרכים לתיקונם. (בן שמחון ואח', 2010).

ההליך הפלילי מוגדר כמתן גמול לאדם בעבור מעשיו. תפיסה זו יוצאת מתוך הנחה שתגובת המערכת למעשה נפשע מהווה מסר לציבור בדבר יחסה למעשה ועל כן מעשה שלילי ראוי לעונש. התוצאה השכיחה של גישת הצדק המעניש היא מרירותו של עובר חוק כלפי החברה המענישה. בהשוואה לכך, מודל קד"ם מתוך גישת "צדק מאחה" מבקש להציע חלופה לפיה המטרה המרכזית תהיה שיקום וחזרה למוטב וזו תיעשה על בסיס ההנחה: איזה נזק נגרם וכיצד ניתן לאחותו. התהליך אמור להוסיף ולהבליט את האיחוי כמתן כבוד, שיתופיות ובחירה חופשית ומתוך כך להביא להעצמת השותפים בתהליך (ינאי וגרבלי, 2007; נוימן, 2006).

הליך קד"ם משמש את הקהילה בתחומים אחרים מעבר למערכת המשפטית. שירותי רווחה, עובדים סוציאליים וגם שירותים לילד ולמשפחה במקומות שונים, לקחו צעד אחד קדימה את המודל על מנת לתת מענה גם לצרכים אחרים (Van Wormer, 2003; Olson, 2009; British Columbia, 2005). יש ונעשה שימוש בהליך זה על מנת לערב הורים ומשפחה מורחבת בקבלת החלטות משותפות לגבי ילדיהם או כדי להגן על ילדים בתוך משפחותיהם (British Columbia, 2005; Fox, 2004). באירופה ובצפון אמריקה קבוצת דיון משפחתית היא אפשרות הנשקלת על ידי בית משפט לילדים ונוער אשר מפנה להליך זה. מטרת ההליך להעצים את המשפחות ולקבל החלטות לגביהן בתהליכי התדיינות מסורתיים. המפגש מאפשר למקסם את מעורבות המשפחה בילד במקרי הרווחה ולהתמקד בחזקה של המשפחה ובקהילה בקבלת החלטות (Olson, 2009). בבריטניה נעשה שימוש בקבוצת דיון משפחתית במסגרת בתי ספר לצורך דיון בהתנהגויות של תלמידים שיש בהם סכנה לחייהם. במידה ויש ילדים אחרים שנפגעו מהתנהגות זו, מזומנות גם משפחותיהם לתהליך הועידה. (Barnsdale et al., 2007).

1. מודלים מרכזיים של הליך קד"ם

תכניות קד"ם נערכות במדינות העולם בצורות שונות ומבוססות על ההליך שנוצר בניו זילנד ואשר מקורו בתרבות המאורית שעוגן בחוק הניו זילנדי בשנת 1989. בתחילת שנות ה-90 פותח באוסטרליה מודל נוסף ואגה ואגה וגם הוא משמש כמודל להליך קד"ם במדינות השונות. המטרה

בשני המודלים זהה ושיטת עבודה דומה, במרבית המקרים ישנה חפיפה ביניהם עם זאת ישנם מספר הבדלים (Fox, 2004; Linton, 2003):

1. הפניה להליך קד"ם - במודל הניו זילנד בית המשפט מפנה את הפוגע להליך קד"ם והמתאמים (ברוב המקרים) הם עובדים סוציאליים של שירותי הרווחה. במודל האוסטרלי ואגה ואגה, המשטרה בוחרת את המקרים המתאימים להליך קד"ם ומפנה את הפוגעים להליך זה, המתאמים הינם מתנדבים העובדים באופן עצמאי ולכל מדינה קריטריונים אחרים לגיוס המתאמים.
2. השתתפות הנפגע בהליך קד"ם - במודל הניו זילנדי הנפגע משתתף בתהליך וההסכם שגובש ומקבל את אישורו. בית המשפט צריך לאשר את התהליך ויש והוא מתנגד להסכם שגובש או שמשנה אותו. המעקב על ביצועו נעשה על ידי בית המשפט. במודל ואגה ואגה הנפגע מביע הסכמתו לתהליך אך לא תמיד נוכח במפגש והמעקב אחר ההסכם שגובש נעשה על ידי שירותי הרווחה או סמכות מקומית אחרת שאינה בית משפט.
3. "זמן פרטי" למשפחה הוא חלק משלבי התהליך. בשלב זה משפחת הפוגע ותומכיו, ולעיתים גם הנפגע, מגבשים את תוכנית התיקון. זהו זמן פרטי למשפחה אשר נתפס במודל הניו זילנדי כעיקרון מפתח לכל התהליך בעוד שבמודל ואגה ואגה הוא אינו חובה ורק עשוי להיות חלק מהתהליך.
4. המוקד בתהליך קד"ם - במודל ניו זילנדי התהליך ממוקד בפוגע ובנפגע העבירה, ובהשכנת השלום ביניהם מתוך הנחה ששניהם באים מאותה הקהילה ובמקומות מסוימים מכירים זה את זה עוד לפני ביצוע המעשה. במודל ואגה ואגה, התהליך הוא הסדר משפטי והוא ממוקד בתיקון הנזק שנגרם על ידי מעשה העבירה.
5. הרציונאל התיאורטי להליך קד"ם - במודל הניו זילנדי קובעת התיאוריה כי שיתוף הקהילה ולקיחת אחריות קולקטיבית למעשה העבירה תביא לפתרון הטוב ביותר ולכן ההיוועדות מונחית כדיון בין המשתתפים. לעומת זאת מודל ואגה ואגה מבוסס על תיאוריה של אשמה רה-אינטגרטיבית* אשר נגרמת לפוגע על ידי מתן דין וחשבון על ביצוע העבירה. מעמד זה מביא את הפוגע לחרטה אמיתית והתנצלות בפני הנפגע. לכן מפגש זה מונחה בעיקר על ידי שאלות המופנות לפוגע ואשר מאפשרות העלאת מידע באשר למעשה.

2. המשתתפים בהליך קד"ם

מודל קד"ם מבטא את אחד ההליכים של גישת "צדק מאחה" ויש בו תרומה רבה לשותפים העיקריים בו:

הפוגע – גישת צדק מאחה בכלל וקד"ם בפרט דורשת מהפוגע לקבל אחריות על מעשיו בעוד שבמערכת המשפטית הרגילה אין התייחסות ספציפית לכך. קבלת האחריות נעשית על ידי הכרה

*בושה פנימית שמרגיש האדם כאשר הוא מגונה על מעשה רע שעשה ואשר זהות המגנים קרובה לו ומשמעותית בעיניו.

קוגניטיבית ורגשית של הפוגע בפגיעות שגרם, כלומר הפוגע מודע להשפעות הקשות שיש למעשיו על אלו שנפגעו מהם. דרך זו מאפשרת לו להכיר במעשיו ולחוש בושה. אלו יעוררו בו אמפתיה כלפי הנפגע ויביאו אותו לחרטה ולבקשת סליחה. בסופו של התהליך יתעורר בו הרצון לתקן את הפגיעות ולכפר על מעשיו.

הנפגע – נפגע העבירה עומד במרכז תהליכי "צדק מאחה" תוך ניסיון לעשות צדק עמו בניגוד להתנהלות בהליך הפלילי, שם לא קיימת התייחסות לנפגע ולצרכיו. הליכי "צדק מאחה" מאופיינים ברגישות גבוהה לפגיעה שנעשתה כלפי נפגע העבירה ולצרכיו. מטרתם לסייע לריפוי הפגיעה ולהטיב עם הנפגע.

הקהילה – הקהילה מורכבת מבני משפחה ותומכים המהווים מעגל מצומצם של חברי הקהילה ומחברי הקהילה. שיתוף המשפחה בתהליך מדגיש את חיזוק משפחתו של מבצע העבירה על ידי קבלת אחריות משפחתית על מעשיו של הפוגע ועל ידי שיקומו. בתהליך קד"ם המשפחה עצמה ניצבת פנים מול פנים עם בעיותיה ויודעת מול מה עליה להתמודד התהליך מאפשר למשפחה לטפל ולשקם את עצמה. בניגוד להליך הפלילי שאין בו התייחסות למשפחה ולבעיותיה. חברי הקהילה אמורים לשלב את הפוגע מחדש בקהילה על ידי גינוי המעשה, הבעת דאגות כלפי הפוגע, הגשת סיוע שיאפשר את מימוש ההסכם, ולאפשר לפוגע לעמוד בהתחייבויותיו (פרקש, 2009).

3. קבוצת דיון משפחתית במדינות העולם ובישראל

ניו זילנד

בניו זילנד פותח רעיון קבוצת דיון משפחתית לטיפול בעבריינות נוער ולמעשה מודל זה ממלא תפקיד מרכזי במערכת המשפט לנוער. יתרה מכך, בעוד שברוב המדינות הליך קד"ם משמש כחלופה להליך הפלילי, בניו זילנד הוא שלב המובנה במערכת המשפטית.

מערכת המשפט בניו זילנד עושה שימוש בהליך קד"ם לפני הגשת כתב אישום ולאחריו ובכל אחד מהמקרים להליך קד"ם תפקיד שונה. לפני הגשת כתב אישום, הטיפול בידי המשטרה. אם המשטרה חושבת כי ראוי להעמיד את הקטין לדין, מכונס קד"ם על מנת להמליץ על המשך הטיפול (העמדה לדין או הפעלת הליך חלופי). עיקר עניינה של קד"ם הוא במקרים בהם הקטין הועמד לדין בפני בית המשפט. במקרים אלו מדובר בקטינים בני 14-17 שנעצרו בגין עבירה כלשהיא (למעט רצח והריגה). קד"ם מכונסת להמליץ בענייניו של הקטין בכל אחד מן המקרים הבאים:

1) אם הקטין מכחיש את האשמה המיוחסת לו ואשמתו צריכה להתברר בבית המשפט – מכונס קד"ם על מנת להמליץ על אופן מעצרו.

2) במקרה ואשמת הצעיר הוכחה – מכונס קד"ם לשקול כיצד יש לטפל בצעיר ואת ההמלצות יעביר לבית המשפט.

3) במקרים בהם הצעיר אינו מכחיש את האשמה, מורה בית המשפט לכנס את קד"ם על מנת לראות מהו הטיפול המתאים בקטין ואת ההמלצות יאמץ בית המשפט.

במידה והקטין עמד בהסכם, יבוטל התיק הפלילי שנפתח נגדו, ובמידה ולא עמד בהתחייבויותיו בית המשפט מכנס את קד"ם לדון מה לעשות בעניינו. בכל מקרה בית המשפט יכול להשית עונש

נוסף על הקטין מעבר להמלצות קד"ם לדוגמא פיצוי כספי כלשהיא לנפגע. מקרים אלו של קד"ם הם הנפוצים ביותר לשימוש בהליך זה (בן דוד, 2008).

קנדה

קנדה עושה שימוש בהליך קד"ם על מנת לתקן את הנזק שנגרם לנפגע. קטינים שניתן להפנות אותם לתכנית קד"ם מוגדרים בחוק הקנדי כאלו שגילם נע בין 12-18. רוב העבירות עליהן מופנים קטינים בתהליך קד"ם הינן עבירות ראשונות שאינן אלימות, לדוגמא גניבה והונאה עד סכום מסוים (גניבת רכב ומזון). המשטרה או בית המשפט מפנה את משפחות הקטינים לועדות קהילתיות המורכבות מאנשי הקהילה (Youth Justice Committees). ועדות אלו נועדו לסייע בכל היבט של יישום החוק על ידי הפעלת תכניות חלופיות להליך הפלילי והן קיימות בקהילות השונות בפרובינציות שבקנדה. אם הקטין השלים במלואה את התכנית על תנאיה ודרישותיה, הסתיים העניין מבחינת החוק. אם לא עשה זאת, ניתן להעמידו לדין או להמשיך בהליכי העמדתו לדין במידה וכבר הוגש כתב אישום (Canadian Resource Center for Victims of Crime,) 2011; בן דוד, 2008).

אוסטרליה

מודל קד"ם באוסטרליה (ויקטוריה) מופעל כחלופה להליך פלילי מתוך מטרה לתקן את הנזק שנגרם לנפגע. למשל על פי החקיקה בויקטוריה, המשרד לענייני ילדים, בני נוער ומשפחות מאפשר למחלקה הפלילית המטפלת בהליכים משפטיים של ילדים, לשקול דחייה של גזר דין בבית משפט לדיני ילדים עד ארבעה חודשים כדי שהקטין יוכל השתתף בתכנית דיון משפחתית כחלופה להליך הפלילי ובתוך שנה מיום ביצוע העבירה (או על פי שיקול בית המשפט). קטינים לעניין זה נחשבים אלו שגילם בין 10-18 שהודו באשמה בעבירות שאינן כוללות רצח, הריגה ועבירות מין. עם זאת מדובר בעבירות חמורות מספיק כדי שיובאו בפני בית משפט. המתאם חייב להכין דו"ח המסכם את המפגש ולהגישו לבית המשפט. הדו"ח יכלול את התכנית הפיצוי שהותוותה אם בכלל (לא תמיד ישנה דרישה לפיצוי מצד הנפגע) ובית המשפט רשאי לקבל את התכנית או לדחותה. אם במהלך דחיית ארבעת החודשים, הקטין נמצא אשם בעבירה אחרת, או אם לא התקיימה בסוף קבוצת דיון משפחתית רשאי בית המשפט לסיים את הטיפול בהתראה קצרה. עבודתו של המתאם מסתיימת עם אישורו של בית המשפט ותכנית הפיצוי לנפגע נמצאת באחריות המשפחה והקהילה. (Youth Justice, Victoria, 2010).

ארה"ב

בארה"ב מתקיימים הליכי "צדק מאחה" שנים רבות במגוון צורות ובמקומות מסוימים הליכים אלו מעוגנים בחקיקה המקומית. למשל באינדיאנפוליס מיושם מודל קד"ם עבור קטינים שעברו עבירה ראשונה כדי למנוע חזרה לעבריינות מיד עם גילויה, על ידי שיתוף המשפחה והקהילה וכדי לתת מקום לנפגע להביע את עמדתו. גילם של הקטינים המופנים להליך קד"ם הוא עד 14 שנים. העבירות עליהן ניתן להפנות להליך קד"ם הן עבירות ראשונות לא חמורות מידי הכוללות תקיפה, התנהגות פרועה, גניבה בהיקף קטן וכדומה ובתנאי שאין עבירות אחרות הממתינות לדיון.

<http://www.ojdp.gov/mpg/Indianapolis%20Family%20Group%20Conferencing%20Experiment-MPGProgramDetail-27.aspx>

במערכת המשפטית בפנסילבניה למשל משנת 2002 ישנה התייחסות מיוחדת לכוחה של ההיוועדות המשפחתית בתיקון עבירות שנעשו בתוך הקהילה. התכנית שמה דגש על תיקון הנזק לנפגע ושיקום הפוגע בקהילה. כמו כן המודל מאפשר לעצב תכנית המתאימה מבחינה אתנית ותרבותית לחלקים בקהילה על פי המנהגים והמסורות הדתיות. העבירות עליהן קיימת הפנייה להליך קד"ם כוללות עבירות דוגמת תקיפה וגניבה אך גם עבירות סמים ונשיאת אקדחים. שירות המבחן לנוער בוחן כל מקרה בזהירות, מתייעץ עם הנפגע ורק אחרי הסכמתו, נוצר קשר עם התובע המחוזי על מנת להפנות להליך קד"ם (Lewis, 2005).

בריטניה

בבריטניה פועל הליך קד"ם שנים רבות כחלופה להליך פלילי מתוך מטרה לתקן את הנזק שנגרם לנפגע ולאפשר לקהילה ולמשפחת הפוגע לקבל החלטות הנוגעות אליו על מנת למנוע חזרה לפשע (Fox, 2004). הפעלת התכנית אינה לגמרי במקום הליך פלילי מאחר שההפניה אליה נעשית אחרי הגשת כתב אישום ובתנאי שהקטין הודה באשמה המיוחסת לו בפני בית המשפט לנוער. קטינים לעניין זה הם מי שגילם נע בין 10-17. בית המשפט מפנה לתכנית קד"ם את מי שעומד לדין פלילי בפעם הראשונה ובית המשפט מצא שאין להשית עליו עונש קשה מידי אך גם לא לפטור אותו ללא עונש. המופנים להליך משתתפים בפאנל המכונס על ידי גורם קהילתי מקומי (YOT – Youth Offending Team) שאחד ממנו משמש כנציג ועוד שני נציגים נוספים מהקהילה בנוסף למשתתפים הבאים מהמשפחה, התומכים וצד הנפגע. הקטין יישפט בבית המשפט על העבירה שביצע במידה ולא ניתן להגיע להסכם בפאנל זה, או שהקטין הפר את החוזה שחתם עליו (בן דוד, 2008).

תאילנד

השיטה, לפיה יש לערב את הקהילה על מנת לתקן מעשים שגרמו עוול ונזק לחברים אחרים, הייתה מקובלת בעבר בתאילנד. עם השנים נדחקו שיטות מסורתיות אלו לכוון מערכת משפט מערבית. לא ייפלא אפוא, כי כאשר התוודעה תאילנד למודל קבוצת הדיון המשפחתית הקיימת בניו זילנד, אמצה גם היא מודל זה. המודל החזיר לאוכלוסייה המקומית את תחושת הקהילה שהייתה נחלתם בעבר ומשום כך התקבל בהבנה רבה (Roujanavong, 2005). בשנת 2003 משרד המשפטים המקומי הוציא תקנות והנחיות להכשרה של צוותים להפעלת מודל קד"ם בכל 52 מרכזי ההגנה לילד הקיימים במדינה. בתאילנד קובע החוק כי משטרה שעצרה קטין על מעשה עבירה שולחת אותו בתוך 24 שעות למרכז הגנה לילד אשר משם הוא יועמד לדין. לכל מרכז הגנה יש מנהל וצוות העובד בהדרכתו. כאשר הוחלט בתאילנד להביא את מודל קד"ם כחלופה להליך פלילי, צוותי מרכזי ההגנה עברו הכשרה מתאימה. בתום ההכנות, הושק הפרויקט ויושם בכל הארץ. נכון לשנת 2005 אין חוק ייחודי להפעלת קד"ם אך ניתן להסתמך על חוקים אחרים הקשורים בעבריינות קטינים על מנת להפעיל זאת. ראשית, אחד הסעיפים בחוק המקומי קובע כי כאשר נעצר קטין על ידי המשטרה, יש חובה לשלוח את הילד למרכז ההגנה תוך 24 שעות לשמירה או לשחרור בערבות עד לחקירה והבאה למשפט. סעיף נוסף בחוק קובע כי למנהל מרכז ההגנה יש את הסמכות למנוע העמדה לדין בשלושה תנאים:

1) מדובר בעבירה שהעונש עליה הוא לא יותר מחמש שנות מאסר

2) מנהל המרכז מדווח כי לדעתו לילד יש אפשרות להשתנות מבלי להעמידו לדין

3) מנהל המרכז נותן הסכמתו לכך שהילד יהיה תחת מעקב באחריותו.

תנאים אלו לא יושמו בעבר כי מנהלי מרכז ההגנה פחדו לטול אחריות זו על גבם. עם הפעלתו של הליך קד"ם נפתחה האפשרות לעשות שימוש בתנאים אלו ובכך למנוע מקטינים העמדה לדין בהליך פלילי. המודל המתקיים בתאילנד דומה למודל של קנדה בשלבי ובהרכבו. המשתתפים בתהליך הם עובר החוק והוריו, הנפגע ותומכיו ואנשי קהילה בעלי תפקידים שונים הקשורים לנער הפוגע וכן בעלי תפקידים משירותי רווחה, משטרה וכדומה. החלק העיקרי במודל הוא ההכנה הנכונה לתהליך הכרוכה בעבודתו הטובה של המתאם להפגיש בין כולם ולהביא לתיקון המעשה (שם).

מזרח אירופה

במזרח אירופה מחלחלים הליכי "צדק מאחה" באיטיות רבה יותר שכן חלק מבניית עצמאותן של מדינות אלו אחרי פירוק הגוש המזרחי מחייב מערכות משפטיות מסורתיות יותר. בחלק ממדינות אלו כבר ישנה חקיקה בתחום זה, כך לדוגמה בפולין ומולדובה ואילו ברוסיה, הונגריה ורומניה אין חקיקה בנושא ופעילות בתחום זה נעשית באופן וולונטרי. גם כאשר החוק מאפשר הפנייה לתהליכים אלו, ישנם שופטים המתייחסים לכך בחשדנות. התהליך הנפוץ הוא גישור בין פוגע ונפגע ללא שיתוף הקהילה בתיקון המעשה (Hansen, 2006).

ישראל

אנשי מקצוע המטפלים בנוער עובר חוק בישראל שנחשפו למודל קד"ם כפי הוא מופעל במקומות שונים בעולם, הבינו את הפוטנציאל הגלום בו ולקחו על עצמם להתחיל בהפעלתו. שירות המבחן לנוער, מדור עבריינות נוער במשטרת ישראל ועמותת אשלים התחילו להפעיל פרויקט זה בארץ. באוקטובר 2000 הופנה המקרה הראשון. תחילה היו קריטריונים נוקשים להפניה אולם הם הוגמשו מעט בהמשך (שחף, 2004). מפעם לפעם משתנים מאפייני הליך קד"ם על מנת לייעל אותו ולמקסם את הצלחתו. כיום תוכנית קד"ם מופעלת כחלופה למערכת המשפטית על פי קריטריונים קבועים בשיתוף עמותת קד"ם שזכתה במכרז להפעלת המתאמים בתוכנית. המתאמים אחראים לכינוס ההיוועדות. תפקידם ליצור קשר עם שני הצדדים, לסייע להם לתור אחר משתתפים מתאימים ולנהל את המפגש באופן מאוזן ולשביעות רצונם של המשתתפים. (כאהן – סטרבצינסקי ולוי, 2010). בסוף שנת 2011 אושר תיקון 16 לחוק הנוער. חוק זה מאפשר להפנות קטינים להליך חלופי לאחר שנפתחה עבורם חקירה פלילית מתוך הנחה שההליך הפלילי אינו הדרך ההולמת לטפל בהם. הליכים חלופיים כוללים בתוכם גם קבוצת דיון משפחתית והפניה להליך זה מחייבת עמידה בתנאי סף של קבלת אחריות מצד הקטין הפוגע. בנוסף, קובע החוק כי השלמת ההליך מהווה שיקול מכריע בסגירת התיק הפלילי כנגד הקטין <http://www.kdm.org.il/yo/hzt-hhwg-lhlykym-hlwpyym>). נוהל הפעלת קד"ם מגדיר את סוגי העבירות עליהן ניתן להפנות להליך קד"ם. מדובר "בעבירות שאינן המתה, מין, סמים, אלימות במשפחה

או עבירות על רקע לאומני". מטרתו לאפשר לפוגע ומשפחתו לקחת חלק פעיל בתיקון הנזק לנפגע ושיקום הקטין בקהילה (אשלים, 2005, עמ' 8).

מאפייני התוכנית בישראל

בישראל מתקיים מודל קד"ם באופן דומה למודל הניו זילנדי. חובה הכרחית של נוכחות בני משפחה בהיוועדות הליך קד"ם והקדשת זמן פרטי למשפחה לגיבוש תכנית תיקון למעשה (Fox, 2004). הליך קד"ם כולל שלושה שלבים עיקריים וגם מהלך ההיוועדות בפני עצמו כולל מספר שלבים (נוהל הפעלה של עמותת קד"ם).

1. הפניה והכנה – בשלב זה קצין מבחן בשירות מבחן לנוער פונה לנער ולמשפחתו בהצעה להשתתף בהליך קד"ם כחלופה להליך הפלילי הרגיל. עם הסכמת המשפחה לתהליך, עוברים הפרטים למתאם מטעם הגוף המפעיל שזכה במכרז (כיום, עמותת קד"ם) אשר מתחיל בהכנה למפגש ההיוועדות בשלב הבא.

2. היוועדות - מפגש קד"ם מורכב משלושה חלקים :

- דיון בעבירה ובדאגות – מתאם הדיון מסביר את מטרת המפגש, עורך היכרות ומדגיש את כללי הדיון. גורם משטרתי מציג את העבירה ואת העונש הצפוי לה על פי החוק, הנער נשאל על האירוע ועל תפיסתו את המעשה, ההורים והתומכים משתפים ברגשותיהם, הנפגע מתאר זאת מנקודת מבטו וגם קצין המבחן מתייחס לנאמר.

- זמן פרטי של המשפחה – בחלק זה משתתפים רק הפוגע, בני משפחתו והתומכים וזאת על מנת לגבש תוכנית פיצוי. בזמן זה מועלים הכוחות של הנער והדאגות לו על ידי הוריו ותומכיו. ובהתאם מתגבשת תכנית הכוללת פיצוי הנפגע וצעדים למתן מענה לדאגות שהובעו לגבי הפוגע. התוכנית כוללת הסכמת כל הצדדים ולוח זמנים.

- גיבוש התוכנית וחתירת ההסכם – בשלב זה המשפחה מציגה את התוכנית בפני אנשי המקצוע והנפגע ואילו מביעים את הסתייגויותיהם אם ישנן. לבסוף מחליטים כל הנוכחים על התוכנית ופרטיה. המתאם מעלה זאת על הכתב וכולם חותמים על כך.

3. ביצוע ומעקב - ביצוע ומעקב נעשים על ידי חברי המשפחה ואנשי המקצוע בהתאם לתכנית שגובשה. קצין המבחן מפקח על ביצוע התוכנית. במקרים של אי ביצוע ההסכם, קצין המבחן שוקל עם קצין הנוער במשטרה האם לכנס מפגש קד"ם נוסף או לחדש את ההליך המשפטי.

4. סיכום ההליך במדינות השונות

ישראל	תאילנד	בריטניה	ארה"ב	אוסטרליה	קנדה	ניו זילנד	
המפעיל	מרכזי ההגנה לילד	גורם קהילתי מקומי	*	המחלקה המשפטית למשפחה וילד	ועדות המורכבות מאנשי קהילה בכל פרובינציה	משרד הרווחה	
גוף מפעיל על בסיס מכרז (כיום עמותת קד"ם)	מנהלים של מרכזי ההגנה לילד	בית משפט	*	בית משפט לילדים ונוער	משטרה ובית משפט	בית המשפט	המפנה
שירות מבחן לנוער	מנהלים של מרכזי ההגנה לילד						
גיל המופנים	12-18	10-17	עד גיל 14	10-18	12-18	14-17	
סוגי עבירות עליהן מופנים	עבירות שאינן המתה, מין, סמים, אלימות במשפחה או עבירות על רקע לאומני	עבירות ראשונות ולא חמורות מידי דוגמת גניבה עבירות גניבה ונזק לרכוש	עבירות ראשונות לא חמורות מידי דוגמת תקיפה, גניבה בהיקף קטן או התנהגות פרועה	עבירות שאינן כוללות רצח, הריגה ועבירות מין	עבירות ראשונות שאינן בהן אלימות לדוגמה עבירות גניבה והונאה עד סכום מסוים	כל עבירה למעט רצח והריגה	
זמן ההליך	לפני הגשת כתב אישום ובמקרים מיוחדים אחרי הגשת כתב אישום	במהלך הימצאותו של הקטין במרכז ההגנה לפני הגשת כתב אישום	אחרי הגשת כתב אישום	במקום העמדה לדין בהליך פלילי רגיל	אחרי הגשת כתב אישום	לפני הגשת כתב אישום או אחרי	אחרי הגשת כתב אישום
אי עמידה בתכנית	אם הפוגע לא עמד בתכנית או לא התקיים ההליך, חוזר להישפט בהליך הרגיל	* הפוגע לא עמד בהתחייבות או לא ניתן היה להגיע להסכם – חוזר לבית משפט	*	אם לא התקיימה התכנית או הנער עבר עבירה נוספת בתוך ארבעה חודשים, התהליך מוחזר לבית משפט	אם הפוגע אינו עמד בדרישות התכנית, ניתן להעמידו לדין או להמשיך בהליך הפלילי אם כבר הוגש כתב אישום	אם הפוגע לא עמד בהסכם, בית המשפט מכנס את קד"ם שנית לדון בעניינו.	

*בתאים הריקים לא נמצאו נתונים להשלמה

הליך קד"ם נמצא בואריאציות רבות ברחבי העולם אך הוא חותר לשתף משפחה וקהילה למען החזרת עובר חוק למוטב ולמניעת עבריינות חוזרת. בשל כך נוכחות המשתתפים דומה ברוב המקומות לרבות מתן אפשרות לנפגע שלא לקחת חלק בתכנית אלא לתת את הסכמתו בלבד. בכל המקומות ישנם תנאי סף המחייבים את הקטין להודות באשמה המיוחסת לו ולקחת אחריות על המעשה. כמו כן, הליך זה מהווה חלופה פלילי ובמידה ואינו מתקיים או במקרה והקטין

אינו עומד בהתחייבויותיו, חוזר ההליך לבית המשפט. עם זאת חוקים פליליים מקומיים יוצרים הבדלים בגילאי המופנים להליך, בסוגי העבירות עליהן מופנים ובשלב ההפניה. גם הגורם המפעיל והגורם המפנה שונים בכל מדינה, יש והם גורמים ממשלתיים ויש שהמדינה מנתה גורמים אחרים לטפל בהליכים אלו. ההשוואה בין המדינות שנסקרו בספרות הנוכחית, מעלה מספר סוגיות לדיון:

א. עבירות ראשונות, עבירות חוזרות וחומרת העבירה

בין סוגי העבירות עליהם מופנים לקד"ם ישנה אבחנה בין עבירות ראשונות לעבירות נשנות. בנוסף, קיים רצף בדרגות החומרה של העבירות עליהן ניתן להפנות להליך זה. יש לבחון האם המודל יעיל יותר בעבירות ראשונות או בעבירות בדרגת חומרה קלה יותר.

ב. שלב ההפניה להליך

בחלק מהמדינות ההפניה לקד"ם נעשית אחרי הגשת כתב אישום באמצעות בית משפט ובמדינות אחרות ההפניה נעשית באמצעות שירותי הרווחה בדרך כלל לפני הגשת כתב אישום. חשוב לציין, כי היתרון בהליך קד"ם בישראל, הוא היכולת להפנות להליך קד"ם קטין החשוד בביצוע עבירה, טרם הגשת כתב אישום. מצב זה הופך את הליך קד"ם בישראל להליך חלופי להליך פלילי, שכן על פי החוק אין צורך בהגשת כתב אישום והעמדת הקטין לדיון.

ג. השתתפות הנפגע

יש לבחון עד כמה תורמת השתתפות הנפגע ונוכחותו לתהליך ועד כמה חשוב להשקיע מאמצים בהבאתו להיוועדות. בנוסף, יש לבחון מהי יעילות המודל במקרים בהם אין נפגע ישיר בעבירה.

4. הערכת תוכנית קד"ם

בהערכת תוכניות צדק מאחה בכלל ותוכנית קד"ם בפרט, מדידה של "הצלחה" מצריכה התייחסות לשני סוגי מדדים: מדדי הליך ומדדי תוצאה. כלומר, על מנת לקבל הערכה מקיפה על הליך קד"ם אין די להתייחס רק לתוצאות ההליך אלא גם להליך עצמו (בר אילן, 2013). במסגרת הערכת תוצאות הליך קד"ם נתייחס לרצידיביזם, לתחושות הנפגע בעקבות השתתפותו בהליך מסוג זה, לביצוע הסכם התיקון שנכתב בסוף כל מפגש ולהשפעת ההליך על הקהילה הקרובה והרחוקה. במסגרת הערכת ההליך עצמו, נתייחס לשביעות רצונם של המשתתפים והשפעתם על התהליך.

הערכת תוצאות בהליך קד"ם

רצידיביזם - התיאוריה התומכת בהנחה כי הליכי "צדק מאחה" אמורים להפחית חזרה לפשע נובעת מההתייחסות לעובר החוק. בתהליכים אלו, ובעיקר בקבוצת דיון משפחתית, עובר החוק לוקח אחריות על מעשה העבירה, מביע התנצלות ומציע תיקון למעשה העבירה. בכך, הקהילה מאשרת את זהותו כחבר בקרב אנשים שומרי חוק. יתרה מכך, הליך זה שם דגש על העבירה ולא על עובר החוק ובכך מאפשר חזרתו למצב של אדם שומר חוק. תיאוריות נוספות מדגישות את השפעת המפגש בין הפוגע לנפגע. במפגש זה על הפוגע לתת דין וחשבון על מעשיו, התנהגות לא

קלה בכלל. בנוסף, מפגש פנים אל פנים עם הנפגע מייצר אמפתיה והבנה לסבלו. הרצידיביזם נחשב למדד עיקרי בבחינת הצלחתו של הליך קד"ם (Sherman et al., 2008).

המחקר שלהלן סוקר מושגים עיקריים במדידת רצידיביזם. למרות שאינו מתייחס ישירות לעבירות שנעשו על ידי קטינים, **ניתן להקיש ממנו לגבי האתגרים והקשיים שיש במדידת רצידיביזם בקרב קטינים עוברי חוק**. המחקר (בן צבי וולק, 2011) מעלה שלוש סוגיות עיקריות:

א. מהו המדד למדידת רצידיביזם? מדידת רצידיביזם בקרב עבריינים מעלה מספר בעיות: "רצידיביזם משמעו שיעור העבריינים מתוך כלל העבריינים בקוהורטה נמדדת המבצעים עבירה חוזרת בפרק זמן נתון (Maxfield & Babbie, 2008 בתוך בן צבי וולק, 2011). כיוון שאי אפשר למדוד את כל העבירות החוזרות של עבריינים, נעשה שימוש באינדיקציות שונות המופיעות הספרות אשר נועדו להשיג תוצאה קרובה לאמת. ארבע ההגדרות האופרטיביות השכיחות ביותר לרצידיביזם הן מעצר חדש, כתב אישום חדש, הרשעה חדשה או מאסר חדש (Lyman & LoBuglio, 2006 בתוך בן צבי וולק, 2011). כל אחד ממדדים אלו לוקה בהכללת יתר.. והכללת חסר.. ובכל מדד צפוי שיעור רצידיביזם אחר" (עמ' 11, שם).

מעצר חדש – הכללה יתר בקטגוריה זו עלולה להתייחס למקרי מעצר שאינם מבשילים לכתב אישום. לעומת זאת הכללת חסר אינה כוללת מקרים שאינם מדווחים מפאת העדר אכיפה או מקרים שאינם מפוענחים ולכן אינם במדידה.

כתב אישום חדש – הכללת יתר עלולה לכלול כתבי אישום שהוגשו בהעדר אשמה לעומת הכללת חסר אשר מתעלמת מכתבי אישום שלא הוגשו מסיבות טכניות, לדוגמא, הקושי לעמד בנטל ההוכחות הדרושות להרשעה.

הרשעה חדשה – בהכללת יתר קיים סיכון של הרשעות בהעדר אשמה כתוצאה מטעות שיפוטית ואילו בהכללת חסר כלולות הרשעות של זיכוי מפאת סיבות שאינן חוסר אשמה.

מאסר חדש – בהכללת יתר קיים סיכון של מדידה לחזרה למאסר בהעדר אשמה או בגין הפרות מנהליות לעומת הסיכון בהכללת חסר של העדר מדידה של הרשעות המסתיימות בגזרי דין שאינם מאסר (קנס או מאסר על תנאי).

מדדים אלו מניבים שיעור רצידיביזם שונה. דוגמא לכך ניתן לראות בנתונים שנאספו בארה"ב לגבי אסירים שהשתחררו מבית הסוהר בשנת 1994. במעקב אחריהם נמצא כי 67.5% מהם נעצרו כשלוש שנים שלאחר השחרור, 47.3% הורשעו בטווח זמן זה ו- 39.2% נאסרו בעקבות הרשעתם (Bureau of Justice Statistics, n.d. בתוך בן צבי וולק, 2011). ממצאים אלו מעידים על הפער המתקיים בין שיטות המדידה השונות ואת הקושי להשוות בין מחקרים המודדים רצידיביזם בשיטות שונות.

ב. מהו פרק הזמן הנכון למדידת רצידיביזם? האם פרק זמן ארוך יותר מעיד על נתונים אמין יותר? קיימות מספר שיטות בתחום מדידת החזרתיות בנקודות זמן. מחקרים

רבים מתייחסים למדידה של שנה אחת עקב העלות הגבוהה של מחקרים ארוכי טווח, וכן דרישת מזמיני המחקר לקבל ממצאים בזמן קצר יחסית. עם זאת, הוחלט בארה"ב בשנת 1973 ע"י הוועדה לסטנדרטים ויעדים באכיפת החוק על טווח של שלוש שנים. כעבור שנים ב- 1991 החליטה המועצה לאכיפת החוק כי ניתן למדוד חזרתיות באותה מידה בטווח של שנה, שנתיים ושלוש. לעומת זאת, אייזנברג (Eisenberg, 1999) בתוך בן צבי וולק) אשר מדד רצידיביזם בקרב אסירים משוחררים שקבלו טיפול גמילה מסמים, מצביע על כך כי שיעור הרצידיביזם בשנה הראשונה היה 14%, בשנה השנייה 37% וכעבור שלוש שנים 42%. כלומר, עדיין נראה שמדידת חזרתיות סמוך למועד העבירה אינה מהימנה. יתרה מכך, מחקרים מצביעים על כך שאדם בעל עבר פלילי שלא ביצע עבירה חוזרת במשך שבע שנים הוא בעל סיכוי נמוך לחזור לפשיעה ודומה לאדם ללא עבר פלילי. כלומר, חזקה על אדם זה שאורח חייו אינו עברייני.

למרות שהמחקר עוסק באסירים משוחררים, שהתנהגותם שונה מנערים עוברי חוק, יש במחקר זה ללמד על מורכבות מדידת החזרתיות. אמנם מחקרים העוסקים בבני נוער, כולל ממצאי מחקר זה, מלמדים כי עיקר החזרתיות בקרב בני נוער מתרחשת במהלך השנה הראשונה ממועד העבירה. עם זאת, חשוב למדוד רצידיביזם גם במרחק של יותר משנה אחת, שכן שיעור החזרתיות המצטבר לאחר 3 שנים גבוה משמעותית משיעור החזרתיות לאחר שנה ממועד העבירה.

פרק זמן נוסף למדידת חזרתיות הוא חמש שנים. טווח זה מהווה כנראה ממוצע בין המדידה השכיחה של שלוש שנים לבין מדידה בטווח שבע שנים הנחשבת למדויקת יותר.

ג. אי רצידיביזם - רצידיביזם מהווה אינדיקציה ברורה לכישלון, האם אי רצידיביזם נחשב להצלחה? ייתכן כי עבריינים חזרו לסורם אך הצליחו לחמוק ממערכת החוק. מאידך ייתכן כי מי שלא נמצא חוזר לעבריינות השתקם מחדש באורח חיים רגיל ונורמטיבי.

במחקרם של בן צבי וולק (2011) בעבריינות המטופלת בהליך פלילי רגיל נמצא כי מתוך 6,000 אסירים שהשתחררו במהלך 2004, 43.4% חזרו למאסר כעבור חמש שנים משחרורם. שיעור הרצידיביזם גבוה במיוחד אצל צעירים פחות מגיל 18 והוא הולך ופוחת בקבוצות גיל מבוגרות יותר.

בהקשר לכך נמדדה תרומתם של הליכי "צדק מאחה" ביחס להפחתת רצידיביזם בקרב נוער עובר חוק. בהתייחס לקבוצת דיון משפחתית, הממצאים מעורבים.

• במחקר מטה אנליזה על 35 הליכי "צדק מאחה" (Latimer et al. 2005) נבחנו הבדלים בין משתתפי ההליכים לבין קבוצות ביקורת. שמונה מתוך ההליכים הינם הליכי קד"ם ו- 74% מהמשתתפים בהליכים אלו הינם קטינים. המחקר התייחס לארבעה תחומים בין היתר, בחן את מידת הרצידיביזם. נמצא כי גודל האפקט נע בין 0.23 - ל - 0.38 + ו- 72% מגודל האפקט היו חיוביים. נתון זה מלמד כי קיימת הפחתה ברצידיביזם בקרב מטופלי "צדק מאחה" בהשוואה לעוברי חוק שלא טופלו בגישה זאת.

- סקירה נוספת שנכתבה על תרומת "צדק מאחה" בתחום הרצידיביזם מדגישה כי השפעת הליכי "צדק מאחה" (ובכללם קבוצת דיון משפחתית) בצמצום פשיעה חוזרת הינה אפקטיבית בעיקר בקרב נוער עובר חוק בסיכון נמוך לעומת השפעה נמוכה יחסית בקרב עוברי חוק בסיכון גבוה (Restorative justice, 2006).
- מחקרם של ריבקין וידגר בחן את השפעת תוכנית קד"ם בישראל על רצידיביזם (ריבקין וידגר, 2007) ומצא כי בפרק זמן של שנה אחת נמצא כי 83% מהנערים שעברו את תוכנית קד"ם לא בצעו עבירה, 15% בצעו עבירה ולגבי האחרים לא היו נתונים ברורים. לשם השוואה, בקרב כלל הנערים בטיפול שירות המבחן, שיעור החזרתיות במשך שנתיים עומד על 30% ובקרב נערים שעברו הליך אי-תביעה- 22%. החוקרים מסיקים כי שיעור החזרתיות דומה או קטן מזה שנמצא בקרב נערים שלא השתתפו בקד"ם.
- שרמן וסטרנג (Sherman & Strang, 2007) בחנו את תחום הרצידיביזם לפי מספר קטגוריות: שיעור הרצידיביזם בקרב פוגעים אשר מעשה העבירה שלהם היו עבירות אלימות, עבירות רכוש, או עבירות ללא נפגע ישיר. החוקרים התייחסו למחקרים בעלי אמינות גבוהה אשר נעשתה בהם השוואה לקבוצת ביקורת או הפנייה רנדומאלית של הצעירים הדומים בנקודת הפתיחה לאלו המופנים להליכי "צדק מאחה". מן הממצאים עולה כי יעילות הליכי "צדק מאחה" ובכללם קד"ם, ביחס להפחתה בחזרתיות נמצאה גבוהה בעבירות אלימות. במקרים אלו שיעור הרצידיביזם הינו דומה או נמוך מאלו שלא השתתפו בהליכי "צדק מאחה". לעומת זאת, בעבירות רכוש, הנתונים מעורבים. בחלק מהמקרים שנבחנו התקבל הבדל לטובת הליכי "צדק מאחה" ובחלק לא. יש לציין כי מחקר שדווה על אי הצלחה בעבירות אלו, כלל גם עבירות שאין בהם נפגע ישיר וייתכן כי אלו השפיעו על הנתונים. בהשוואה לעבירות אלימות ועבירות רכוש, עולה כי בעבירות ללא נפגע ישיר (נהיגה תחת שכרות, גניבת מוצרים, התפרעויות) אין הבדל כלל בשיעור החזרתיות בין המופנים להליכי "צדק מאחה" לבין אלו שלא, למעט מחקר אחד שכלל קבוצת גיל מאד נמוכה (14-7) *ישנם מחקרים העוסקים בהליכי "צדק מאחה" ובכללם הליך קד"ם וישנם מחקרים העוסקים בַּק בהליך קד"ם. אנו התמקדנו במחקרים העוסקים בקד"ם אולם לעיתים לא ניתן היה להפריד בין הממצאים והן כוללים את כל הליכי "צדק מאחה". ונמצא הבדל לטובת הליך קד"ם. ייתכן שגילם הנמוך של המשתתפים תרם להשפעה על הפחתה ברצידיביזם.
- סקירת מחקרים נוספת בתחום קבוצות דיון משפחתיות השוותה בין מחקרים רבים שנכתבו בתחום הרצידיביזם, ובחינת תרומתם של הליכי צדק מאחה, בכללם מודל קד"ם, בתחום זה (Weatherburn, 2013). המחקרים עליהם התבסס המחקר, פורסמו משנת 2006 ואילך שכן מחקרים שנכתבו קודם נשענו, לטענת החוקרים, על שיטות מחקר שלא היו חזקות דיין להוכיח רצידיביזם. המחקרים שנכללו בנייתוח הנוכחי ענו על הקריטריונים הבאים:
  - מחקרים הכוללים קבוצת השוואה לדוגמא:
    - עוברי חוק קטינים שטופלו בהליכי צדק מאחה בהשוואה לנערים עוברי חוק שטופלו בתוכניות אחרות.

- עוברי חוק קטינים (ובחלק מהמקרים עוברי חוק מבוגרים) שטופלו בהליכי צדק מאחה בהשוואה לנערים עוברי חוק שטופלו בהליך פלילי.
  - עוברי חוק קטינים שטופלו בהליכי צדק מאחה בהשוואה לנערים שהיו מתאימים להליכי צדק מאחה אך טופלו בתוכניות אחרות.
- מחקרים המעריכים תוצאות הליכי "צדק מאחה" בהתייחס לרצידיביזם לפחות בהיבט אחד: האם היה רצידיביזם?; נקודת הזמן של הרצידיביזם, שכיחות הרצידיביזם, או חומרת הרצידיביזם.

סוגיות מתודולוגיות:

- א. ברוב המדינות (שהובאו בסקירת הספרות הנוכחית), מופעלים הליכי "צדק מאחה" כלפי אלו שחומרת העבירה שבצעו היא בינונית ושאינן להם עבר פלילי. תנאים אלו יוצרים הטיה (*selection bias*) בבחינת הרצידיביזם שכן שיעור נמוך של רצידיביזם עשוי להיות בגלל אופיים של עוברי חוק שמלכתחילה היו בסיכון נמוך ולא דווקא בהשפעת ההליך שעברו במסגרת "צדק מאחה".
- ב. התייחסות זהירה לגודל האפקט עקב שונות גדולה במדידת החזרתיות במחקרים השונים. מחקרים העוסקים בהשוואת קבוצות בתהליכי "צדק מאחה" מנסים למנוע הטיה מסוג זה בנתונים על ידי בחירת קבוצות השוואה מתאימות ונטרול הבדלים התחלתיים במשתני רקע ובמשתנים אחרים באמצעים סטטיסטיים.
- ג. החוקרים טוענים בנוסף, כי יש לכלול בקבוצת הטיפול גם את הנערים שנשרו במהלך התוכנית (ITT, Intention to – treat) וזאת כדי למנוע הטיה נוספת בתוצאות, אם אלו נוגעות רק למי שסיים את הטיפול בהצלחה.
- המחקרים שנבדקו במחקר של ויזבורן (2013) חולקו לשלוש קבוצות ע"פ הקריטריונים הבאים:
- קבוצה א' כללה מחקרים שכללה ניתוח הנתונים ב-ITT וכן פיקוח על משתנים אחרים (גיל, מין וכד').
  - קבוצה ב' כללה מחקרים שנותחו ב-ITT או כללו פיקוח על משתני רקע אחרים.
  - קבוצה ג' כללה מחקר אחד שלא נעשה בו שימוש באף אחת מהשיטות לעיל לניתוח הנתונים.
- תוצאת ניתוח המחקרים מראה כי מתוך 18 המחקרים שנסקרו רק ב-8 נמצא הבדל מובהק לטובת הליכי "צדק מאחה" בצמצום הרצידיביזם ביחס לקבוצות ההשוואה. בקבוצה א' שכללה 13 מחקרים, רק ב-4 מהם נמצא הבדל מובהק, בקבוצה ב' שכללה 4 מחקרים, נמצא הבדל מובהק בכלם ואילו במחקר מקבוצה ג' בו לא נעשה בו שימוש באחת השיטות לעיל, לא נמצא הבדל מובהק לטובת מטופלי תוכניות "צדק מאחה" לבין קבוצות הביקורת בהיבט החזרתיות. בניגוד למה שנמצא עד כה, מוצא המחקר תמיכה מועטה להשערה כי הליכי "צדק מאחה" יעילים יותר מהליך פלילי לעניין צמצום החזרתיות. החוקרים מציינים לחיוב בחינת רצידיביזם באחד המחקרים בתחום (Bergseth & Bouffard, 2007). מחקר זה בחן

יעילות הליכי "צדק מאחה" באזורים כפריים בארה"ב. המחקר כלל 164 משתתפים בין השנים 2000-2003: צעירים שטופלו בהליכים אלו וקבוצת ביקורת שכללה נערים שהופנו לבית משפט על עבירות דומות. התוצאות הראו כי קיים הבדל מובהק לטובת מטופלי "צדק מאחה" בשיעורי הרצידיביזם, בין 37%-59% מתחת לקבוצת הביקורת. החוקרים שבו ובדקו נתונים אלו בשנת 2012 ועדיין מצאו תוצאות דומות.

על מנת למקסם את יעילות הליכי "צדק מאחה" בתחום הרצידיביזם, ממליצים החוקרים לשלב בין הליכים אלו לתוכניות טיפול הידועות כיעילות בצמצום חזרה לפשע (טיפול קוגניטיבי – התנהגותי, טיפול בסמים מבוסס קהילה וכד'). הפניה לתוכניות אלו תיעשה במסגרת התיקון הנדרש כחלק מ"צדק מאחה".

- מחקר אחר בחן קשר בין משתנים הקשורים להליך קד"ם לבין סיבות לאי רצידיביזם בקרב נערים שהופנו לקד"ם בדרום אוסטרליה (Hayes & Daly, 2003 בתוך Barnsdale, 2007). במסגרת המחקר חולקו 89 שאלונים בקרב פוגעים ונפגעים שהיו שותפים לתהליך. נבדקו מגוון משתני "איחוי" (קבלת אחריות, התנצלות, ביטויי חרטה וכד') ומגוון משתני "צדק" (התכנית שהתקבלה, יחס המשטרה לעובר החוק וכד'). משתנים אלו הושוו עם חזרה לעבריינות בקרב נערים שעברו תהליך זה. נמצא כי שני משתני "איחוי" (הבעת חרטה ואווירה חיובית בהיוועדות) ומשתנה "צדק" אחד (מפגש שהסתיים בתכנית תיקון) הצביעו על רצידיביזם נמוך יותר בקרב נערים פוגעים. שיעור גבוה של חזרה לעבריינות נמצא בקרב נערים צעירים מקרב האבורגינים, דחויים חברתית ובעלי עבירות קודמות.
- מחקרים בתחום הערכת הליך קד"ם מתמקדים בהשפעת קד"ם על שיעור הרצידיביזם. התיאוריה התומכת בהנחה שהליך קד"ם זה עשוי לצמצם רצידיביזם היא העובדה שהפוגע חש בושה רה- אינטגרטיבית (על פי התיאוריה של ברייטויט) וזו משפיעה עליו ומונעת ממנו לחזור לעבריינות. על פי התיאוריה, לקבוצות הדיון בהן שותפים הנפגע, בני משפחה ותומכים, ישנה השפעה חזקה בעיקר על בני נוער לשנות את דרכם לטובה בעקבות הבושה שחש הפוגע נוכח תגובתם של הקרובים אליו. מחקר שנעשה בשנים האחרונות מנסה לעקוב אחר התפתחות של תחושה זו שמטרתה להוביל "לחזרה בתשובה" אשר משפיעה על הפחתה בחזרתיות, כלומר, מה בהליך קד"ם גורם לחרטה ולמניעת עבריינות חוזרת אצל הפוגע? (Kim & Gerber, 2010). החוקרים בדקו דפי תצפיות של קבוצות דיון על מנת להעריך באיזו מידה באה לידי ביטוי אשמה רה- אינטגרטיבית אצל הפוגע (על ידי הבעת חרטה, התנצלות, וסממנים נוספים). בנוסף נבדקו אלו מבין הנושאים הבאים מיטיבים לנבא את תחושת האשמה הרה – אינטגרטיבית כפי שבאה לידי ביטוי אצל הפוגע במהלך ההליך:
  - עד כמה באה לידי ביטוי "קבלת" עוברי החוק במהלך המפגש?
  - עד כמה הובעה הכרת התומכים בעובר החוק כאדם החשוב להם והם אוהבים אותו?
  - עד כמה עובר החוק הביע חרטה על מעשיו?
  - כיצד הגיבו עוברי החוק מבחינה רגשית להשלכות מעשה העבירה שלהם?

נמצא כי לכל ארבעת המשתנים קשר חיובי עם תחושת אשמה רה – אינטגרטיבית כפי שבאה לידי ביטוי אצל הפוגע. קשר חזק במיוחד נמצא בין הכרת התומכים בעובר החוק כאדם החשוב

להם והם אוהבים אותו לבין אשמה רה- אינטגרטיבית. ממצא זה מעיד על חשיבות ה"קהילה" דוגמת משפחה ובית הספר בתהליך ה"חזרה בתשובה" שחשים קטינים שהשתתפו בקד"ם.

תחושות הנפגע - כחלק ממדידת התוצאות, ישנה התייחסות גם למצב הנפגע לאחר ההליך והשינוי שחל (אם חל) בתחושות הפחד, חרדה ורגשות נקמה שייתכן שליוו אותו כאשר נפגע. בנוסף גם שביעות רצונו מתוצאות ההליך.

- מחקרם של סטרנג ואחי' (Strang et. Al, 2006) העריך תהליכים מסוג קד"ם כדי לבחון את תחושותיהם של נפגעים שהיו שותפים לתהליך ונכחו במפגש. המחקר מבחין בין שני המודלים השכיחים, מודל ניו זילנד והמודל האוסטרלי המדגישים היבטים שונים. המודל הניו זילנדי שם דגש על הנפגע והמודל האוסטרלי מתמקד בקהילה ובאשמה שהפוגע חש בנוכחותם. העבירות עליהן בוצעו תהליכי קד"ם שנחקרו היו עבירות רכוש ועבירות אלימות בדרגה בינונית. המחקר כלל מדגם מאוסטרליה ומ – 3 מקומות באנגליה על מנת להתייחס לשונות בקהילות, במוצא ובמרכיבים סוציו אקונומיים שונים. שיטת המחקר כללה ראיון לפני – אחרי עם 210 מרואיינים נפגעים שהיו שותפים להליך והם נשאלו האם:

- חוו תחושת פחד מהפוגע לפני ואחרי המפגש?

- חשו כעס ורוגז על הפוגע לפני ואחרי המפגש?

- חשו אהדה וסימפטיה כלפי הפוגע לפני ואחרי המפגש?

להלן הממצאים:

פחד מהפוגע - בכל ארבעת המקומות שנבחנו בהם תהליכי קד"ם, נמצא כי פחד הנפגע מהפוגע פחת באופן משמעותי אחרי המפגש (בלונדון תחושה זו נעלמה לגמרי אחרי המפגש) בהשוואה לתחושת הפחד שאפפה את הנפגע טרם תהליך קד"ם.

כעס על הפוגע – בהשוואה לתחושת הפחד, נראה כי תחושות כעס ורוגז על הפוגע היו גבוהות יותר בקרב הנפגעים לפני המפגש ואלו פחתו באופן יחסי אחרי המפגש אם כי לא לגמרי.

תחושת אהדה כלפי הפוגע – בקרב הנפגעים נמצאה עלייה בתחושת אמפטיה כלפי הפוגע אחרי התהליך בו התוודעו לרקע של הפוגע ולסביבתו.

המחקר שם דגש על תחושת הנפגעים שקבלו מענה באמצעות התהליך וזאת חרף השונות הגבוהה ברקע, במגדר, בסוג הקהילה ממנה באו, בסוגי העבירות וההקשרים החברתיים. נראה כי תהליכים בהם היו שותפים הנפגעים פנים מול פנים עם הפוגע, הטיבו עם רגשות הנפגע כפי שמצופה מתהליך קד"ם.

- מחקרם של ריבקין וידגר העריך באופן ספציפי את הליכי קד"ם בישראל (ריבקין וידגר, 2007). כחלק מתהליך המחקר נערכו ראיונות עם 33 נפגעים שהיו שותפים לתהליך קד"ם בשנים הראשונות לקיומו בישראל. הראיונות נערכו לאחר מפגש ההיוועדות. הממצאים מלמדים כי רוב הנפגעים שינו את דעתם לטובה על הנערים הפוגעים וגם לא חוששים מפגיעה חוזרת. מעל למחצית (57%) ציינו את השפעת התהליך עליהם בהבנת הנער הפוגע, בסיוע לנער הפוגע להימנע מעבירות נוספות ומהחזרת האמון שלהם עצמם בחברה.

- מחקר אחר המתייחס לצדק ולתיקון הנעשה באמצעות הליכי קד"ם בישראל, מבקש לבחון את תחושות הנפגעים והאם ההליך נתן מענה לצרכים ולתחושות שליוו את הנפגעים בעקבות הפגיעה (שחף, 2004).

שיטת המחקר כללה ראיונות טלפוניים עם משתתפי תהליך קד"ם, ביניהם 7 נפגעים שהשתתפו בתהליך. ממצאי המחקר לא הושושו עם קבוצת ביקורת. להלן הממצאים:

הסיבות להשתתפות בתהליך - הנפגעים הסכימו להשתתף מסיבות אינסטרומנטליות (חיפוש אחר פיצוי, סגירת הנושא מחוץ לבית משפט), מסיבות רגשיות (קבלת תוקף לתחושותיהם, קבלת התנצלות) ומסיבות הכוללות לחץ חברתי עליהם לקחת חלק ותחושת אשמה שבהימנעותם מתהליך זה הם גורמים נזק לפוגע.

השפעת ההליך על הנפגעים – תגובות הנפגעים היו שונות מאד על הרצף של תחושת פגיעות עד לתחושת ריפוי אישי. חלק חשו כי התהליך גרם להם לחוש פגיעים יותר ומנוצלים כדי לסייע לפוגע לצאת מהעבירה בכבוד. חלקם טענו כי לתהליך לא היה כל השפעה עליהם ואחרים תיארו את המפגש עם הפוגע כמסייע להבנת הצד השני ולתחושת רווחה וצמחה מכך.

יש להתייחס בזירות לממצאים מאחר שמדובר במספר מועט של נחקרים וללא קבוצת ביקורת.

ביצוע הסכם תיקון – פיצוי – הסכמים הנכתבים במסגרת היוועדות קד"ם מכילים תיקון הפגיעה, פיצוי לנפגע, שילוב בקהילה ושיקום הנער הפוגע בדרכים מגוונות (חוגים, תגבור בלימודים וכד'). לא כל הליכי קד"ם מגיעים לסיומם עם כתיבת תוכנית תיקון. כמו כן, לא כל תוכנית שנכתבה בוצעה במלואה ובמקרים אלו יש לשקול האם להשיב את התיק לטיפול המסורתי בידי המשטרה. הצלחתו של הליך נמדדת גם בתוצאה הסופית הכוללת כתיבת תוכנית ועמידה ביעדים.

- ריבקין וידגר (2007) מצאו כי בהליך קד"ם בישראל בשנים הראשונות, רוב ההליכים הסתיימו בחתימת הסכם. במחצית מן המקרים בוצע ההסכם במלואו, בשליש מן המקרים בוצע ההסכם "באופן חלקי המניח את הדעת" וב-16% לא בוצע ההסכם כלל.
- לביצוע הסכם התיקון קיים היבט נוסף והוא הדיווח לנפגע. במחקר שבחן את שביעות רצונם של משתתפי קד"ם, נבחנה שביעות רצונם של פוגעים ונפגעים מיד לאחר ההליך וכעבור ארבעה חודשים. נמצא כי כחלוף הזמן מההיוועדות ישנה ירידה בשביעות רצון הנפגעים בכל הקשור לביצוע ההסכם. בעוד שבתחילה כ-85% מהנפגעים והפוגעים היו מרוצים או מרוצים מאד מההליך, אחרי מספר חודשים פחות מחצי מהנפגעים שהשתתפו בהליך דווחו כי הם מרוצים. עיקר טענתם נגעה לחוסר המשוב שהם מקבלים לגבי ביצוע התכנית והשלמתה (Wagland et al., 2013).

השפעת התהליך על הקהילה – כחלק ממדידת תוצאות ההליך ניתן להתייחס להשפעת ההליך על הקהילה הקרובה והרחוקה. במסגרת הקהילה הקרובה נחשבים ההורים ובני המשפחה שלקחו חלק בהליך.

- מחקרם של ריבקין וידגר (2007) מצא כי כל ההורים ו-70% מהנערים שהשתתפו במחקר דווחו כי קד"ם השפיע לטובה על היחסים ביניהם, הביא לשיפור בהבנה ובקירבה בין הורים לילדיהם ושיפר את חיזוק הסמכות ההורית.

הערכת הליך קד"ם

שביעות רצון המשתתפים - בהערכת "ההליך" בתוכניות "צדק מאחה", ישנה התייחסות לשביעות רצונם של המשתתפים (פוגע, נפגע, משפחה וקהילה). שביעות רצון נמדדת במספר משתנים: הוגנות, מימוש ציפיות, תחושות של צדק, התנהלות טובה ועוד.

יכולת והשפעה על התהליך - מדד זה בוחן את מידת מעורבותם של המשתתפים בתהליך וכיצד השפיעו עליו.

- מחקר מטא אנליזה בחן את שביעות רצונם של משתתפים ב-35 הליכי "צדק מאחה" (8 מתוכם הליכי קד"ם ו-74% מהפוגעים בהליכים אלו הינם קטינים). המחקר בחן מחקרים שהשוו בין נחקרים בהליכים אלו אל מול קבוצת ביקורת בהליך הפלילי הרגיל (Latimer et al. 2005). הממצאים מראים כי נפגעים מביעים שביעות רצון גבוהה באופן מובהק בהליכי "צדק מאחה" מאשר בהליך הפלילי. גם הפוגעים שהשתתפו בהליכי "צדק מאחה" דווחו על שביעות רצון גבוהה ביחס לקבוצת הביקורת. בין מגבלות המחקר גלומה בעייתיות שחוזרת לרוב במחקרי תוכניות "צדק מאחה". בחינת משתנים בתהליכים אלו יש בהם הטיה מלכתחילה שכן קד"ם ותהליכים נוספים מופעלים כלפי אלו שמתאימים ורוצים בהליך. בעתיד יש להעמיק תוכנית מחקר לבחינת משתנים שיש בכוחם לנטרל את ההטיה שיש בנחקרי קד"ם והליכי "צדק מאחה".
- סקירה נוספת על מחקרים בתחום הליכי "צדק מאחה" (Weatherburn, 2013) מצאה כי לרוב, הנפגעים מדווחים על שביעות רצון גבוהה גם מספר חודשים אחרי המפגש. עם זאת, מציינים החוקרים כי ברוב המחקרים לא נעשתה השוואה לקבוצת ביקורת בקרב נפגעים שעניינם נדון בבית המשפט. בנוסף, המחקרים מדדו את שביעות רצונם של נפגעים כאשר הובעה בפניהם התנצלות ורצון לתיקון הנזק. יש להעריך את תחושת הנפגע גם במקרים בהם לא בוצעה תוכנית התיקון – פיצוי במלואה עפ"י הסדר הפיוס בינו לבין הפוגע.
- חשיבות המפגש פוגע – נפגע והיכולת של הנפגע להשפיע על התהליך בולטת על רקע העובדה כי בישראל לדוגמא אין לנפגעי העבירה כל מעמד בבית המשפט (למעט בעבירות מין ואלימות חמורה).
- שחף (2004) ראינה משתתפי הליכי קד"ם בישראל על מנת ללמוד על השגת מטרות צדק מתקן במסגרת הליך זה. להלן הממצאים:
  - השפעה על התהליך בקרב חמישה נערים פוגעים: מראיונות עם הפוגעים עולה כי כולם חשו כי הייתה להם אפשרות להשפיע על ההסכם. הפוגעים מתארים את השפעתם ביכולתם להציע הצעות, להעלות רעיונות ולהיות שותפים להחלטות. חלק מהפוגעים התייחסו ליכולתם לשלוט בתוצאות, להתבטא ולהסביר את עצמם. הפוגעים חשו כי ניתנה להם הזדמנות להשפיע על ההסכם שמכיל את הענישה שלהם ואת התיקון לנפגע.
  - השפעה על התהליך בקרב שבעה נפגעים: מדברי הנפגעים עולה כי טרם המפגש הם חשו מיחסי כוחות לא מאוזנים ומכך שלפוגע ולתומכיו ישנה השפעה חזקה יותר על ההליך והם יאלצו להגמיש עמדתם ולהפחית בהשפעתם. אחרי המפגש, נראה כי הנחקרים

התייחסו להשפעת כוחה של המערכת, המסגרת ואנשי המקצוע המעורבים כגורמים העשויים להשפיע על כוחם של הנפגעים בהתמודדותם מול הצד הפוגע. נפגעים מתארים את האופן בו המתאמים גיבו אותם, גוננו עליהם וחיזקו את עמדתם. הם דיווחו על הביטחון שנטעו בהם המתאמים שחיזק את כוחם בהליך ויכולת השפעתם על התוצאות. יש להתייחס בזהירות לממצאים עקב מספר קטן של משתתפים במחקר.

- ריבקין וידגר (2007) גם התייחסו למדדי ההליך ובחנו את חוויית המשתתפים במפגש ואת שביעות רצונם מההליך. נעשו ראיונות טלפונים עם 34 נערים, 37 הורים ו- 33 נפגעים. מן הממצאים עולה כי:
  - כל הנפגעים ומרבית ההורים והנערים הפוגעים דווחו על חוויה טובה ועל כך ששמעו אותם במפגש. בנוסף, כ- 80% בכל אחת מהקבוצות הרגישו כי השפיעו על ההחלטות בהליך.
  - באופן כללי, שביעות רצונם של ההורים המשתתפים גבוהה מזו של הנערים הפוגעים אולם בסך הכל מרביתם שבעי רצון מכך שהשתתפו בהליך והיו גם ממליצים לאחרים להשתתף בו. מבין נפגעי העבירה, מרביתם מרוצים מכך שהשתתפו בהליך קד"ם וכמעט כולם היו ממליצים גם לנפגעים אחרים לקחת חלק בהליך זה.
  - מספר נקודות לשיפור ההליך עלו מהמשתתפים. ההצעה השכיחה נוגעת לקיצור זמן המפגשים. הנערים הפוגעים והוריהם ציינו כי היו רוצים יחס יותר מכבד ופחות מאשים מצד המתאם וקצין המבחן ואילו הנפגעים בקשו להיות מיודעים לביצוע תוכנית הפיצוי שסוכם עליה.
- בסקירת ספרות מקיפה שנכתבה על תוכניות "צדק מאחיה" נמצא כי בהליך קד"ם משפחות הפוגעים מעורבות ופעילות בתהליך השיפוט והצדק הנעשה עם ילדיהם. כתוצאה מכך ניכרת שביעות רצון גבוהה מהליך זה על פני ההליך הפלילי (Crisostomo, 2008).

ייעול הליך קד"ם מזווית הראייה של המתאמים

במסגרת הערכת מודל קד"ם, נטען כי יש לשים דגש על הערכת המתאם ככלי מפתח בהליך קד"ם. המתאם הוא הדמות המרכזית בתהליך והיא זו שיודעת להעריך את הגורמים העשויים להשפיע יותר או פחות על עובר החוק ועל עתידו. סקר שהועבר בקרב מתאמי קד"ם בניו זילנד בשנת 2001 בקש לאפיין את ההליך מנקודת מבטם של מתאמים שהיו שותפים להליכים אלו במשך השנים שעברו.

מזווית הראייה של מתאמי ההליך, רובם חושבים שההליך יעיל עבור נוער עובר חוק, מיעוטם דווחו כי לעיתים ההליך אינו יעיל אך אין מתאמים החושבים כי ההליך לא יעיל כלל. מעבר למדדי שביעות רצון עלו סוגיות חשובות נוספות. מתאמים מדווחים כי בהליכים בהם הנפגע לא היה שותף לתהליך, הצטמצמה השפעת קד"ם על הפוגע ועל האפקטיביות של התהליך. העדרו של הנפגע מפחית את היכולת ליצור מודעות אצל עובר חוק לנוק שגרם וכתוצאה מכך קל יותר לעובר חוק לשמור על ניתוק מהתהליך. כמו כן, מתאמים רבים חושבים כי יש סיטואציות מסוימות בהם הנפגע אינו מקבל מענה לצרכיו ויש לשים לב לכך בעיקר במקרים בהם רצונו של הנפגע הוא לקבל פיצוי כספי על הנזק שנגרם לו. עם זאת, לדעתם, עצם העובדה שיש לנפגע את האפשרות להביע את עצמו, ולתת דרור לרגשותיו מהווה אפשרות לתהליך לתת מענה לנפגע. כמו כן, מציינים

המתאמים כי יש לנקוט צעדים במסגרת קבוצת דיון משפחתית למנוע מהנפגעים להיפגע פעם נוספת מצד פוגע זה. לדעתם, ההכנה כלפי הפוגעים והנפגעים צריכה להבטיח כי זכויות הנפגע יובנו היטב וכי הציפיות הנפגע מהליך זה הינם מציאותיות. כמו כן יש לאפשר לנפגע, אם זה רצונו, להטיל וטו על ההסכם שנכתב. בנוסף, נוכחות המשטרה בהליך כמו גם עבודתו של המתאם צריכה להבטיח כי נפגעי המעשה לא יהיו מאוימים מחדש במסגרת ההליך ואחריו (Schmid, 2002).

סיכום

הערכת תכנית קד"ם מתייחסת להתנהלות ההליך ולתוצאותיו. במסגרת זו נמדדת החזרתיות בקרב בני נוער שהשתתפו בהליך קד"ם ואת ביצוע ההסכם שנכתב כחלק מתוצאות ההליך. בנוסף מוערכת שביעות רצונם של המשתתפים ויכולת השפעתם על התהליך. הספרות המחקרית מדגישה מספר היבטים בתהליך המחקר:

- חשיבות הדמיון בין קבוצת קד"ם לקבוצת השוואה – יש לכלול פוגעים שמלכתחילה היו מתאימים לקד"ם אך מסיבות שאינן תלויות בהם לא השתתפו בהליך. לדוגמא, כאלו שסירוב הנפגע להליך בטל את האפשרות לקד"ם והם נאלצו לעבור הליך חלופי. בספרות המקצועית נבחרו לעיתים קבוצות השוואה של פוגעים שעברו הליך חלופי להליך הפלילי שאינו קד"ם.
- יש לבצע ניקוי סטטיסטי של ההבדלים ההתחלתיים בין הקבוצות בטרם משווים ביניהן לגבי חזרתיות על מנת למנוע הטיות בממצאים.
- יש לכלול בניתוח הנתונים גם פוגעים שהשתתפו בקד"ם ונשרו מהתכנית.

רצידיביזם

1. הספרות מציגה חילוקי דעות לגבי תרומת הליך קד"ם להפחתה ברצידיביזם. חלק מהמחקרים מצאו כי קיים הבדל מובהק לטובת משתתפי קד"ם בהפחתה ברצידיביזם, חלק לא מצאו הבדל משמעותי.
2. נמצאו הבדלים ברצידיביזם לפי סוגי עבירות. בעבירות אלימות שיעור רצידיביזם נמוך בהשוואה לרצידיביזם בעבירות שאין בהם נפגע ישיר. כמו כן, שיעור רצידיביזם נמוך נמצא בקרב פוגעים שמלכתחילה היו בסיכון נמוך לעבריינות.
3. מחקרים משווים בין שיעור הרצידיביזם בקרב משתתפי קד"ם בהשוואה להליך פלילי רגיל מתייחסים למשתנים מתווכים הקשורים ב"איחוי" (קבלת אחריות, התנצלות) וב"צדק" (קבלת ההסכם, יחס המשטרה לפוגע). בנוסף נבדקו משתנים המשפיעים על תחושה של אשמה בקרב הפוגע מאחר שתחושת אשמה רה אינטגרטיבית קשורה להפחתה בשיעורי רצידיביזם.

שביעות רצון המשתתפים

שביעות רצון המשתתפים מהתהליך נמצאה בדרך כלל גבוהה גם מספר חודשים אחרי מפגש ההיוועדות. עם זאת, במחקר מסוים נמצא כי נפגמה שביעות רצונם של נפגעים לאחר מספר

חודשים מאחר שלא קבלו דיווח על ביצוע ההסכם. בהיבט השפעה על התהליך עולה כי פוגעים ונפגעים מציינים לחיוב את השפעתם על ההליך.

תרומת ההליך לנפגעים

במחקרים מדווח על ירידה משמעותית בקרב הנפגעים בתחושות של פחד וחששות מהפוגע ושל כעס כלפיו. מדווחת עלייה בתחושות של אמפטיה והבנה ושינוי דעה לטובה כלפי הפוגע.

עבודת המתאמים

חוקרים העוסקים בהערכת מודל קד"ם מדגישים את חשיבותו של המתאם כמי שיכול להעריך נכונה הליכים אלו ולהמליץ כיצד לשפרם. המתאמים מציינים כי הליך בעבירות ללא נפגע ישיר הוא פחות אפקטיבי. בנוסף, מתאמים מדווחים כי יש לשים לב שהנפגע הלוקח חלק בהליך יקבל מענה לצרכיו.

ביותר ויותר מדינות בעולם מודל קד"ם מתמזג כחלופה להליך הפלילי. עובדה זו מעידה על הפוטנציאל הגלום בהליך זה לטיפול בנוער עובר חוק.

3. מטרות המחקר

- בחינת מאפייני הנערים המשתתפים בהליך קד"ם.
- בחינת מאפייני הליך קד"ם (הכנה, מפגש, דאגות, תכנית תיקון טיפול)
- בחינת הליך קד"ם שהופסק (סיבות להפסקה, כיצד ניתן למנוע)
- תרומת/ הצלחת התכנית (שביעות רצון, תפקוד הנער, רצידיביזם)
- השוואה למחקר הקודם שבוצע ע"י ריבקין וידגר (2007) ובחינת השינויים שחלו במהלך השנים.

5. שיטת ביצוע המחקר

המחקר התבצע בחודשים מאי – יולי 2014. מאמצי המחקר כללו שיטות איכותניות וכמותיות.

1. ראיונות עם בעלי תפקידים

בוצעו ראיונות עם בעלי תפקידים הקשורים בתכנית (לפירוט רשימת המרואיינים ראו נספח א'). המרואיינים נשאלו על עבודתם במסגרת התכנית, נקודות חוזק ותורפה כפי שהם רואים זאת והמלצות לשיפור (לדף השאלות, ראו נספח ב'). ממצאי הראיונות שובצו בדו"ח המחקר.

2. סקרים שבוצעו בקרב קבוצות שונות

• קציני מבחן

קציני מבחן מלאו חוות דעת על נערים שהופנו לקד"ם. מילוי חוות דעת על הנערים התבצע ביוני 2014 והתייחס לנערים שהופנו לקד"ם בשנים 2012-2013. הדגימה כללה שתי קבוצות. קבוצת מופני קד"ם וקבוצת השוואה של

נערים שמתאימים לקד"ם והופנו לתכנית, אך זאת לא יצאה לפועל עקב סירוב הנפגע להליך. קבוצה זו נבחרה כקבוצת השוואה שכן היא הדומה ביותר לקבוצת הנערים שהשלימו את ההליך, נוכח העובדה שרק גורם חיצוני שלא תלוי בהם מנע מהנערים להשלים את ההליך. עם זאת, ייתכן כי סירוב נפגע להליך מאפיין עבירות שונות מאלו של הליך קד"ם שהושלם.

בנוסף, מלאו כל קציני המבחן שאלון הערכה כללי על הליך קד"ם. לצורך הדגימה, קבלנו משירות מבחן לנוער קובץ המכיל את כל המופנים לקד"ם בשנים הנבחרות לפי שמות קציני מבחן. הפרדנו בין המקרים שכללו הליך שהסתיים לבין המקרים של סירוב הנפגע להליך (להלן קבוצת "סירוב נפגע"). דגמנו אקראית מקרים מכל קבוצה ובחנת שמות קציני מבחן והקפדנו שכל אחד מקציני המבחן ימלא לא יותר מ-6 שאלונים.

לצורך שמירת חיסיון הנתונים, קבלנו עבור כל נער קוד הידוע רק לשירות מבחן לנוער. כל חוות דעת סומנה בקוד של הנער. הדפים למילוי עבור קציני מבחן, הועברו באמצעות מרכז המיחשוב של שירות המבחן על מנת שיפענח לקציני המבחן באלו נערים מדובר. בתום מילוי השאלונים, התבקשו קציני המבחן להעביר את חוות הדעת למרכז המיחשוב על מנת שיבדוק כי לא השתרבבו בשאלונים פרטים מזהים. לאחר מכן נשלחו השאלונים לצוות המחקר.

להלן הנתונים על איסוף השאלונים:

לוח מס' 1: שיעור המשיבים בקרב קציני מבחן

אחוז מיצוי	סה"כ	
93.7%	90	מספר שאלונים על הליך שהושלם
87.7%	43	מספר שאלונים על הליך שהופסק
100%	32	מספר שאלונים כלליים

במועד מילוי חוות הדעת התבקשו קציני מבחן לדווח על הנערים לפני תחילת הליך קד"ם (או הליך חלופי) ואחריו. במידה והנער לא השלים את ההליך, היה צריך לציין לאן הופנה הנער כחלופה ואת השפעת ההליך החלופי על מצבו. בנוסף מלאו קציני מבחן שאלון הערכה כללי על הליך קד"ם. (לשאלוני קציני מבחן, ראו נספח ג').

• מתאמים

בקרב מתאמים הועברו חוות דעת על הליכים (בשונה מקציני מבחן שמלאו חוות דעת על נערים). חוות הדעת חולקו לפי שני סוגי הליכי קד"ם; הליכים שהושלמו והליכים שהופסקו. בקבוצת הליכים שהופסקו נכללו שתי הקבוצות השכיחות, הליכים שהופסקו עקב סירוב נפגע, והליכים שהופסקו עקב אי התאמה (בדר"כ עקב אי לקיחת אחריות למעשה).

דגימת ההליכים נלקחה מתוך כלל ההליכים שטיפלו בהם מתאמי עמותת קד"ם בשנת 2013. ההליכים חולקו לשתי קבוצות; הליך שהושלם והליך

שהופסק (מאחת הסיבות לעיל). הדגימה נעשתה אקראית לפי סוג ההליך ובחתיך שמות המתאמים. לכל מתאם נשלחו עד 7 חוות דעת למילוי. על מנת לשמור על חיסיון הנתונים, לכל חוות דעת ניתן מספר הפנייה המוכר למתאמי קד"ם. הדפים הועברו למיחשוב של שירות מבחן לנוער, ומשם לעמותת קד"ם שהפיצה בין המתאמים. חוות הדעת שמולאו הוחזרו למיחשוב שירות המבחן על מנת לעבור בדיקה נוספת שלא שורבבו פרטים מזהים ומשם הועברו אלינו בחזרה.

בקרב המתאמים נאספו 100% שאלונים. להלן הנתונים:

לוח מס' 2: שיעור המשיבים בקרב מתאמים

סה"כ	
110	מספר שאלונים על הליך שהושלם
65	מספר שאלונים על הליך שהופסק
39	מספר שאלונים כלליים

בחוות הדעת על הליכי קד"ם, התייחסו המתאמים לשלבי התכנית בהם הם מעורבים (הכנה, מפגש וגיבוש תכנית תיקון טיפול). במקרים בהם השתתפו יותר מפוגע אחד, בחרו המתאמים למלא את חוות הדעת לפי פוגע אחד שהחליטו עליו מראש. בחוות הדעת לגבי הליכים שהופסקו, התבקשו המתאמים להתייחס לסיבת ההפסקה ולדרכים שנקטו למניעת הפסקת ההליך. בנוסף מלאו המתאמים שאלון כללי על הליך קד"ם (לשאלוני מתאמים ראו נספח ד').

• **משתתפי המפגש**

סקר נוסף הועבר בין אנשים שהשתתפו במפגש ההיוועדות. בין אנשים אלו נכללים הפוגעים, הורי הפוגעים, תומכי הפוגעים, הנפגעים ותומכיהם, קציני מבחן וחוקרי נוער.

כדי להתגבר על בעיה אתית של פנייה למשתתפי המפגש, העבירו המתאמים בין משתתפי המפגשים, טופסי הסכמה להשתתפות במחקר. הטפסים חולקו בתקופה שבין ינואר – ליוני 2014. המשתתפים שהביעו הסכמתם להשתתפות במחקר, השאירו פרטי התקשרות עמם על מנת שנוכל לחזור אליהם בסקר טלפוני.

הסקר נערך כסקר טלפוני תוך הקפדה על הבטחה על חיסיון הנתונים ושימוש בממצאים לצורכי המחקר בלבד תוך מטרה להגיע לכ- 30 אנשים בכל קבוצה.

להלן נתוני איסוף השאלונים בקרב המשתתפים:

לוח מס' 3: שיעור המשיבים בקרב משתתפי מפגש קד"ם

מספר שאלונים	מספר המסכימים להשתתפות במחקר	
23	37	מספר שאלונים בקרב פוגעים
31	76	מספר שאלונים בקרב הורי הפוגעים
41	98	מספר שאלונים בקרב תומכי הפוגעים
18	26	מספר שאלונים בקרב נפגעים ותומכיהם
29	43	מספר שאלונים בקרב קציני מבחן
27	44	מספר שאלונים בקרב חוקרי נוער

בקבוצות הנפגעים והפוגעים התקשינו להגיע ל – 30 איש בקבוצה בגלל הסיבות הבאות:

- מספר המסכימים המועט יחסית להשתתפות בסקר, בקבוצות אלו.
- קושי להשיג טלפונית את המסכימים למרות מספר רב של ניסיונות.
- טלפונים שגויים.
- בקבוצת הנפגעים נתקלנו גם בשני סירובים.

משתתפי המחקר נשאלו על יעילות ההליך ועל תרומת ההליך לפוגע ולנפגע ועל תרומתם להצלחת ההליך (לטופס הסכמה ולשאלוני המשתתפים, ראו נספח ה').

3. ניתוח קובץ לבחינת חזרתיות

כחלק ממטרות המחקר, נתבקשנו לבחון את תרומת התכנית להפחתת חזרתיות. לצורך ניתוח חזרתיות קבלנו משירות מבחן לנוער את רשימת הנערים שהופנו לקד"ם בין השנים 2009-2013. לגבי כל אחד מהם, נכללה גם היסטוריית עבירות לפני ואחרי הליך קד"ם (אם היו). בנוסף, כלל הקובץ את סעיף העבירה, ופרטי רקע של הנער ומשפחתו. הקובץ נוקה מטעויות חישוב שונות, וכתוצאה מכך הורדו מהניתוח כ- 73 נערים שהופנו לתוכנית.

הקובץ מתייחס לקבוצות הבאות: מקרים בהם התקיים הליך קד"ם והסתיים, מקרים בהם הייתה הפנייה להליך קד"ם אבל ההליך הופסק בגין סירוב הנפגע, או בגין אי התאמת הנער לתכנית (בדרך כלל אי לקיחת אחריות), עבירה נוספת והפסקה ע"י המשטרה עקב חומרת העבירה או בגלל סגירת התיק.

לצורך בחינת החזרתיות התייחסנו רק לעבירות שהוגש עליהן כתב אישום והופנו לדיון בבית משפט. נשווה את החזרתיות (שיעור המבצעים לפחות עבירה אחת שהוגש עליה כתב אישום) בקרב מסיימי תוכנית קד"ם, לקבוצה שנמצאה מתאימה לקד"ם (וממילא די דומה לקבוצת מסיימי התוכנית), אך ההליך הופסק לגביה עקב סירוב הנפגע להליך (קבוצה זו נחשבת לקבוצת ההשוואה). קבוצה נוספת נבחרה 'כנקודת עגינה' וזו קבוצת 'אי התאמה' שלא נמצאה מתאימה לתוכנית בעיקר עקב סירוב הפוגע לקחת אחריות על מעשיו.

אנו נבחן חזרתיות חצי שנה לאחר המפגש/ סיום ההליך ואת החזרתיות שנוספה במהלך 7-12 חודשים, 13-24 חודשים ו – 25-36 חודשים מאז המפגש/ הפסקת ההליך. תבחן גם חזרתיות המצטברת לאחר שנה שנתיים ושלוש מאז המפגש / הפסקת ההליך. החזרתיות נבחנה רק על עבירות שבוצעו עד גיל 18 היות ולא הצלחנו לקבל נתונים ממשטרת ישראל על עבירות שבוצעו לאחר גיל זה עבור הנערים שבקובץ הנתונים. בחינת החזרתיות בוצעה על ידי השוואה של שלושת הקבוצות תוך פיקוח על הבדלים התחלתיים ביניהם (מספר עבירות לפני העבירה בגינה הגיעו לקד"ם וחומרת העבירות בגללן הופנו לתוכנית). בנוסף, נבחנו מספר העבירות שבוצעו באותם משכי זמן וחומרת העבירות (חומרה הוגדרה כעונש המירבי הקבוע בחוק לעבירה הכי חמורה שנעברה). הקובץ שימש אותנו גם לבחינת מאפייני המופנים לקד"ם ומאפייני הליך.

4. דו"ח המחקר הנוכחי משווה בין הממצאים שנאספו במסגרת מחקר זה לבין ממצאים שנאספו בשני מחקרים שבוצעו בשנים קודמות עבור שירות מבחן לנוער:

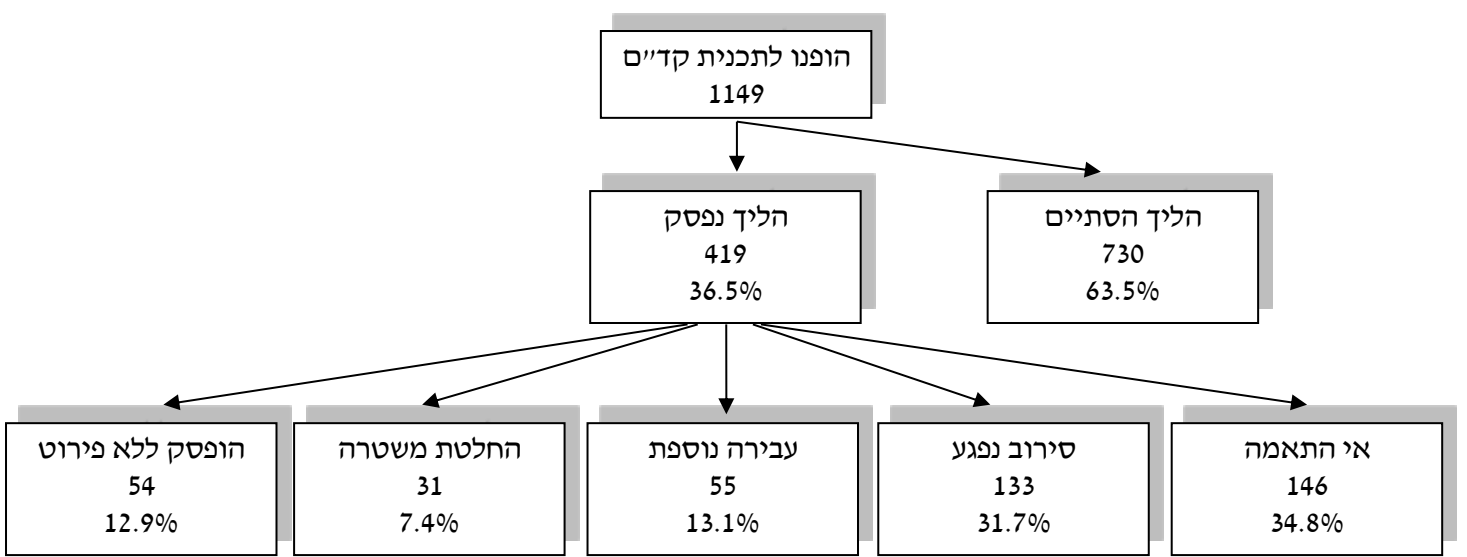
- ריבקין וידגר (2007), הערכת תכנית קד"ם, קבוצת דיון משפחתית לנוער עובר חוק. הדו"ח מתייחס לנערים שהופנו לתכנית בין ינואר 2000 לדצמבר 2004, ומאפשר לבחון שינויים שחלו בתכנית ובמאפייניה.
- סטרבצינסקי ולוי (2011), מאפיינים וצרכים של קטינים המטופלים בשירות המבחן לנוער. הדו"ח מאפשר לנו להשוות בין מאפייני המופנים לקד"ם לבין מאפייני המופנים לשירות מבחן לנוער.

6. ממצאים

5.1 מאפייני הליך קד"ם

1. קבלנו ממשרד הרווחה קובץ נתונים על כל הליכי קד"ם שבוצעו מתחילת 2009 ועד סוף שנת 2013. להלן נתונים על הליכי קד"ם שבוצעו ב- 5 שנים אלו.

תרשים מס' 1: הליכי קד"ם בשנים 2009-2013

מהתרשים עולים הממצאים הבאים :

- בשנים 2009-2013 נכנסו לתכנית 1,149 נערים. מתוכם 63.5% סיימו את הליך קד"ם. ריבקין וידגר (2007), מדווחים כי מתוך 268 נערים שהופנו בשנים יוני 2000 – דצמבר 2004, התהליך הסתיים לגבי 131 נערים. 49% לעומת 63.5% במחקר הנוכחי.
- במחקר שלפנינו הגיעו 230 הפניות בממוצע לשנה ו- 146 הליכים שהסתיימו, לעומת 60 הפניות לשנה בממוצע במחקרם של ריבקין וידגר (2007) ו- 29 הליכים לשנה שהסתיימו.
- ל- 35.5% הופסק ההליך, הסיבות הבולטות להפסקה הינן אי התאמה (כאשר הנער הפוגע מסרב לקחת אחריות לעבירה) וסירוב נפגע (כאשר הנפגע מסרב לקיום ההליך). שתי הסיבות הנוספות להפסקה: עבירה נוספת במהלך תהליך ההכנה, והחלטת המשטרה על הפסקת ההליך (עקב חומרת העבירה או בגלל סגירת התיק), מתרחשות בשכיחות נמוכה יחסית.
- 2. מקובץ הנתונים שקבלנו משירות מבחן לנוער, הורדו מספר הפניות בגלל ערכים חסרים ושגיאות אחרות. על סמך נתונים מלאים שנמסרו לנו ממנהלת התוכנית, היו בשנים אלו בממוצע 260 הפניות לשנה. מעניין לציין כי משנת 2011 חלה עלייה במספר ההפניות, ובשלוש שנים האחרונות (2012-2014), הממוצע עומד על 396 הפניות לשנה.
- 3. בהמשך הדו"ח לא ידווחו הממצאים על הקבוצה בה לא פורטו הסיבות להפסקת ההליך.
- 4. הנתונים בקובץ אפשרו לנו לבדוק כמה זמן עובר בטיפול בנערים בקבוצות השונות, בשלבים השונים של הליך קד"ם. להלן הנתונים :

לוח מס' 4: משך הטיפול בנערים בשלבים השונים של הליך קד"ם

סה"כ	עבירה נוספת	הופסק משטרה	אי התאמה	סירוב נפגע	הליך הסתיים	
138	111	137	144	129	137	מספר ימים בממוצע מהעבירה בגללה הופנה לקד"ם ועד קבלה לתכנית
86	59	59	82	60	96	מספר ימים בממוצע מהקבלה לקד"ם ועד למפגש/ הפסקת ההליך
389	454	301	425	426	382	מספר ימים בממוצע מההפניה לשירות המבחן ועד לסגירת התיק (בעבירת קד"ם)

מהלוח עולים הממצאים הבאים :

- בממוצע עוברים כ- 4.6 חודשים מעת ביצוע העבירה (בגללה הגיע הנער לקד"ם) ועד הקבלה לתכנית. ההבדלים בין הקבוצות אינם מובהקים סטטיסטית.
- בקבוצת "הליך הסתיים" עוברים בממוצע כ- 96 ימים (3.2 חודשים) מהקבלה לתכנית ועד למפגש. משך זה ארוך יותר בהשוואה לקבוצות "סירוב נפגע", "הופסק משטרה" ו"ביצוע עבירה נוספת". שם ממוצע הימים עומד על כ- 60 יום עד להפסקת השתתפותם בתכנית. הפער מובהק סטטיסטית.

- מספר הימים מההפניה לשירות המבחן ועד לסגירת התיק נמוך יותר ב"הליך הסתיים" ובקבוצת "הופסק משטרה" יחסית ליתר הקבוצות (הפער מובהק סטטיסטית).

5. בחנו את נתוני המחקר הנוכחי בהשוואה למחקרם של ריבקין וידגר (2007), לגבי משך הזמן מהקבלה לקד"ם, עבור קבוצת מסיימי קד"ם, ועד למפגש. להלן הנתונים:

לוח מס' 5: משך הזמן מהקבלה לקד"ם ועד למפגש

מס' חודשים	1	2	3	4	5	6	7	8	9-10	ממוצע	מס' נערים
המחקר הנוכחי	0.8%	12.4%	29.2%	30.3%	17.2%	7.6%	2.1%	--	0.4%	3.2	740
ריבקין וידגר (2007)	16%	19%	26%	12%	12%	12%	12%	3%	3%	3.7	58

מהלוח עולים הממצאים הבאים:

- במחקר הנוכחי, משך ההכנה השכיח הינו 4 ו-3 חודשים.
- משך הכנה קצר (עד 2 חודשים), ארע במחקר הנוכחי בכ- 13% מהמקרים לעומת 35% במחקרם של ריבקין וידגר (2007). משך הכנה ארוך יחסית (7 חודשים או יותר), ארע במחקר הנוכחי ב- 2.5% מהמקרים לעומת 15% מהמקרים במחקר הקודם.
- בממוצע, ריבקין וידגר (2007), מדווחים על משך זמן של 3.7 חודשים מהקבלה לתכנית עד למפגש, לעומת 3.2 במחקר הנוכחי (בחצי חודש יותר).

6. סיכום

- בשנים 2009-2013, הופנו לתכנית קד"ם 1,149 נערים. 63.5% מהם סיימו את התכנית, לעומת 49% במחקרם של ריבקין וידגר (2007).
- במחקר הנוכחי, בממוצע לשנה, הופנו לתכנית פי 3.8 וסיימו אותה פי 5 נערים, בהשוואה למחקר הקודם.
- במחקר הנוכחי, משך זמן הכנה קצר יותר (עד חודשיים), ארע ב- 13% מהמקרים, וארוך יותר (7 חודשים או יותר) ב- 2.5% מהמקרים, לעומת 35% ו- 15% (בהתאמה) במחקר הקודם. ממוצע משך ההכנה קצר יותר במחקר הנוכחי בחצי חודש, בהשוואה למחקר הקודם.
- מספר הימים מההפניה לשירות המבחן ועד לסגירת התיק, נמוך ב"הליך שהסתיים" ובקבוצת "הופסק ע"י משטרה", יחסית לשאר הקבוצות.
- מאפייני הנערים ומשפחותיהם

5.1.1 נתונים דמוגרפיים

1. קובץ הנתונים שקבלנו ממשרד הרווחה אפשר לנו לאפיין את הנערים המופנים לתכנית ואת מאפייני המשפחה. הנתונים המפורטים בקבוצות השונות (הליך שהסתיים לעומת 4 קבוצות בהן הופסק ההליך מסיבות שונות; סירוב נפגע, אי

התאמה, עבירה נוספת והפסקה על ידי המשטרה) מוצגים בנספח ו'. להלן עיקרי הממצאים:

2. מגדר

כ- 89% מהמופנים הינם נערים ו- 11% נערות. אין הבדל משמעותי בין הקבוצות בשיעור הנערים והנערות. ע"פ סטרבצ'ינסקי – לוי (2011), לשירות המבחן לנוער מגיעות כ- 13% נערות מכלל המופנים.

3. גיל

הגיל הממוצע של המופנים לתכנית הינו 15.6 שנים. אין הבדל משמעותי בין הקבוצות השונות בגיל המופנים. להלן נציג את התפלגות הגילאים במחקר הנוכחי לעומת נתוני המחקר של ריבקין וידגר (2007) וסטרבצ'ינסקי לוי (2011).

לוח מס' 6: התפלגות הגילאים

מס' נערים	19	18	17	16	15	12-14	
740	0.7%	9.6%	20.6%	21.5%	21.4%	26.2%	המחקר הנוכחי
67	6%	21%	21%	28%	13%	10%	ריבקין וידגר (2007)
450	--		60%		40%		סטרבצ'ינסקי לוי (2001)

מהלוח עולים הממצאים הבאים:

- במחקר הנוכחי, שיעור גבוה של גילאים 12-14 ו- 15 בהשוואה למחקרם של ריבקין וידגר (2007) (כ- 48% לעומת 23% בהתאמה).
- במחקר הנוכחי, שיעור נמוך יותר של גילאי 18 לעומת המחקר הקודם (9.6% לעומת 21%). במחקר הקודם היו 6% בגיל 19 שנים.
- בהשוואה למופנים לשירות מבחן לנוער (סטרבצ'ינסקי ולוי, 2011), במחקר הנוכחי, מצאנו שיעור קצת יותר גבוה בגילאי עד 15 שנים, וקצת יותר נמוך בגילאי 16-18.

במחקר הנוכחי שיעור הבנים עד גיל 15 קצת יותר גבוה יחסית לשיעור הבנות, בגילאי 16-18 שיעור הבנות קצת יותר גבוה.

ארץ מוצא

בלוח שלפנינו מוצגים הנתונים בנושא על כלל הנערים שהופנו לתכנית.

לוח מס' 7: ארץ מוצא של המופנים לתכנית

מס' משיבים	אחר	אתיופיה	חבר העמים	יליד הארץ	
1119	6%	2%	9%	83%	ארץ מוצא הנער
1038	17%	6%	19%	59%	ארץ מוצא האב
1080	14%	6%	23%	57%	ארץ מוצא האם

ככלל, אין הבדל בין הקבוצות בנתוני ארץ מוצא. עם זאת, בקבוצות "אי התאמה" ו"עבירה נוספת" יש שיעור גבוה יחסית של יוצאי אתיופיה.

1. דת

81% הינם יהודים, כ- 15% נוצרים, מוסלמים או דרוזים ו- 4% אחר. אין הבדל משמעותי בין הקבוצות. שיעור היהודים בקרב הנערים המופנים לשירות המבחן לנוער עומד ג"כ על 81% (סטרבצינסקי – לוי, 2011).

2. מצב משפחתי

ב- 77% מהמקרים, ההורים נשואים. ב- 23% מהמקרים, ההורים גרושים, אלמנים או אחר. אין הבדל משמעותי בין הקבוצות במצב המשפחתי של המופנים. במחקר של סטרבצינסקי ולוי (2011), 57% מהנערים המופנים לשירות מבחן לנוער באים ממשפחות בהם ההורים נשואים.

3. השכלת ההורים

הנתונים על השכלת הורים מוצגים בלוח הבא :

לוח מס' 8: השכלת הורים (הנתונים באחוזים)

אקדמאית	על תיכונית	תיכונית	עד תיכונית חלקית		
14.5	8.8	59.3	17.4	השכלת האב	מופנים לקד"ם
18.0	13.2	54.2	14.6	השכלת האם	
19		39	42	השכלת האם	סטרבצינסקי ולוי (2011)

בקרב המופנים לקד"ם, השכלת האם קצת יותר גבוהה מהשכלת האב. אין הבדל משמעותי בין הקבוצות בהשכלת ההורים. בקרב הנערים המופנים לשירות מבחן לנוער, שיעור גבוה יותר של אמהות עם השכלה נמוכה יחסית.

4. גיל ההורים

גיל ממוצע של האבא עומד על 48.3 שנים ושל האם 44.3 שנים. אין הבדל משמעותי בין הקבוצות בגיל הממוצע של הורי המופנים לתוכנית.

5. וותק בארץ

וותק בארץ של אב המשפחה הינו 25 שנים ושל אם המשפחה 22 שנים. אין הבדל משמעותי בין הקבוצות בוותק של הורי הנערים שהופנו לתוכנית.

6. רמת דתיות

קציני מבחן התבקשו להעריך מדגם של מסיימי קד"ם ושל נערים לגביהם ההליך הופסק בגלל סירוב נפגע בשנים 2012-2013. בין המשתתפים נבחן גם נושא רמת הדתיות. להלן הנתונים :

לוח מס' 9: רמת דתיות בקרב קבוצות "הליך הסתיים" ו "סירוב נפגע"

מס' נערים	חרדי	דתי	מסורתי	חילוני	
78	4%	10%	18%	68%	הליך הסתיים
38	--	--	34%	66%	סירוב נפגע
450	5%	5%	29%	61%	סטרבצינסקי ולוי (2011)

בקרב מסיימי קד"ם יש שיעור גבוה יותר של דתיים וחרדים, ונמוך יותר של מסורתיים בהשוואה לקבוצת "סירוב נפגע" (הפער מובהק סטטיסטית). לקד"ם מגיעים שיעור קצת יותר גבוה של חילונים וקצת יותר נמוך של מסורתיים בהשוואה למגיעים לשירות מבחן לנוער (סטרבצינסקי ולוי (2011)).

5.1.2 נתונים סוציו אקונומיים

הנתונים בהמשך לקוחים מהערכות שניתנו לבוגרי קד"ם ולקבוצת "סירוב נפגע" ע"י קציני מבחן.

1. השירותים שהנער היה איתם בקשר לפני ההפניה

לוח מס' 10: השירותים שצרך הנער לפני ההפניה לקד"ם

מס' נערים	צוות בי"ס (כולל יועצת)	קידום נוער	בריאות הנפש	קצין ביקור סדיר	עו"ס	
89	60%	13.5%	2%	20%	*17%	הליך הסתיים
41	56%	19.5%	7%	15%	*34%	סירוב נפגע
130	58.5%	15.4%	4%	18.5%	22%	סה"כ
450	51%	12%	15%	27%	38%	סטרבצינסקי ולוי (2011)

*הפער מובהק סטטיסטית במבחן χ^2

שתי הקבוצות צורכות שירותים בצורה דומה להוציא קשר עם עו"ס מהמחלקה לשירותים חברתיים ביישוב. במשתנה זה, קבוצת "סירוב נפגע" גבוהה פי שתיים מקבוצת "הליך שהסתיים" (הפער מובהק סטטיסטית). לשירות מבחן לנוער מופנים נערים להם רקע טיפולי שכיח יותר בהשוואה למופנים לקד"ם.

2. עיסוק הנער

בחנו דרך קציני מבחן האם הנער לומד או עובד. להלן הנתונים.

לוח מס' 11: עיסוק הנער המופנה לקד"ם (הנתונים באחוזים)

מס' משיבים	לא לומד ולא עובד	לומד ועובד	עובד	לומד	
87	5.7	12.6	1.1	80.5	הליך שהסתיים
40	2.5	17.5	10.0	70.0	סירוב נפגע
127	4.7	14.2	3.9	77.2	סה"כ
450	13	11	8	67	סטרבצינסקי ולוי (2011)

בהשוואה ל"סירוב נפגע", בקבוצת "הליך שהסתיים" שיעור קצת יותר גבוה של לומדים ויותר נמוך של עובדים. הפער בין הקבוצות לא משמעותי סטטיסטית. נתוני המחקר של סטרבצינסקי ולוי (2011), דומים לקבוצת "סירוב נפגע" עם שיעור גבוה יותר של לא לומדים ולא עובדים. מעניין לציין, כי במחקר הנוכחי, כל הלומדים והעובדים, ו- הלא לומדים ולא עובדים משתייכים לגילאי 16-18.

3. גורמי סיכון אצל הנער

בחנו מספר גורמי סיכון המאפיינים את הנער. להלן הנתונים:

לוח מס' 12: גורמי סיכון אצל הנער – דיווח קציני מבחן

תוקפנות פיזית כלפי ההורים*	שימוש בסמים/כדורים ללא מטרה רפואית*	טיפול על רקע פסיכיאטרי/ ניסיון אובדנות	לקות למידה/ הפרעות קשב	
7%	3%	2.3%	53%	הליך שהסתיים
14%	10%	7.3%	60%	סירוב נפגע
9%	5%	3.9%	55.5%	סה"כ
18%	13%	11%	58%	מופנים לשירות מבחן**

*לעיתים קרובות או קרובות מאד

**סטרבצינסקי ולוי (2011)

מהלוח עולים הממצאים הבאים:

- קבוצת "הליך שהסתיים" מאופיינת בשיעור קצת יותר נמוך של מאפייני הסיכון בהשוואה לקבוצת "סירוב נפגע". עם זאת, הפערים בין הקבוצות אינם מובהקים סטטיסטית.
- המופנים לשירות מבחן, מאופיינים בשיעור גבוה יותר של גורמי סיכון יחסית לקבוצת "הליך שהסתיים".

4. מצב כלכלי – תעסוקתי של המשפחה

לוח מס' 13: מצב כלכלי / תעסוקתי של המשפחה – דיווח קציני מבחן

מצב תעסוקה		מצב כלכלי			
האם עובדת	האב עובד	סיפוק מעבר לצרכים בסיסיים	סיפוק צרכים בסיסיים	קושי לספק צרכי קיום בסיסיים	
73%	86%	56%	35%	9%	הליך הסתיים
74%	85%	51%	37%	12%	סירוב נפגע
56%	66%	37%	44%	19%	סטרבצינסקי ולוי (2011)

מהלוח עולים הממצאים הבאים:

- אין הבדלים משמעותיים סטטיסטית בין הקבוצות "הליך הסתיים" ו- "סירוב נפגע".
- האבות עובדים בשיעור יותר גבוה מהנשים.
- בכ- 9% מהמקרים, שני ההורים לא עובדים.
- בכ- 10% מהמקרים המופנים לתכנית קד"ם, המצב הכלכלי חלש עד כדי קושי אף בסיפוק של הצרכים הבסיסיים.
- בקרב המופנים לשירות מבחן לנוער, המצב הכלכלי – תעסוקתי של המשפחה נמוך יותר בהשוואה למופנים לקד"ם.

5. טיפול של גורמי הרווחה במשפחה

לוח מס' 14: טיפול של גורמי רווחה במשפחה – דיווח קציני מבחן

לא מטופלת כלל	טופלה בעבר ומטופלת כיום	מטופלת כיום	טופלה בעבר	
60%	12%	7%	21%	הליך שהסתיים
47%	15%	28%	10%	סירוב נפגע

מהלוח עולה כי בהשוואה לקבוצת "סירוב נפגע", בקרב מסיימי קד"ס, שיעור גבוה יותר של נערים שמשפחתם לא הייתה בטיפול של גורמי רווחה, וגם בקרב המטופלים, שיעור גבוה מהם טופלו בעבר ופחות כיום (הפער מובהק סטטיסטית). במחקרם של סטרצ'ינסקי ולוי (2011), מצאנו כי 46% מהמשפחות של הקטינים שהופנו לשירות מבחן לנוער לא היו מוכרות לשירותי הרווחה בקהילה.

6. רמת קשיים במשפחה

נבחנה רמת הקשיים במשפחה (לדוגמא, עבריינות, אלימות במשפחה, אבטלה, גירושין וכד'). להלן הנתונים (הסולם בן 5 קטגוריות. לצורך נוחות קבצנו את הנתונים ל- 3 קטגוריות).

לוח מס' 15: רמת הקשיים במשפחה - דיווח קציני מבחן

ממוצע	נמוכה	בינונית	גבוהה	
2.40	57%	17%	26%	הליך שהסתיים
2.85	39%	24%	37%	סירוב נפגע

רמת הקשיים במשפחה בקבוצת "סירוב נפגע" קצת יותר גבוהה בהשוואה לקבוצת "הליך שהסתיים", אולם הפער לא מובהק סטטיסטית. סה"כ רמת הקשיים במשפחה בין נמוכה לבינונית.

7. רמת התמיכה שמציעה המשפחה לנער

נבחנה רמת התמיכה (תמיכה רגשית ומעשית, אוזן קשבת וכד') שמקבל הנער מהמשפחה. להלן הנתונים: (הסולם בן 5 קטגוריות, התשובות קובצו, לצורך הנוחות ל- 3 קטגוריות).

לוח מס' 16: רמת התמיכה של המשפחה בנער – דיווח קציני מבחן

ממוצע	נמוכה	בינונית	גבוהה	
3.23	22.7%	33.0%	44.3%	הליך שהסתיים
3.24	19.6%	36.5%	43.9%	סירוב נפגע

רמת התמיכה שמקבל הנער, מעל לבינונית. אין הבדל משמעותי בין שתי הקבוצות.

8. בסעיפים הקודמים פרטנו גורמי סיכון הקשורים לנער או למשפחתו. בחרנו מספר גורמי סיכון בולטים ובנינו מדד מסכם הצובר את גורמי הסיכון עבור כל נער. הגורמים שנכנסו היו:

- א. העדר מפרנס במשפחה – האב והאם אינם עובדים
  - ב. רמת קשיים גבוהה במשפחה (עבריינות, אלימות, מריבות וכד'). לגורם זה נכנסו נערים שקצין המבחן ציין לגביהם אחת משתי הקטגוריות הגבוהות.
  - ג. הנער לא נמצא במסגרת - לא לומד ולא עובד.
  - ד. הנער טופל על רקע פסיכיאטרי או ניסה להתאבד.
  - ה. הנער משתמש בסמים או נוטל כדורים שלא למטרות רפואיות (לעיתים קרובות מאד, קרובות או רחוקות).
  - ו. הנער מגלה תוקפנות פיזית כלפי הוריו/ מבוגר האחראי לו (לעיתים קרובות מאד, קרובות או רחוקות).
- להלן נתונים על המדד שנבנה בקבוצת "הליך שהסתיים", ו"סירוב נפגע", וכן נתונים ממחקרם של סטרבצ'ינסקי ולוי (2011) שהשתמשו במדד דומה.

לוח מס' 17: היקף גורמי סיכון – ע"פ הערכת קציני מבחן

ממוצע	+3	2	1	0	
0.76	6.7%	14.6%	24.8%	53.9%	סיום הליך
0.95	12.2%	17.1%	24.4%	46.3%	סירוב נפגע
--	14%	13%	29%	44%	סטרבצ'ינסקי ולוי (2011)

מהלוח עולה כי בקרב מסיימי הליך קד"ם, קצת מעל למחצית מהנערים לא אופיינו באף גורם סיכון (ע"פ הגדרת המדד). כרבע עם גורם סיכון אחד וכחמישית עם 2 או 3 גורמי סיכון. קבוצת "סירוב נפגע" וקבוצת המגיעים לשירות מבחן לנוער, מאופיינות עם קצת יותר גורמי סיכון בהשוואה לבוגרי הליכי קד"ם. ככל שמדד הסיכון נמוך יותר כך:

- המשפחה פחות מוכרת לרווחה ומצבה הכלכלי סביר יותר.
- הנער מקבל יותר תמיכה מהמשפחה.
- רמת הסיכון של הנער לפני קד"ם נמוכה יותר והסבירות למימוש הפוטנציאל שלו גבוהה יותר.
- לנער פחות קשיים ובעיות בתחום ביי"ס ובתחום התנהגות לא נורמטיבית.
- בקבוצת מסיימי הליך קד"ם, מדד סיכון נמוך יותר היה קשור לדיווח של קציני המבחן כי ההחלטה לשלב את הנער בהליך קד"ם היתה נכונה יותר.

9. בחנו את סוגי העבירות בקרב המופנים להליך קד"ם. הבחינה נעשתה דרך קובץ

הנתונים שקבלנו מהמשרד. השתמשנו בלוח להלן בסיווג עבירות ל – 7
קטגוריות כפי שנהוג בשירות מבחן לנוער (עבירות סמים, מין ומוסר הוצאו
מהלוח)

לוח מס' 18: סוגי העבירות בקרב המופנים לקד"ם (הנתונים באחוזים)

קד"ם			יש לפחות סעיף פלילי אחד בקבוצת עבירה
אי התאמה	סירוב נפגע	הליך שהסתיים	
60.9	74.8	46.9	עבירות אלימות
32.7	21.5	41.8	עבירות רכוש
12.2	11.9	14.9	עבירות תנועה (שבל"ר)
3.8	3.0	5.5	סדר ציבורי
1.9	0.7	3.1	אחר
156	135	740	מספר משתתפים

**האחוזים אינם מסתכמים ל 100% כיוון שיכולה להיות לקטין עבירה ביותר מקבוצת עבירה אחת.

מהלוח עולה כי בקרב מסיימי הליכי קד"ם יש שיעור גבוה יותר של עבירות
רכוש ונמוך יותר של עבירות אלימות, יחסית לקבוצת 'סירוב נפגע' ו'אי
התאמה'. (להליכי קד"ם לא מופנים עפ"י הקריטריונים נערים עם עבירות
סמים, מין ומוסר).

10. מאפייני העבירה

קובץ הנתונים שקבלנו ממשרד הרווחה אפשר לנו להשוות בין הקבוצות השונות
במאפיינים שונים של עבירות. להלן יוצגו נתוני העבירות לפני ההגעה להליך
קד"ם ומאפייני העבירה בגינה הגיעו להליך קד"ם. חומרת העבירה הוגדרה עפ"י
העונש המירבי שנקבע בחוק לסעיפי העבירה ונקבעה עפ"י העבירה היותר
חמורה שבצע הנער. מספר העבירות נמדד לגבי עבירות שבוצעו בתאריכים
השונים (ולא לפי מספר הפניות).

לוח מס' 19: מאפייני העבירה לפני קד"ם ובקד"ם (בשנים 2009-2013)

העבירה בגינה הגיע לקד"ם		לפני קד"ם				
חומרת עבירת קד"ם* (בשנים)	מספר העבירות	חומרת העבירה* (בשנים)	הפניות פ"א*	מספר העבירות	שיעור האנשים שבצעו עבירה	
5.40	1.5	4.54	49%	0.32	32.6%	הליך שהסתיים
4.15	1.4	6.29	58%	0.41	34.1%	סירוב נפגע
4.31	1.5	3.82	56%	0.60	46.8%	אי התאמה
4.02	1.3	**	54%	0.42	27.3%	הופסק משטרה
5.28	1.5	6.95	73%	1.09	65.5%	בוצעה עבירה נוספת
5.02	1.5	4.81	54%	0.41	36.5%	סה"כ

*בקרב עוברי העבירות ** N קטן מידי

מהלוח עולים הממצאים הבאים :

לפני קד"ם

- כ- 37% מכלל המופנים לקד"ם בצעו עבירה לפני העבירה בגינה הופנו להליך קד"ם. בקבוצות "בוצעה עבירה נוספת" ו"אי התאמה", שיעור העבירות לפני קד"ם גבוה יחסית (66% ו-47% בהתאמה).
- מעניין לציין כי ריבוקין וידגר (2007) מצאו כי 22% ממסיימי הליך קד"ם בצעו עבירה קודמת לפני העבירה בגינה הופנו להליך קד"ם, לעומת 33% במחקר הנוכחי.
- בקרב כלל המופנים להליך קד"ם, מספר העבירות בתאריכים השונים בהם הואשם הנער, עומד בממוצע על 0.41. קבוצת 'אי התאמה' וקבוצת 'בוצעה עבירה קודמת' גבוהות יחסית.
- בקרב כלל המופנים להליכי קד"ם, שיעור ההפניות פ"א הינו 54% (הפניות פ"א מבטאות חומרה יותר גדולה של העבירה יחסית להפניית ט"מ). גם כאן בולטת קבוצת "עבירה נוספת".
- ממוצע חומרת העבירה עומד על 4.81 שנים. חומרת העבירה בולטת בקבוצת 'סירוב נפגע' וקבוצת 'בוצעה עבירה נוספת'.

שלב קד"ם

- מספר העבירות (בדרך כלל כולל את מספר הסעיפים שבהם הואשם הנער), בקרב כלל המופנים להליכי קד"ם עומד על 1.5. אין הבדל משמעותי סטטיסטי בין הקבוצות.
- חומרת העבירה גבוהה יחסית בקבוצת 'הליך שהסתיים' בהשוואה לקבוצת 'סירוב נפגע', 'אי התאמה' ו'החלטת המשטרה'.

5.1.3 סיכום

- ככלל, לא נמצאו הבדלים במאפיינים הדמוגרפיים בין הקבוצות השונות שהופנו להליכי קד"ם. עם זאת, מצאנו שיעור גבוה יותר של נערים יוצאי אתיופיה בקבוצת "אי התאמה" ו"עבירה נוספת".
- על סמך הערכות קציני מבחן, מצאנו כי מסיימי הליך קד"ם פחות מוכרים לגורמי הרווחה ומאופיינים בפחות גורמי סיכון בהשוואה לקבוצת "סירוב נפגע".
- כ- 33% ממסיימי הליך קד"ם בצעו עבירה לפני העבירה בגינה הגיעו לקד"ם. בקבוצת "אי התאמה" ו"עבירה נוספת", השיעור גבוה יותר (47% ו-66% בהתאמה). במחקרם של ריבוקין וידגר (2007), מדווח על 22% עם רקע עברייני לפני הליך קד"ם.
- בקרב מסיימי הליכי קד"ם יש שיעור גבוה יותר של עבירות רכוש ונמוך יותר של עבירות אלימות בהשוואה לקבוצת סירוב נפגע ואי התאמה.

- בהשוואה למסיימי הליך קד"ם, לשירות מבחן לנוער מגיע שיעור גבוה יותר של נערים הבאים ממשפחות חד הוריות, בעלות מצב כלכלי-תעסוקתי חלש יותר, פחות משכילות, המוכרות לרווחה וצורכות שירותי רווחה ובריאות הנפש. בקרב מסיימי הליך קד"ם, שיעור נמוך יותר של גורמי סיכון והיקף גורמי הסיכון, וכן שיעור נמוך יותר של נערים שאינם עובדים ואינם לומדים.

5.2 הליך קד"ם שהושלם

5.2.1 הכנה למפגש קד"ם

1. בהכנה למפגש קד"ם מתקיימים שיחות ומפגשים עם הפוגע, משפחתו ותומכיו, כמו גם עם הנפגע ותומכיו. להלן הנתונים:

לוח מס' 20: מפגשים ושיחות כהכנה למפגש קד"ם

משתתפים	ממוצע מפגשים שהתקיימו	אי קיום מפגשים	ממוצע שיחות שהתקיימו	אי קיום שיחות
הנער והוריו	3.5	0%	7.6	21%
הנער לבד	1.4	24%	1.5	60%
תומכים שאינם הורים	2.2	4%	3.3	29%
נפגע ותומכיו	1.0	25%	2.9	26%
אנשי מקצוע המטפלים בנער הפוגע	1.0	27%	2.5	41%
קצין מבחן	0.6	48%	4.6	18%
חוקר נוער	0.3	73%	2.4	17%

מהלוח עולים הממצאים הבאים:

- הנער והוריו זוכים לנתח משמעותי מההכנה הן במפגשים והן בשיחות הטלפון.
  - בכ- 75% מהמקרים, מתבצעים גם מפגשים עם הנערים לבד.
  - גם עם תומכי הנער הפוגע (שאינם הורים), נפגשים ומשוחחים בשכיחות רבה יחסית כחלק מההכנה למפגש.
  - עיקר ההכנה למפגש עם קציני המבחן נעשה דרך שיחות טלפוניות.
2. הצלבנו את נתוני השיחות עם נתוני המפגשים לגבי כל גורם וגורם על מנת לבחון האם אותם אלו שלא נפגשים איתם פנים אל פנים, "מפוצים" דרך שיחות טלפון. להלן הנתונים תוך השוואה לממצאי ריבקיין וידגר (2007).

לוח מס' 21: שילוב מפגשים ושיחות כהכנה למפגש קד"ם

ריבקין וידגר (2007)		המחקר הנוכחי		
קיום מפגשים או שיחות	ממוצע מפגשים או שיחות	קיום מפגשים או שיחות	ממוצע מפגשים או שיחות	
99%	3.5	100%	11.1	הנער והוריו
35%	2.0	86%	2.9	הנער לבד
78%	1.5	98%	5.5	תומכים שאינם הורים
97%	2.2	98%	3.9	הנפגע ותומכיו
56%	1.6	85%	3.5	אנשי מקצוע המטפלים בנער הפוגע
87%	3.5	93%	5.2	קצין מבחן
34%	2.2	93%	2.7	חוקר נוער
	*16.5		34.8	סה"כ

*לא כולל פגישות או שיחות טלפון עם משתתפים אחרים

מהלוח עולים הממצאים הבאים:

- במחקר הנוכחי, קיימו המתאמים מפגשים או שיחות טלפון עם מרבית הגורמים המעורבים בקד"ם, כחלק מתהליך ההכנה. הממצא בולט על רקע הממצאים מהמחקר ב- 2007, בו לחלק מהגורמים המעורבים ניתן משקל נמוך יחסית בהליך ההכנה (חוקר נוער, הנער לבדו, ואנשי מקצוע המטפלים בנער הפוגע).
  - מספר השיחות/ מפגשים בהליך ההכנה גבוה במחקר הנוכחי יחסית לממצאים במחקר הקודם.
3. ממוצע זמן ההכנה של המפגש ע"י המתאמים עומד על 18.2 שעות. כשליש מדווחים על משך הכנה של עד 10 שעות. כ- 40% מעל 10 שעות עד 20 שעות ו- 27% מדווחים על משך הכנה ארוך מ- 20 שעות. בהליך עם יותר מפוגע אחד, משך זמן ההכנה ארוך יותר בהשוואה להליך עם פוגע אחד.
- ריבקין וידגר (2007) מדווחים על משך הכנה גבוה יותר העומד על 28 שעות בממוצע (כלומר, במחקר הנוכחי משך ההכנה קצר יותר)
4. כזכור (ראו סעיף 5.1/4), משך הזמן בין הקבלה לקד"ם ועד למפגש, עומד במחקר הנוכחי על 3.2 חודשים לעומת 3.7 חודשים במחקרם של ריבקין וידגר (2007).
5. בשלב ההכנה למפגש קד"ם, מדווחים המתאמים על התמודדות עם קשיים ואתגרים בתחומים שונים. להלן הנתונים: (סולם התשובות בן 5 קטגוריות. לצורך הנוחות, קובצו הנתונים ל-3 קטגוריות).

לוח מס' 22: אתגרים וקשיים בשלב ההכנות

תחום	אתגר/קושי	במידה רבה / רבה מאד	במידה בינונית	במידה מועטה/כלל לא	ממוצע
אתגרים/ קשיים הקשורים לנער	קושי באיתור תומכים מתאימים	23.6%	16.4%	60.0	2.28
	קושי בלקיחת אחריות ובחרטה על המעשה	16.5%	19.3%	64.2%	2.15
	קשיים בתקשורת (קשיי שפה, שוני תרבותי וכד')	12.8%	10.1%	77.1%	1.9
	חוסר מוטיבציה להשתתף בתהליך קד"ם	2.8%	10.1%	87.2%	1.62
אתגרים/ קשיים הקשורים להורי הנער	הרחבת המעגל המשפחתי/ התומכים	33.0%	13.8%	53.2%	2.63
	קשיים בתקשורת / מערכת יחסים בין ההורים לנער	21.8%	23.6%	54.5%	2.46
	קשיים בתקשורת (קשיי שפה, שוני תרבותי וכד')	18.7%	9.3%	72.0%	2.03
	התפרצויות והתנהגות בוטה	7.4%	8.3%	84.3%	1.65
אתגרים/קשיים הקשורים לנפגע	התלבטות אם לקחת חלק במפגש כעס, פגיעה, קושי בסליחה	23.0%	12.6%	64.4%	2.30
	קשיים בתקשורת (קשיי שפה, שוני תרבותי וכד')	15.9%	10.2%	73.9%	1.93
	קשיים בתקשורת (קשיי שפה, שוני תרבותי וכד')	4.7%	2.4%	92.9%	1.29

מהלוח עולים הממצאים הבאים :

- כללית, רמת הקשיים/ אתגרים אינה גבוהה. גם הקשיים הגבוהים יחסית נמצאים בין מידה מועטה לבינונית בסולם התשובות.
- הקשיים הבולטים יחסית היו :
  - הרחבת המעגל של תומכים מתאימים
  - קשיים במערכת היחסים נער – הורים
  - התלבטות הנפגע אם לקחת חלק במפגש
  - קושי בלקיחת אחריות ובחרטה על המעשה של הנער הפוגע
- בהיבטים אלו, דווחו המתאמים לגבי בין 17% ל- 33% מהמקרים על קשיים במידה רבה/ רבה מאד.

6. במחקרם של ריבקין וידגר (2007), עלו בעיקר הקשיים הבאים בשלב

ההכנות :

29%	קושי להזמין בני משפחה מורחבת
22%	הנער לא לוקח אחריות על העבירה או לא מתחרט
22%	קושי בהשתתפות של הנפגע
18%	קשיים טכניים בתיאום המפגש

להוציא את הקושי האחרון, יתר הקשיים נמצאו בולטים גם במחקר הנוכחי.

7. בחנו עם כמה סוגי אתגרים/ קשיים שונים התמודד המתאם בשלב ההכנה. בשאלון הוצגו 11 סוגי אתגרים/ קשיים. קושי / אתגר שצוין לגביו במידה בינונית רבה או רבה מאד, נחשב כקושי איתו התמודד המתאם. להלן הנתונים בנושא.

לוח מס' 23: מספר האתגרים/ קשיים איתם התמודד המתאם

מקרים	ממוצע	6-11	3-5	1-2	0
110	3	13.6%	40%	30.9%	15.5%

מהלוח נראה כי בממוצע התמודד המתאם עם כ- 3 סוגי קשיים שונים. מעניין לציין כי כ- 15.5% מהמקרים לא הציגו קשיים/אתגרים משמעותיים עבור המתאם לעומת כ- 14% מהמקרים, בהם המתאם נתקל במגוון רחב של קשיים.

8. בחנו עד כמה הפוגע והנפגע רצו להגיע לתכנית. להלן הנתונים (הסולם בן 5 קטגוריות. לצורך נוחות ההצגה, קובצו הנתונים ל- 3 קטגוריות).

לוח מס' 24: רצון להגיע לתכנית

מס' משיבים	ממוצע	לא רציתי	ככה ככה	מאד / די רציתי	
23	4.17	9%	17%	74%	הנער הפוגע
14	4.21	--	14%	86%	הנפגע

מהלוח עולה כי שיעור גבוה מהנערים הפוגעים ומהנפגעים מדווחים כי מאד רצו או די רצו להגיע לתכנית. עם זאת, כרבע מהנערים הפוגעים-14% מהנפגעים בטאו רצון בינוני או נמוך להשתתף בתכנית.

9. בחנו את הסיבות לרצון להגיע. להלן התפלגות התשובות:

לוח מס' 25: הסיבות להגיע לתכנית (הנתונים באחוזים)

הנפגע		הפוגע	
58.3%	לעזור לפוגע להגיע לחיים תקינים	86.4%	כדי שלא יהיה לי תיק במשטרה
25.0%	להבהיר לפוגע את משמעות הפגיעה	4.5%	כדי להתנצל בפני הנפגע ולפצות אותו
8.3%	לקבל פיצוי/ התנצלות	9.1%	אחר
8.3%	בקשו אותי להשתתף		

נראה אפוא כי אצל הפוגע סיבת ההגעה לתכנית הינה בעיקר טובת עצמו (כדי שלא יהיה לו תיק במשטרה). אצל הנפגע, לעומת זאת, נלקחים גם שיקולים של סיוע לזולת.

10. המתאמים תופסים את ההכנה כמספקת ממוצע של 3.56 (בסולם בן 4 קטגוריות). רק כ- 5% טענו שההכנה לא כל כך מספקת. בהמשך נציג כיצד תופסים את ההכנה המשתתפים במפגש.

לוח מס' 26: עד כמה תהליך ההכנה מספק (הנתונים בממוצעים)

נפגע ותומכיו	תומכי הפוגע	הורי הפוגע	נער פוגע		
3.33	3.45	3.83	3.57	עד כמה ההכנה מספקת	המחקר הנוכחי
18	40	31	23	מספר משתתפים	
3.72	--	3.86	3.53	עד כמה ההכנה מספקת	ריבקיין וידגר, (2007)
33	--	37	34	מספר משתתפים	

מהלוח עולים הממצאים הבאים:

- במחקר הנוכחי תהליך ההכנה נתפס בין די מספק למספק מאד. הורי הפוגע תופסים את ההליך בצורה חיובית יחסית למשתתפים האחרים.
- הממצאים די דומים בשני הסקרים. עם זאת, במחקר הנוכחי, הנפגע ותומכיו תופסים את ההכנה כקצת פחות מספק יחסית למחקר הקודם.

11. בחנו את הקשרים בין המשתנים השונים הקשורים להכנת המפגש. להלן עיקרי הממצאים:

- ככלל, נדרשו יותר מפגשים ושיחות טלפון עם הגורמים השונים ככל שהמתאמים נתקלו ביותר אתגרים וקשיים מסוגים שונים. לדוגמא:

- יותר מפגשים עם הנפגעים היו קשורים לתחושת כעס ופגיעה וקושי בסליחה מצד הנפגעים ($r=0.26$).
- יותר מפגשים ושיחות טלפון עם אנשי מקצוע היו קשורים לקשיים בין הנער להוריו ($r=0.47, r=0.39$) בהתאמה).

- יותר מפגשים עם הנער לבדו היו קשורים לקושי לקחת אחריות ולבטא חרטה על המעשה ($r=0.25$).

- מצאנו קשרים מעניינים נוספים עם יותר שעות הכנה, לדוגמא:
  - סך שעות ההכנה יותר ארוך נקשר עם מפגש יותר ארוך ($r=0.60$).

- יותר מפגשים עם הנער והוריו ועם תומכי הנער נקשרו ליותר אירועים חריגים במהלך המפגש ($r=0.25$ ו- $r=0.33$ בהתאמה). יוצא דופן בנושא, המפגשים עם חוקר הנוער שנקשרו עם פחות אירועים חריגים ($r=-0.26$).
  - סך שעות ההכנה יותר ארוך ומספר מפגשים רב יותר עם תומכי הפוגע, נקשרו עם פחות סיוע של הנער הפוגע במהלך המפגש ($r=-0.29$ ו- $r=-0.30$ בהתאמה).
  - קשיים הקשורים לתקשורת עם הנער ולאיתור תומכים, נקשרו לפחות תרומה של המפגש לפוגע ($r=-0.24$). קשיים מסוג חוסר מוטיבציה של הפוגע לקחת חלק במפגש והתלבטות הנפגע אם לקחת חלק במפגש, נקשרו לפחות תרומה של המפגש לנפגע ($r=-0.30$ ו- $r=-0.34$ בהתאמה). לעומת זאת, מפגשים עם הנפגע נקשרו ליותר התרמות מהמפגש עבורו ($r=0.34$). יותר תחומי דאגות מולם התמודד המתאם, נקשרו עם פחות תרומה של המפגש לפוגע ($r=-0.23$) ולנפגע ($r=-0.27$).
  - תפיסת ההכנה כמספקת ע"י המתאם נקשרת ל-
    - פחות שיחות טלפון עם הנער עצמו ($r=-0.30$), ועם תומכיו ($r=-0.21$).
    - יותר סיוע מתומכי הפוגע במהלך המפגש ($r=0.27$).
    - יותר תרומה לנער הפוגע מהמפגש ($r=0.26$).
    - פחות תחומי דאגות מולם התמודד המתאם ($r=-0.38$).
- נראה אפוא כי יותר הכנות היו קשורות עם יותר קשיים ואתגרים שהציב המקרה בפני המתאם.

מפגש קד"ם

1. בחנו מי השתתף במפגש וכמה אנשים מכל סוג משתתפים. להלן הנתונים בנושא.

לוח מס' 27: היקף משתתפים במפגש – ע"פ דיווח המתאמים

ריבוקין וידגר (2007)	המחקר הנוכחי		
	אחוז המשתתפים	ממוצע משתתפים	
100%	98%	2.1	הורי הנער הפוגע
73%	85%	1.84	תומכי הנער הפוגע
36%	100%	1.09	נציגי משטרה

ריבוקין וידגר (2007)	המחקר הנוכחי		
100%	100%	1.06	קצין מבחן
53%	47%	0.88	אנשי מקצוע נוספים
--	39%	0.50	אחי הנער הפוגע
88%	40%	0.48	הנפגע
40%	12%	0.18	תומכי הנפגע

מהלוח עולים הממצאים הבאים :

- במחקר הנוכחי, נציג משטרה וקצין מבחן נוכחים כצפוי בכל מפגש. (בחלק מהמקרים בגלל ריבוי פוגעים, נוכחים יותר מקצין מבחן או נציג משטרה אחד). מעניין לציין כי במחקרם של ריבוקין וידגר (2007), רק ב- 36% מהמקרים נוכח נציג משטרה.
- בשני המחקרים, הורי הנער הפוגע נוכחים כמעט בכל המפגשים.
- הנפגעים נוכחים ב- 40% מהמקרים, ותומכיהם ב- 12% מהמקרים, (לעומת נוכחות יותר שכיחה במחקרם של ריבוקין וידגר (2007) (88% ו- 40% בהתאמה). יש לציין כי בתקופת המחקר הקודם, נוכחות הנפגע הייתה תנאי הכרחי לקיום התוכנית, ומכאן הפער בנתונים.

2. כמות הפוגעים והנפגעים באירועים מוצגת בלוח הבא.

לוח מס' 28 : היקף הפוגעים והנפגעים באירועים

מס' משיבים	ממוצע	5	4	3	2	1	0	
110	1.93	1.8%	7.3%	18.2%	27.3%	45.5%	--	מס' הפוגעים
103	1.1	1.0%	--	5.8%	1.9%	83.5%	7.8%	מס' הנפגעים*

*ב- 7 הליכים, נפגע מוסד ציבורי (עירייה, משטרה וכד')

מהלוח עולים הממצאים הבאים :

- למעלה ממחצית ההליכים כללו יותר מפוגע אחד.
- מרבית ההליכים כללו נפגע אחד, אולם בחלק מההליכים לא היה כלל נפגע, ובחלק נפגע מוסד ציבורי.
- 3. צבירת ממוצע המשתתפים משני הלוחות הקודמים, מביאה אותנו ל- 10 משתתפים בממוצע במפגש.
- 4. ב- 20% מההליכים היה הנפגע (או אחד מהנפגעים) קטין.
- 5. בחנו עד כמה כל אחד מהמשתתפים סייע או הקשה במהלך המפגש. להלן הנתונים : (הסולם כלל 5 קטגוריות תשובה : עזרו מאד – הקשו מאד, ובנוסף קטגוריה של "לא השפיעו כלל"). לצורך הנוחות, 5 קטגוריות הסיוע קובצו ל- 3 קטגוריות).

לוח מס' 29: מידת הסיוע של המשתתפים – זווית הראייה של המתאמים

לא השפיעו כלל*	ממוצע	הקשו	עזרו והקשו באותה מידה	עזרו	מס' משתתפים	
5.5%	4.07	4.8%	19.2%	76%	104	הנער הפוגע
3.7%	4.53	2.9%	7.6%	89.5%	105	תומכי הנער הפוגע
--	4.48	4%	8%	88%	50	הנפגע

*באחוזים אלו, לא נכללים ה-100%

מהלוח עולים הממצאים הבאים:

- לדעת המתאמים, ב- 5.5% מהמקרים, הנער הפוגע לא השפיע כלל, וב- 3.7% מהמקרים, התומכים לא תרמו כלל למפגש.
- כאשר המשתתפים השפיעו, הם נתפסים כתורמים ומסייעים למפגש.
- תומכי הפוגע והנפגע נתפסים כיותר מסייעים להליך בהשוואה לנער הפוגע עצמו.

6. בחנו את מידת הסיוע הנתפס במהלך המפגש מזווית ראייתם של המשתתפים במפגשים. להלן הנתונים (הסולם בן 5 קטגוריות תשובה: עזרו מאד – הקשו מאד)

לוח מס' 30: מידת הסיוע של המשתתפים במפגש – זווית הראייה של המשתתפים

(הנתונים בממוצעים, בסוגרים מספר הערכות שניתנו)

הערכות המשתתפים						מידת הסיוע של
נציג משטרה	ק. מבחן	נפגע ותומכיו	תומכי הפוגע	הורי הפוגע	הנער הפוגע	
4.48 (27)	4.07 (28)	4.28 (18)	4.18 (40)	4.65 (31)	--	הנער הפוגע
4.42 (24)	4.45 (29)	4.50 (14)	--	4.9 (30)	4.73 (22)	תומכי הנער הפוגע
4.45 (20)	4.35 (23)	4.53 (17)	4.50 (35)	4.7 (13)	4.25 (12)	הנפגע
4.59 (27)	4.14 (29)	4.56 (18)	--	4.90 (21)	4.46 (13)	קרובי משפחת הפוגע
4.08 (12)	4.30 (10)	--	--	4.40 (15)	4.20 (15)	תומכי הנפגע
--	--	4.41 (17)	--	4.35 (31)	4.33 (21)	קציני מבחן
--	--	4.53 (17)	--	4.39 (28)	3.87 (15)	נציגי משטרה

מהלוח עולה כי המשתתפים השונים תופסים רמה גבוהה של סיוע מצד המשתתפים במפגש. חריג בנושא הינה תפיסת תרומת נציגי המשטרה למפגש מצד הנערים הפוגעים, שנמצאת ברמה נמוכה יחסית.

- מעניין לציין כי גם במחקרם של ריבקין וידגר (2007), נתפסה רמה גבוהה של סיוע למהלך המפגש של המשתתפים בו (ע"פ תפיסת הנער הפוגע, הוריו והנפגע).
7. המשתתפים במפגש נשאלו על תרומתם למפגש. כל קציני מבחן וחוקרי הנוער (100%) טענו כי תרמו למפגש. לעומת זאת, בקרב התומכים 75.6% דווחו כי הם תרמו למפגש.
8. תרומת המשתתפים למפגש, נבחנה גם בשאלה פתוחה. להלן תשובותיהם:
- קציני מבחן מדגישים כי הכינו את הנער למפגש מתוך קשר וליווי אישי. כמו כן הם תרמו בחלק של העלאת דאגות ומתן משאבים.
 "להכין את הנער למפגש, להסביר לו על האחריות, להעלות דאגות וגם משאבים"
 "להכין את הפוגע למפגש, להראות לו ולהסביר לו את ההשפעה של המעשה, להכין תכנית טיפול"
 "תרמתי מאד בקשר אישי עם הנער, אני מלווה את הנער לאורך כל התכנית"
  - הורי הנערים הפוגעים מדווחים כי תרומתם מתבטאת בשיתוף פעולה עם כל הגורמים ובמתן תמיכה לבנם/ביתם לאורך ההליך.
 "שיתפתי פעולה עם כל הגורמים, תמכתי בבני כל הזמן"
 "עם כל הלחץ שהיה מסביב, השתדלנו מאד לתמוך בבן שלנו ולהראות לו שחשוב לנו שהוא יגיע למקום טוב יותר"
 "שיתוף פעולה מלא עם כל אנשי המקצוע"
 "להיות עם הבן שלי"
  - חוקרי נוער טוענים כי עצם נוכחות אנשי חוק במפגש יש בה תרומה בפני עצמה, חלקם מדגישים את תרומתם בהבהרת חומרת העבירה לנער הפוגע.
 "להסביר לנער את מהות העבירה ואת השלכותיה מבחינה חוקית"
 "נוכחות של שוטר חשובה מאד"
 "משפיע מאד לשמוע מהשוטר על חומרת העבירה"
 "אני מציג את הצד של החוק, את השלכות המעשה"
  - תומכי הנער הפוגע מדווחים כי תרומתם התבטאה בבניית התכנית תיקון-טיפול.
 "עזרתי מאד בגיבוש התכנית, בעיקר בתנאים של לימודים, כי אני המחנכת"
 "עזרתי בגיבוש תכנית השיקום"
 "עזרתי בבניית התכנית ותרמתי מה שיכולתי"
9. בחנו כיצד המשתתפים במפגש תפסו את תפקוד המתאם במפגש. להלן הנתונים (סולם התשובות בן 4 קטגוריות).

10. לוח מס' 31: תפקוד המתאם במפגש (הנתונים בממוצעים)

המתאם:	הנער הפוגע	הורי הפוגע	תומכי הפוגע	הנפגע ותומכיו
ניהל את המפגש בצורה מאורגנת וממוקדת	3.61	3.84	3.71	3.83
היה נייטרלי והוגן כלפי המשתתפים	3.78	3.81	3.78	3.89
גרם לתחושה נוחה ובטוחה	3.48	3.71	3.66	3.94
מספר משתתפים	23	31	41	18

מהלוח עולה כי תפקוד המתאם נתפס ברמה גבוהה ע"י המשתתפים. נתונים דומים דווחו גם במחקרם של ריבקין וידגר (2007).

11. בנוסף, בחנו את תחושת המשתתפים עד כמה שמעו את מה שהיה להם להגיד. להלן הנתונים (בסולם תשובות בן 4 קטגוריות תשובה).

לוח מס' 32: האם שמעו את מה שהיה לך לומר – זווית הראיה של המשתתפים

נציגי משטרה	קציני מבחן	הנפגע ותומכיו	תומכי הפוגע	הורי הנער הפוגע	הנער הפוגע	
3.85	3.90	3.89	3.90	3.68	3.57	ממוצע
27	29	18	40	31	23	מספר משתתפים

המשתתפים מדווחים כי במהלך המפגש שמעו את מה שהיה להם לומר. ממצאים דומים התקבלו גם במחקרם של ריבקין וידגר (2007) (במחקר זה נאספו נתונים מהנער הפוגע, הורי הפוגע, ומהנפגע).

12. בחנו ע"פ המתאמים מה היה משך המפגש. להלן התפלגות משך המפגש בשעות.

לוח מס' 33: משך המפגש בשעות

מס' משתתפים	ממוצע	+6	5-5.5	4-4.5	3-3.5	2-2.5
107	3.92	9.3%	12.2%	24.3%	43.9%	10.3%

מהלוח עולה כי מרבית המפגשים אורכים בין 3 ל- 4.5 שעות. ממוצע משך המפגשים עומד על 3.92 שעות. ריבקין וידגר (2007), מדווחים על ממצאים דומים (משך המפגש עומד על 4 שעות בממוצע).

13. משך המפגש ארוך יותר ככל ש:

- נעשו יותר מגעים עם הנער והוריו ($r=.34$), ותומכי הנער ($r=.43$).
- משך ההכנה ארוך יותר ($r=.60$).
- היות האירוע רב פוגעים ($r=.48$).

מעניין לציין שמשך המפגש לא נקשר לקשיים/ אתגרים איתם התמודדו המתאמים במהלך ההכנה.

14. בחנו האם היו אירועים חריגים במהלך המפגש. כ- 30% ציינו שהיו אירועים חריגים. מניתוח שאלה פתוחה, עלה כי האירועים החריגים שנמצאו בשכיחות גבוהה יחסית היו איחורים, חיסורים ועזיבת המפגש באמצע. התפרצויות והאשמות של המשתתפים כלפי אחרים במפגש, מהווים אירוע חריג בשכיחות נמוכה יותר. במקרים בודדים דווח על חזרה מלקיחת אחריות למעשה ע"י הנער הפוגע או ע"י הוריו.

15. יותר אירועים חריגים נקשרו עם:

- יותר צורך במפגשים (בשלב ההכנה עם הנער והוריו ועם תומכי הנער ($r=.25$ ו-

$r=.33$ בהתאמה)

- יותר קשיים ואתגרים בשלב ההכנות מסוג :
  - קושי בלקיחת אחריות של הנער הפוגע ($r=.27$)
  - קשיי תקשורת עם הנער והוריו ($r=.24$ ו- $r=.29$ בהתאמה).
  - התפרצויות והתנהגות בוטה של ההורים בשלב ההכנות ($r=.21$).

5.2.2 קשיים ואתגרים מולם ניצב הנער הפוגע

1. קציני מבחן דווחו על דאגות שהיו להם כלפי נערים שסיימו את תכנית קד"ם לעומת קבוצת השוואה (הליך שהופסק בעקבות סירוב הנפגע) לפני תחילת הליך קד"ם. בנספח ג' מוצגים נתונים מפורטים על הדאגות לפני ועם סיום הטיפול בנער. בחלק זה יוצגו הנתונים בתחילת ההליך (בסולם בן 4 קטגוריות).

לוח מס' 34: דאגות שהיו לקצין מבחן לפני תחילת הליך קד"ם

קבוצת סירוב נפגע		קבוצת מסיימי קד"ם		
כלל לא	ממוצע	כלל לא	ממוצע	
19%	2.56	22%	2.47	1. הישגים לימודיים נמוכים
28%	2.22	25%	2.28	2. בעיות התנהגות בבי"ס
29%	2.32	31%	2.26	3. בעיות ביקור סדיר במסגרת חינוכית/ תעסוקתית
2.36		2.33		מדד דאגות לגבי התנהגות בביה"ס
50%	1.89	33%	2.07	4. מתח רב ומריבות בין הנער להוריו
37%	1.97	31%	2.05	5. מצב רגשי קשה
32%	2.21	34%	2.04	6. קשר עם עוברי חוק
47%	1.77	68%	1.43	7. שכרות
72%	1.44	78%	1.30	8. תוקפנות פיזית כלפי הורים/ מבוגרים האחראים לו
76%	1.35	82%	1.21	9. שימוש בסמים
1.84		1.73		מדד דאגות לגבי התנהגות חריגה
--	--	48%	1.75	10. שוטטות

מהלוח עולים הממצאים הבאים :

- ככלל, נתוני שתי הקבוצות דומים. בשכיחות תופעת השכרות, קבוצת בוגרי קד"ם, נמוכה יותר.
- הדאגות בתחום ההתנהגות בביה"ס, גבוהות יותר מהדאגות לגבי התנהגות חריגה.
- גם כאשר הממוצע נמוך, עדיין יש קבוצת נערים לא קטנה, שהתנהגותה מהווה מקור לדאגה. לדוגמא, בקבוצת בוגרי קד"ם, 3% מדווחים על שימוש בסמים "לעיתים קרובות" או "קרובות מאוד". אבל עוד 15% מדווחים על "לעיתים

רחוקות". להערכתנו, בהתנהגות חריגה כמו שימוש בסמים. גם "לעיתים רחוקות" מהווה בעיה.

2. בחנו ע"פ דיווח המתאמים, אלו דאגות העלו קציני מבחן ואלו דאגות העלו ההורים והתומכים במהלך המפגש. להלן הנתונים:

לוח מס' 35: דאגות שהועלו במפגש ע"י קציני מבחן וע"י הורים ותומכים

ריבוקין וידגר (2007)		המחקר הנוכחי		דאגות לגבי:
הורים ותומכים	קציני מבחן	הורים ותומכים	קציני מבחן	
16%	33%	77%	76%	קשיים רגשיים של הנער
34%	37%	59%	64%	התחברות הנערים לנערים עוברי חוק
12%	29%	62%	63%	התנהגות לא נורמטיבית בזמן הפנוי
14%	28%	68%	61%	בעיות בבית הספר
22%	38%	51%	58%	תפקוד המשפחה
0	13%	35%	38%	חוסר בגורם, איתו הנער יכול להתייעץ

מהלוח עולה כי במחקר הנוכחי, מרבית הדאגות עולות בשכיחות גבוהה ודומה, למעט דאגה לגבי קשיים רגשיים של הנער, הגבוהה יותר יחסית, ואילו "העדר גורם איתו יכול הנער להתייעץ" נמוכה יחסית. נראה גם, (ע"פ דיווח המתאם) שההורים וקציני מבחן העלו דאגות בהיקף דומה. במחקרם של ריבוקין וידגר (2007), מדווחת רמת דאגות נמוכה יותר יחסית למחקר הנוכחי, ובנוסף, ע"פ תפיסת המתאם, קציני מבחן מעלים יותר דאגות בהשוואה להורים.

3. דאגות נוספות שהוזכרו בשאלה פתוחה ע"י המתאמים מתייחסות בעיקר להתנהגות סיכונית (שתייה, שימוש מוגזם במחשב, חוסר בגבולות), מאפייני אישיות (אימפולסיביות, התפרצויות זעם) וכן חוסר תקשורת בין הנער להוריו. גם קציני מבחן התייחסו למאפייני אישיות דוגמת אימפולסיביות וקושי בשליטה עצמית, אך הוסיפו גם דאגות הקשורות לחוסר מסגרת לימודית או תעסוקתית וכן בעיות רגשיות וחברתיות (לדוג', הגררות אחרי חברים שליליים).

4. בנינו מדד הצובר את כמות הדאגות שהעלו קציני מבחן וההורים. להלן הנתונים (המדד נע מ-0 דאגות ועד 6 דאגות).

לוח מס' 36: היקף הדאגות שהעלו הורים וקציני מבחן

סה"כ	ממוצע	6	5	4	3	2	1	0	
110	3.31	10.9%	17.3%	13.6%	27.3%	16.4%	10.9%	3.6%	קציני מבחן
110	3.41	10%	18.2%	20.9%	24.5%	11.8%	10%	4.5%	הורים

מהלוח עולה כי כמות הדאגות שמעלים קציני מבחן וההורים, דומה. (המתאם בין שני המדדים עומד על 0.52).

5.2.3 התוכנית שנקבעה לנער הפוגע

'סל' המרכיבים ממנו בנויה התוכנית לנער הפוגע, הינו די קבוע. הפריטים בשאלון נבנו על פי השאלון במחקר הקודם. קציני מבחן התייחסו למרכיבים השונים שעשויים להיכלל בתכנית שנקבעה לנער. ההתייחסות כללה האם המרכיב נקבע בתכנית, ואם כן, האם הוא בוצע. להלן הנתונים בנושא.

לוח מס' 37: מרכיבי התכנית שנקבעה לנער הפוגע (הנתונים באחוזים)

*N	לא בוצע	חלקי	בוצע	נכלל בתכנית	
79	1%	13%	86%	91%	שיחות של הנער עם קצין מבחן או עם גורם מקצועי אחר
72	1%	2%	97%	84%	התנדבות לפעילות חינוכית/טיפולית/קבוצתית
70	4%	23%	73%	80%	התחייבות להשקיע בלימודים
55	--	9%	91%	69%	הנער ישתתף בפעילות חינוכית/טיפולית/קבוצתית
55	3%	13%	84%	66%	הנער יקבל סיוע בלימודים
56	5%	2%	93%	63%	הנער יתנצל בפני הנפגע
54	4%	24%	72%	62%	חיזוק הפיקוח של ההורים
51	4%	14%	82%	61%	התחייבות לא להתחבר עם נערים עוברי חוק
33	9%	3%	88%	38%	הנער יפצה את הנפגע**
21	9%	10%	81%	26%	שיחות ייעוץ להורים/משפחה
19	10%	11%	79%	23%	מציאת עבודה קבועה

*מספר הנערים אצלם המרכיב היה כלול בתכנית

**מרכיב זה היה בדרך כלל רלוונטי במפגשים בהם נכח הנער.

מהלוח עולה כי:

- המרכיבים הבולטים בתכנית שנקבעה לנער הינם שיחות של הנער עם גורם מקצועי, התנדבות לפעילות (חינוכית, טיפולית, קבוצתית) והתחייבות להשקיע בלימודים. המרכיבים הפחות שכיחים הינם פיצוי הנפגע, שיחות ייעוץ להורים/משפחה ומציאת מקום עבודה.
- בדרי"כ כאשר מרכיב נכלל בתוכנית, הוא מבוצע. עם זאת, במרכיבים מסוימים הביצוע לוקה בחסר, לדוגמא, חיזוק הפיקוח של ההורים והשקעה של הנער בלימודים.

1. בצענו השוואה בין ממצאי המחקר הנוכחי למחקר של ריבקין וידגר (2007) לגבי אלו מרכיבים נכללים בתכנית שנקבעה לנער ועד כמה הם מבוצעים. להלן הנתונים בנושא.

לוח מס' 38: מרכיבי התוכנית שנקבעה לנער הפוגע, השוואה בין מחקרים

ריבקין וידגר (2007)		המחקר הנוכחי		
בוצע במלואו	נכלל בתכנית	בוצע במלואו	נכלל בתכנית	
87%	68%	86%	91%	שיחות של הנער עם קצין מבחן או עם גורם מקצועי אחר
87%	57%	97%	84%	התנדבות לפעילות חינוכית/טיפולית/קבוצתית
80%	15%	73%	80%	התחייבות להשקיע בלימודים
74%	28%	91%	69%	השתתפות בפעילות חינוכית/טיפולית/קבוצתית
80%	30%	84%	66%	סיוע בלימודים
96%	37%	93%	63%	התנצלות בפני הנפגע
87%	22%	72%	62%	חיזוק הפיקוח של ההורים
85%	51%	88%	38%	פיצוי הנפגע
53%	22%	81%	26%	שיחות ייעוץ להורים/ משפחה
89%	17%	79%	23%	מציאת עבודה קבועה

מהלוח עולים הממצאים הבאים:

- במחקר הנוכחי, מרכיבים שונים נכללים בדרי"כ בשכיחות יותר גבוהה בתכנית שנקבעה לנער, בהשוואה למחקרים של ריבקין וידגר (2007). חריג בנושא הינו פיצוי הנפגע הגבוה יותר במחקר הקודם. הממצא קשור כנראה לנוכחות גבוהה יותר של נפגעים במפגש, במחקר הקודם.
  - בשני המחקרים, כאשר המרכיב נכלל בתכנית, הוא בדרי"כ מבוצע במלואו במרבית המקרים.
2. בחנו ע"פ דיווח קצין המבחן האם התיק במשטרה נסגר בסיום ההליך. ב-93% מהמקרים, בקרב מסיימי קד"ם, נסגר התיק בהשוואה ל-61% בקרב קבוצת "סירוב נפגע". הפער מובהק סטטיסטית.
  3. המתאם התייחס למידת ההוגנות של התכנית עבור הפוגע. התכנית נתפסת מאד הוגנת בעיני המתאם (3.89 בסולם בן 4 קטגוריות).
  4. בנוסף, בחנו עד כמה התכנית שנקבעה לנער, נתפסת הוגנת עבור הפוגע והנפגע מזווית הראייה של המשתתפים במפגש. להלן הנתונים בנושא (בסולם 4 קטגוריות תשובה)

לוח מס' 39 : הוגנות התכנית בעיני המשתתפים במפגש (הנתונים בממוצעים)

ריבוקין וידגר (2007)			המחקר הנוכחי				
הנפגע	הורי הפוגע	הנער הפוגע	הנפגע	תומכי הפוגע	הורי הפוגע	הנער הפוגע	
3.38 (33)	3.49 (37)	3.35 (34)	3.64 (14)	3.73 (40)	3.77 (31)	3.26 (23)	הוגנות כלפי הפוגע
3.07 (33)	3.43 (37)	3.26 (34)	3.66 (15)	3.82 (34)	3.61 (23)	3.47 (17)	הוגנות כלפי הנפגע

*בסוגריים מספר התשובות לגבי הפוגע והנפגע

מהלוח עולים הממצאים הבאים :

- כללית, במחקר הנוכחי, המשתתפים תופסים את התכנית כהוגנת הן עבור הפוגע והן עבור הנפגע.
  - רמת ההוגנות הנתפסת מזווית הראייה של הפוגע קצת יותר נמוכה בהשוואה לתפיסת המשתתפים האחרים.
  - בהשוואה למחקרם של ריבוקין וידגר (2007), תפיסת הנער הפוגע את הוגנות התכנית דומה בשני המחקרים ואילו תפיסת הורי הפוגע והנפגע עצמו את הוגנות התכנית, גבוהה יותר במחקר הנוכחי יחסית לקודם.
5. בדקנו מהו הסיכוי שהפוגע יעמוד בתכנית שהוצבה לו. להלן הנתונים (בסולם בן 4 קטגוריות):

לוח מס' 40 : הסיכוי שהפוגע הצליח/יצליח לעמוד בתכנית שנקבעה לו (הנתונים בממוצעים)

פוגע	הורי פוגע	תומכים	קצין מבחן	נציג משטרה	
3.52	3.55	3.34	3.18	3.43	הסיכוי להצליח בתכנית
23	31	41	28	21	מס' משיבים

מהלוח עולים הממצאים הבאים :

- המשתתפים מעריכים כי הפוגע יצליח לעמוד בתכנית שנקבעה לו (בין במידה רבה לרבה מאד).
  - לקציני מבחן הערכה קצת יותר נמוכה יחסית למשתתפים האחרים.
6. הנערים הפוגעים התבקשו להעריך עד כמה מרכיבים שונים בתכנית הועילו לתפקוד טוב יותר שלהם. להלן הנתונים (סולם תשובות בן 4 קטגוריות)

לוח מס' 41: תרומת מרכיבי התכנית לתפקוד טוב יותר של הנער הפוגע (הנתונים בממוצעים)

שיחות עם המשפחה	שיחות עם התנדבות בקהילה	פיצוי/התנצלות כלפי הנפגע	שיחות עם אנשי מקצוע	
3.45	3.11	3.39	3.45	תרומת המרכיב
20	18	18	22	מס' משיבים

מהלוח עולים הממצאים הבאים:

- כללית, מרכיבי התכנית נתפסים כמועילים לתפקוד טוב יותר של הנער הפוגע.
- התנדבות בקהילה נתפסת כקצת פחות תורמת יחסית למרכיבים האחרים.
- בחמישית מהמקרים, מרכיב פיצוי הנפגע או התנצלות בפניו לא הווה חלק מהתכנית ע"פ דברי הנער הפוגע.

7. בחנו כיצד המשתתפים במפגש תופסים את מידת השפעתם על התכנית שנבנתה. להלן הנתונים:

לוח מס' 42: מידת השפעת המשתתפים במפגש על מאפייני התכנית שנקבעה לנער

פוגע	הורי פוגע	תומכים	נפגע ותומכיו	
3.35	3.16	3.68	3.19	מידת ההשפעה
23	31	40	16	מס' משיבים

מהלוח עולה כי המשתתפים תופסים השפעה על מאפייני התכנית שהתקבלה. תומכי הנפגע תופסים יותר השפעה יחסית למשתתפים האחרים.

5.2.4 הערכה כללית על התכנית

1. שאלנו את המעורבים בתכנית עד כמה הם היו מרוצים מהשתתפות בתכנית והאם היו ממליצים לנערים פוגעים דומים להשתתף בה. להלן הנתונים (סולם התשובות בן 4 קטגוריות):

לוח מס' 43: שביעות רצון והמלצה לאחר להשתתף בתכנית (הנתונים בממוצעים)

ריבקין ויזגר (2007)		המחקר הנוכחי						
הנער הפוגע	הורי הפוגע	נציג משטרה	קצין מבחן	נפגע ותומכיו	תומכים	הורי פוגע	הנער הפוגע	
3.8	3.65	--	--	3.71	--	3.65	3.65	מרוצה מהשתתפות בתכנית
3.8	3.7	4.00	3.72	3.89	3.85	3.81	3.91	ממליץ על התכנית לאחרים
37	34	26	29	17	41	31	23	מספר משתתפים

מהלוח עולים הממצאים הבאים :

- במחקר הנוכחי המשתתפים מרוצים מהשתתפותם בתכנית ושיעור אף יותר גבוה היה ממליץ לאחרים על התכנית.
  - בהשוואה למחקר הקודם, במחקר הנוכחי נמצאה שביעות רצון דומה מהשתתפות בתכנית של הנער הפוגע והמלצה יותר גבוהה לאחרים על התכנית. ע"פ דיווח הורי הפוגע, בשני המחקרים ההמלצה לאחרים דומה. במחקר הנוכחי, ההורים פחות מרוצים מהשתתפותם בתכנית בהשוואה למחקר הקודם.
2. בחנו כיצד רואים קציני מבחן את ההחלטה להפנות את הנער לקד"ם. 92% מקציני המבחן טענו שהחלטה זו הייתה נכונה במידה רבה מאד או רבה (ממוצע 4.7 בסולם בן 5 קטגוריות). מעניין לציין כי אחוז דומה התקבל גם במחקרם של ריבקין וידגר (2007).

5.2.5 סיכום

1. הכנה למפגש קד"ם

- המתאמים קיימו מפגשים ו/או שיחות טלפון עם מרבית הגורמים המעורבים בקד"ם, כחלק מתהליך ההכנה. ממוצע משך ההכנה כ- 18 שעות, לעומת 28 שעות במחקרם של ריבקין וידגר (2007).
- משך ההכנה מזמן הקבלה לקד"ם ועד למפגש, אורך בממוצע 3.2 חודשים.
- בשלב ההכנות מתמודדים המתאמים בממוצע עם כ- 3 סוגי קשיים/אתגרים, אם כי רמת הקושי אינה גבוהה. הקשיים הבולטים יחסית הינם, הרחבת מעגל של תומכים מתאימים, קשיים במערכת היחסים נער – הורים, התלבטות הנפגע אם לקחת חלק במפגש וקושי בלקיחת אחריות ובחרטה על המעשה של הנער הפוגע. קשיים דומים דווחו גם במחקר הקודם.
- כ- 74% מהנערים הפוגעים ו- 86% מהנפגעים, רצו מאד או די רצו להגיע לתכנית. מרבית הפוגעים הגיעו לתכנית כדי שלא יהיה להם תיק במשטרה ואילו הנפגעים כדי לעזור לפוגע להגיע לחיים תקינים ולהבהיר לו את משמעות הפגיעה.
- ככלל, הליך ההכנה נתפס כמספק ע"י המתאמים וע"י המשתתפים (כולל הנפגע והפוגע).
- יותר הכנות היו קשורות עם יותר קשיים ואתגרים שהציב המקרה בפני המתאם.

2. מפגש קד"ם

- במחקר הנוכחי, נכחו בכל המפגשים קצין מבחן, נציג משטרה והורי הנער הפוגע. במחקר הקודם נכחו נציגי משטרה רק ב- 36% מהמקרים. במחקר הנוכחי הנפגעים נכחו ב- 40% מהמקרים ותומכיהם ב- 12% מהמקרים

(לעומת נוכחות יותר שכיחה במחקר הקודם, 88% ו- 40% בהתאמה).
בממוצע נוכחים כ- 10 איש במפגש.

- למעלה ממחצית ההליכים כללו יותר מפוגע אחד. מרבית ההליכים כללו נפגע אחד אולם בחלק מההליכים לא היה כלל נפגע (8%), ב- 7 הליכים נפגע מוסד ציבורי.
- לדעת המתאמים והמשתתפים, המשתתפים במפגש בדרך כלל סייעו ותרמו למפגש. המשתתפים מדווחים כי שמעו את מה שהיה להם לומר במפגש. תפקיד המתאם נתפס ברמה גבוהה ע"י המשתתפים. נתונים דומים נמצאו גם במחקרם של ריבקין וידגר (2007).
- משך המפגש בממוצע 3.92 שעות בדומה לממצאי המחקר הקודם (4 שעות בממוצע).
- ב- 30% מהמקרים אירעו אירועים חריגים. בשכיחות גבוהה יחסית האירוע החריג כלל איחורים ועזיבת המפגש באמצע. בשכיחות יותר נמוכה היו התפרצויות והאשמות של משתתפים כלפי משתתפים אחרים במפגש.

3. קשיים ואתגרים מולם ניצב הנער הפוגע

- בתחילת ההליך, העלו קציני מבחן דאגות בהקשר של התנהגות בבית הספר (הישגים נמוכים, בעיות התנהגות וכו'), ודאגות לגבי התנהגות לא נורמטיבית (שכרות, קשר עם עוברי חוק וכד'). ממוצע הדאגות לגבי התנהגות בבית הספר הינו 2.33 (בסולם בן 4 קטגוריות תשובה), ולגבי התנהגות לא נורמטיבית 1.73. גם כאשר הממוצע נמוך, עדיין יש קבוצת נערים לא קטנה שהתנהגותם מהווה מקור לדאגה. (במחקרם של ריבקין וידגר (2007), מדווחת רמת דאגות נמוכה יותר יחסית למחקר הנוכחי).
- בממוצע מעלים קציני מבחן 3.3 דאגות במהלך המפגש.

4. התכנית שנקבעה לנער הפוגע

- המרכיבים הבולטים בתכנית הינם, שיחות של הנער עם גורם מקצועי, התנדבות לפעילות והתחייבות להשקיע בלימודים. המרכיבים הפחות שכיחים הינם, פיצוי הנפגע, שיחות ייעוץ להורים/ משפחה ומציאת מקום עבודה. בדרך כלל כאשר מרכיב נכלל בתכנית הוא מבוצע. עם זאת, במרכיבים מסוימים הביצוע לוקה בחסר, לדוגמא, חיזוק הפיקוח על ההורים והשקעה של הנער בלימודים.
- התכנית שנקבעה לנער הפוגע נתפסת כהוגנת עבור הנער הפוגע והנפגע הן ע"י המתאם והן ע"י המשתתפים.
- המשתתפים מעריכים כי הנער הפוגע יצליח לעמוד בתכנית.
- למשתתפים במפגש יש השפעה על מאפייני התכנית. לתומכי הפוגע תפיסה של יותר השפעה, יחסית לדיווח של הנערים הפוגעים עצמם.

5. הערכה כללית

- המשתתפים במפגש מבטאים שביעות רצון גבוהה לגבי השתתפותם בתכנית. שיעור אף גבוה יותר, היה ממליץ לאחרים על התכנית.
- 92% מקציני מבחן טענו שהחלטה להפנות את הנער לקד"ם הייתה נכונה במידה רבה מאוד או במידה רבה (ממוצע 4.7 בסולם בן 5 קטגוריות).

5.3 הליך קד"ם שהופסק

5.3.1 היקף הפסקת הליך קד"ם והסיבות לכך

1. ע"פ הקובץ שקבלנו ממשרד הרווחה, מתוך 1,149 נערים שהופנו לקד"ם, לגבי 419 נערים, הופסק ההליך (36.5%).
2. להלן הנתונים על הסיבות להפסקת ההליך.

לוח מס' 44: הסיבות להפסקת הליך קד"ם

סה"כ	ללא פירוט	הופסק משטרה	עבירה נוספת	סירוב נפגע	אי התאמה	
419	54	31	55	133	146	מס' נערים
100%	12.9%	7.4%	13.1%	31.7%	34.8%	אחוז

הסיבות השכיחות יותר להפסקת ההליך הינן אי התאמה וסירוב נפגע.

3. בשאלונים למתאמים, הוגדרו שתי קבוצות בהליכים שהופסקו: סירוב נפגע ואי התאמת הפוגע להליך.

5.3.2 פעולות שננקטו למניעת הפסקת ההליך

1. בשאלון למתאמים על הליכים שהופסקו עקב סירוב נפגע או אי התאמת הפוגע להליך, נשאלו המתאמים על הפעולות שננקטו על מנת למנוע את הפסקת ההליך, אך ללא הצלחה. להלן תשובותיהם:

לוח מס' 45: פעולות שננקטו למניעת הפסקת ההליך

תהליך שהופסק עקב אי התאמה		תהליך שהופסק עקב סירוב נפגע		פעולות שננקטו למניעת הפסקת ההליך
גיוס עזרה	מתאם מול הנפגע ומשפחתו	גיוס עזרה	מתאם מול הנפגע ומשפחתו	
התייעצות עם קציני מבחן (12)	קיום פגישות עם הנער הפוגע מעבר למקובל (7)	גיוס המשטרה לעזרה מול הנפגע (5)	ניסיונות שכנוע מול הנפגע עצמו (6)	האם ניתן היה למנוע את הפסקת ההליך
התייעצות עם מנהלת תכנית קד"ם או רכות אזורית (3)	קיום פגישות עם הורי הנער הפוגע מעבר למקובל (6)	גיוס קצין מבחן לעזרה מול הנפגע (2)	גיוס משפחת הנפגע לשכנוע הנפגע להסכמת ההליך (2)	
3% טענו שניתן היה למנוע את הפסקת ההליך בעקבות אי התאמת הפוגע		12% טענו שניתן היה למנוע את הפסקת ההליך בעקבות סירוב הנפגע		

מהלוח עולה כי בתהליכים שסיבת הפסקתם נעוצה בסירוב נפגע להליך, נעשו ניסיונות לשכנע את הנפגע ישירות להסכמתו להליך, בשכיחות הגבוהה ביותר או דרך משפחתו. פעולות נוספות נעשו ע"י גיוס גורמים נוספים לעזרה בשכנוע (גיוס המשטרה בשכיחות הגבוהה, אחריה גיוס עזרת קציני מבחן).

בהליכים שהופסקו בגלל אי התאמת הנער הפוגע להליך ואי לקיחת אחריות למעשה מצידו, נראה כי בשכיחות הגבוהה ביותר נעשתה פנייה לקציני המבחן להתייעצות לגבי המקרה. בשכיחות נמוכה יותר דווחו פגישות עם הנער ו/או הוריו מעבר למקובל, ובמקרים בודדים פנו המתאמים לעזרת רכזת אזורית או מנהלת התכנית על מנת להתייעץ לגבי מקרים מסוג זה.

5.3.3 הפניה לתוכניות אחרות

1. מבין הנערים שהליך קד"ם הופסק לגביהם (עקב סירוב נפגע), ל-63% הוצעו תוכניות אחרות. להלן התוכניות אליהן הופנו הנערים (המספר בסוגריים מציין את המקרים שהופנו לתכנית אחרת מתוך 41 שאלונים שנאספו):

- פרויקט מיל"ה (6)
- קבוצה טיפולית לעיבוד עבירה (6)
- שלי"צ (5)
- נהיגה במבחן (2)
- לימודים ביחידה לקידום נוער (1)
- ליווי רגשי ביחידה לקידום נוער (1)
- טיפול בקהילה (1)

2. בחנו במה נתרם הנער (אם נתרם) מהתכנית האחרת אליה הופנה. עיקר התשובות נגעו לתרומה בקבלת אחריות למעשה העבירה ולמעשים בכלל ולהבנת השלכות מעשה העבירה.

3. בשאלה פתוחה התבקשו קציני מבחן ומתאמים לציין לקחים והמלצות מהמקרים בה אירעה הפסקת הליך (בגין סירוב נפגע או אי התאמה). עיקר המלצתם של המתאמים נוגעת לבדיקה מעמיקה שעל קציני מבחן לעשות ביחס להתאמת נערים להליך קד"ם, ורק אחרי שנמצא כי הם והוריהם מקבלים אחריות למעשה ניתן להפנות אותם לקד"ם. עם זאת, ישנה התייחסות לוותק של המתאם. מתאמים עם ניסיון מבינים מתי יש מקום להמשיך בהליך גם אם בתחילה אין לקיחת אחריות מלאה מצד הפוגע והוריו. בדומה לכך, ממליצים המתאמים שעל המשטרה לעשות עבודה מקדימה ביחס להסכמת הנפגע להליך טרם הפניית המקרה להליך קד"ם, ולהפנות מקרים בהם ישנה הסכמה מפורשת מהנפגע לקיום ההליך.

5.3.4 סיכום

- מתוך 1,149 נערים שהופנו לקד"ם, ל-36.5% הופסק ההליך. הסיבות העיקריות להפסקת ההליך הינן אי התאמה (12.7%) וסירוב נפגע (11.6%).
- ב-12% מההליכים טענו המתאמים שניתן היה למנוע את הפסקת ההליך עקב סירוב נפגע וב-3% ניתן היה למנוע עקב אי התאמה.
- ל-63% מהנערים, לגביהם הליך קד"ם הופסק, (סירוב נפגע), הוצעה תוכנית אחרת. התכניות היותר שכיחות היו, פרויקט מיל"ה, קבוצה טיפולית לעיבוד עבירה, ושל"צ.
- מיון נכון יותר של המועמדים ע"י קציני מבחן, היה עשוי להפחית את כמות תהליכי קד"ם הנפסקים עקב אי התאמה.

5.4 בחינת תרומת תכנית קד"ם**5.4.1 כללי**

תרומת התכנית נבחנה בארבע דרכים :

- דיווח של המעורבים בתכנית על תרומתה בהיבטים שונים.
- דיווח קציני מבחן על מידת הביצוע של מרכיבי התוכנית שנקבעה לנער הפוגע.
- תפיסת קציני מבחן לגבי שינויים שחלו אצל מסיימי קד"ם מתחילת התכנית ועד לסיומה, בהשוואה לקבוצת "סירוב נפגע" שלא סיימה את ההליך.
- ניתוח קובצי נתונים לגבי חזרתיות של מסיימי קד"ם לעומת קבוצת השוואה ("סירוב נפגע") וקבוצת אי התאמה.

5.4.2 תפיסת תרומת התכנית

1. בחנו מזווית ראייה של המשתתפים השונים במפגש עד כמה התכנית השפיעה על הנער הפוגע בהיבטים שונים. להלן הנתונים (סולם התשובות בן 4 קטגוריות).

2. לוח מס' 46: השפעת הליך קד"ם (שיפור או הרעה) על הנער הפוגע

(הנתונים בממוצעים)

חוקרי נוער		קציני מבחן		תומכי הפוגע		הורי הפוגע		הנער הפוגע		
כלל לא	ממוצע	כלל לא	ממוצע	כלל לא	ממוצע	כלל לא	ממוצע	כלל לא	ממוצע	
השפיע		השפיע		השפיע		השפיע		השפיע*		
--	3.52 (23)	--	3.28 (29)	--	3.49 (41)	3%	3.67 (30)	--	3.83 (23)	להימנע מעבירות בעתיד
--	3.32 (25)	--	3.42 (26)	18%	3.67 (33)	--	3.56 (25)	--	3.45 (20)	להבין איך הנפגע הרגיש
7%	3.39 (18)	8%	3.26 (23)	46%	<u>3.14</u> (22)	19.0%	3.44 (25)	9%	<u>3.29</u> (21)	יחסים עם ההורים
4%	<u>3.11</u> (9)	17%	<u>3.10</u> (20)	20%	3.27 (33)	14%	3.40 (25)	9%	3.45 (20)	לימודים / עבודה

בסוגריים מספר התשובות שהתקבלו לגבי כל שאלה

*"כלל לא השפיע" לא נכלל בממוצע

מהלוח עולים הממצאים הבאים:

- כללית, המשתתפים תופסים את הליך קד"ם בין "די השפיע לטובה" לבין "השפיע מאד לטובה" על הנער הפוגע בהיבטים השונים שנבדקו.
- בעיני הנער הפוגע, הוריו ונציג המשטרה שנכח במפגש, יש יותר השפעה יחסית של ההליך לגבי הימנעות מעבירות בעתיד. תומכי הפוגע וקצין מבחן תופסים יותר השפעה יחסית להליך לגבי ההבנה כיצד הנפגע הרגיש.
- בעיני הנער הפוגע ותומכיו, היחסים עם ההורים הינם התחום הפחות מושפע יחסית מההליך. לעומתם, קציני המבחן ונציגי המשטרה מעריכים כי תחום הלימודים/ עבודה פחות מושפע מההליך.
- בתחום יחסים עם ההורים ולימודים/ עבודה, חלק מהמשתתפים מדווח כי להליך לא היה כל השפעה לגביהם.

בהשוואה למחקרם של ריבקין וידגר (2007), במחקר הנוכחי נתפסת השפעה חיובית יותר (ע"פ תפיסת הנער הפוגע) של ההליך לגבי יחסים עם ההורים ולימודים / עבודה. במחקר הנוכחי, (ע"פ תפיסת הורי הנער הפוגע), נמצאה השפעה חיובית יותר להליך בתחום לימודים/ עבודה (יחסית לסקר הקודם).

3. שאלנו את קציני מבחן בשאלה פתוחה לגבי תרומת התכנית לנער הפוגע.

להלן התשובות:

25%	חיזוק הבנת השלכות העבירה, לקיחת אחריות על המעשה ולקיחת אחריות על מעשים בכלל
20%	תפקוד תקין בבית הספר
19%	מעורבות ההורים בחיי בנם וחיזוק הקשר בין הנער להוריו
6%	שיפור הדימוי העצמי
3% (כ"א)	ניתוק קשר מחברה רעה, פעילויות פנאי לגיטימיות וסידור עבודה

4. תרומת ההליך לנער הפוגע עלתה גם מתשובות המשתתפים לשאלה פתוחה. להלן תשובותיהם:

- קציני מבחן מדווחים כי להליך השפעה טובה על הנער ומשפחתו.
  - "הליך מבורך בו הנערים ומשפחותיהם מפיקים תועלת רבה"
  - "תהליך חיובי המסייע לנער ומשפחתו"
  - "קד"ם משמעותי לא רק לפוגע, אלא גם לבני משפחתו"
  - "הליך בעל יתרונות רבים לנער ומשפחתו"
- קציני מבחן, הורי הנער הפוגע, הנפגעים וגם הנערים עצמם, טוענים כי להליך תרומה משמעותית בהבנת השלכות העבירה שנעשתה, בלקיחת אחריות למעשה זה ולגבי מעשים בעתיד.
  - "ההליך חיזק את ההבנה בדבר השלכות העבירה על הנפגע ואת האחריות למעשה" (קצין מבחן)
  - "הגברת מודעות הנער לגבי העבירה והשלכותיה על חייו, ולקיחת אחריות" (קצין מבחן)
  - "לקח אחריות על חייו" (קצין מבחן)
  - "למד לקחת אחריות על מעשים, המפגשים גרמו לו הרבה לחשוב" (הורים)
  - "הבנה, לקיחת אחריות על מעשים" (הורים)
  - "הבינה שעשתה טעות וקבלה הזדמנות לתקן אותה, הבינה את השפעת המעשה" (הורים)
  - "גרם לו לחשוב יותר לפני שעושה משהו" (נפגע)
  - "הבין את השפעות המעשה שעשה, ובפעם הבאה יחשוב לפני" (נפגע)
  - "לגלות אחריות על מה שעשה" (נפגע)
  - "הבנה, חרטה על המעשה, ואחריות על המעשים" (נער פוגע)
  - "להבין את ההשפעה של העבירה שעשיתי" (פוגע)
  - "זה לימד אותי הרבה, הבנתי את גודל החומרה, אני הרבה יותר רגועה ומתחשבת בזולתי" (פוגעת)
- קציני מבחן והורים מדגישים את השיפור במעורבות ההורים בחיי בנם ובחיזוק הקשר בין הנער להוריו.
  - "הוגברה מעורבות ההורים בחיי הנער והוא מרגיש טוב יותר אהוב ומחוזק" (קצין מבחן)

"חל שיפור סביב היחסים בין הנער והוריו" (קצין מבחן)
 "ההליך הביא לשיפור ביחסים בין הנער להוריו, קבלת סמכות
 ההורים מצד הנער" (קצין מבחן)
 "התקשורת עם הילדה שלי השתפרה פלאים" (הורים)
 "להבין יותר טוב את בני, להיכנס לעולם של בני נוער ולראות את
 תחומי העניין שלהם" (הורים)
 "הבנתי יותר טוב.. איך אני יכול לעזור לבן שלי ולהראות לו את
 המציאות בצבעים אחרים" (הורים)

● קציני מבחן, נפגעים ופוגעים מצביעים על תרומת ההליך בהיבט
 הבנת הצד שנפגע.

"הבנת הנזק לנפגע" (קצין מבחן)

"הוא הבין ששגה, ולראות את הצד השני עזר לו מאוד" (נפגע)

"להבין את הצד השני ואת השפעת המעשה שעשיתי" (פוגע)

● קציני מבחן מדווחים על תרומת ההליך לנער בהיבטים הבאים:

○ תפקוד תקין בבית ספר

"משקיע יותר בלימודים"

"שיפור התיפקוד הלימודי"

"שינוי לטובה בלימודים"

○ ניתוק קשר מחברה רעה

"שמירה על קשר עם נערים חיוביים"

"הימנעות משיטוט בסמוך למוקדי חיכוך"

○ העלאת הדימוי העצמי

"עליה בדימוי העצמי"

"שיפור בדימוי עצמי"

"העצמה אישית"

5. אחת המטרות החשובות של תכנית קד"ם הינה שהפוגע יתחרט על מעשיו

וייקח אחריות עליהם. בחנו את תפיסת המשתתפים בהיבטים אלו (סולם

התשובות בן 4 קטגוריות).

לוח מס' 47: חרטה ולקיחת אחריות – תפיסת המשתתפים במפגש

נציג משטרה	קצין מבחן	הנפגע ותומכיו	תומכים	הנער הפוגע	
3.70	3.45	3.33	3.44	3.57	חרטה על המעשה ולקיחת אחריות
27	28	18	41	23	מס' משיבים

מהלוח עולה כי המשתתפים תופסים כי הנער הפוגע אכן מתחרט / לוקח אחריות

על מעשיו. הממוצע נמצא בין במידה רבה למידה רבה מאד של לקיחת אחריות /

חרטה.

6. בחנו בקרב הנפגעים עד כמה השתנתה דעתם על הפוגע. האם הם חוששים שהנער עלול לפגוע בהם שוב, ומה להערכתם הסיכוי שהנער יבצע עבירות דומות בעתיד. להלן הנתונים (סולם התשובות בן 4 קטגוריות)

לוח מס' 48: עמדות הנפגעים שהשתתפו במפגש קד"ם (הנתונים בממוצעים)

סיכוי לחזרתיות	חשש מפגיעה עתידית	שינוי הדעה כלפי הפוגע	
1.53	1.44	3.27	ממוצע
17	16	15	מס' משתתפים

מהלוח עולה כי דעת הנפגעים לגבי הנער הפוגע השתנתה לטובה (73% לטובה ו- 27% מאד לטובה). החשש מפגיעה עתידית נמוך (63% כלל לא חושש) והסיכוי לחזרתיות נמוך (47% נמוך מאד ו- 53% די נמוך).
7. נעבור לבחון את ממצאי הסקר הנוכחי לעומת ריבקיין וידגר (2007).

לוח מס' 49: עמדות הנפגע כלפי הפוגע – השוואה בין המחקר הנוכחי לקודם (הנתונים באחוזים)

שינוי דעות לגבי הפוגע	שינוי לרעה	שינוי לטובה	אין שינוי
מחקר נוכחי	0	88%	12%
מחקר קודם	0	68%	32%
חשש מפגיעה עתידית	לא כל כך חושש	בכלל לא חושש	חושש מאד
מחקר נוכחי	31%	63%	0
מחקר קודם	10%	81%	3%

מהלוח עולה כי בהשוואה למחקר הקודם, במחקר הנוכחי בטאו הנפגעים שינוי יותר חיובי כלפי הפוגע ורמת חששות דומה מפגיעה עתידית (ממוצע של 1.44 לעומת 1.31).

8. המתאמים התבקשו להעריך עד כמה תרם המפגש לנער הפוגע ולנפגע. להלן הנתונים:

לוח מס' 50: תרומת המפגש לפוגע ולנפגע

מס' משיבים	ממוצע	כלל לא	לא כל כך	תרם	תרם מאד	
107	3.54	1%	2%	39%	58%	תרומה לנער הפוגע
71	2.79	22%	9%	37%	32%	תרומה לנפגע

מהלוח עולה תרומה גבוהה לנער הפוגע. אחוז מזערי מבטא תרומה נמוכה או אי תרומה כלל. עבור הנפגע, התרומה שמתקבלת הינה בינונית. כחמישית מדווחים כי הנפגע לא נתרם כלל.

5.4.3 דיווח קציני מבחן על ביצוע של מרכיבי תכנית שנקבעה לנער

מידת הביצוע של התכנית שנקבעה לנער, מהווה מדד של תוצאות התכנית לטווח הקצר (להרחבה ראו סעיף 5.3.4).

- המרכיבים הבולטים בתכנית הינם שיחות של הנער עם גורם מקצועי, התנדבות לפעילות (חינוכית, טיפולית, קבוצתית) והתחייבות להשקיע בלימודים. המרכיבים הפחות שכיחים הינם פיצוי הנפגע, שיחות ייעוץ להורים/משפחה ומציאת מקום עבודה.
- בדרי"כ כאשר מרכיב נכלל בתוכנית, הוא מבוצע. עם זאת, במרכיבים מסוימים הביצוע לוקה בחסר, לדוגמא, חיזוק הפיקוח של ההורים והשקעה של הנער בלימודים.

5.4.4 שינויים שחלו אצל מסיימי קד"ם לעומת קבוצת "סירוב נפגע" – חוות דעת

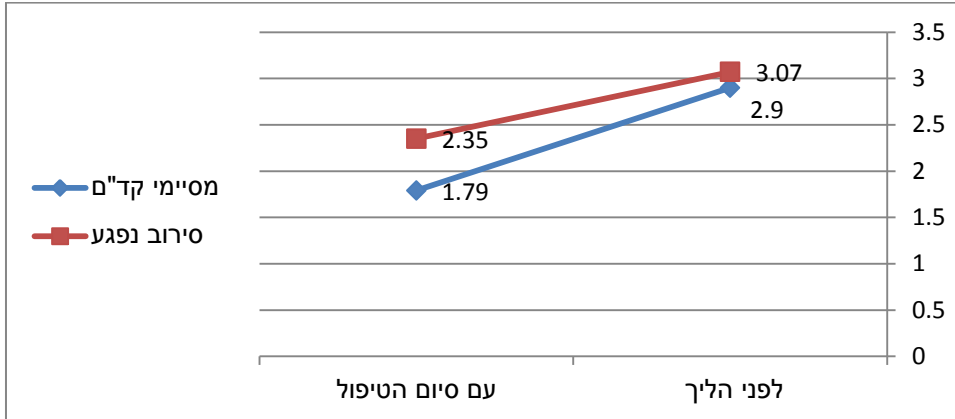
קציני מבחן

1. קציני המבחן התבקשו להעריך במועד מילוי השאלון, מדגם של מסיימי קד"ם במספר היבטים, תוך התייחסות לשתי נקודות זמן: לפני תחילת הליך קד"ם ועם סיום הטיפול (סיום התכנית הטיפולית שנקבעה במפגש). הערכה דומה ניתנה גם לקבוצת השוואה שלא סיימה את הליך קד"ם עקב סירוב נפגע.
    - א. רמת הסיכון של הנערו/נער (פעילות לא חוקית, חברים לא טובים, שכרות, שימוש בסמים, הימצאות מחוץ למסגרת לימודים/תעסוקה וכד').
    - ב. הסבירות של מימוש מיטבי של כישורים ויכולות בתחומי תעסוקה ולימודים
    - ג. דאגות בהקשר להתנהגות בביה"ס (בעיות התנהגות, בעיות ביקור סדיר, הישגים לימודיים חריגים)
    - ד. דאגות לגבי התנהגות לא נורמטיבית (שכרות, סמים, קשר עם חברים עוברי חוק, תוקפנות כלפי מבוגרים, מצב רגשי קשה ומתח ומריבות בין הנער להוריו)
- היבטים א' ו-ב' הוערכו על סולם בן 5 קטגוריות. לגבי היבטים ג' ו-ד' (סולם תשובות בן 4 קטגוריות) נבנו שני מדדים: "דאגות התנהגות בבית הספר" ו"דאגות לגבי התנהגות לא נורמטיבית" (מקדם מהימנות 0.75 ו-0.80 בהתאמה).

2. רמת סיכון של הנער

להלן הנתונים לגבי רמת הסיכון של הנער:

גרף מס' 1: השוואת רמת הסיכון של הנער בין הקבוצות

לוח מס' 51: רמת הסיכון של הנער (הנתונים בממוצעים)

סה"כ	סירוב נפגע	מסיימי קד"ם	
2.96	3.07	2.9	לפני הליך קד"ם
130	41	89	מס' מוערכים
1.96	2.35	1.79	עם סיום הטיפול
122	37	85	מס' מוערכים

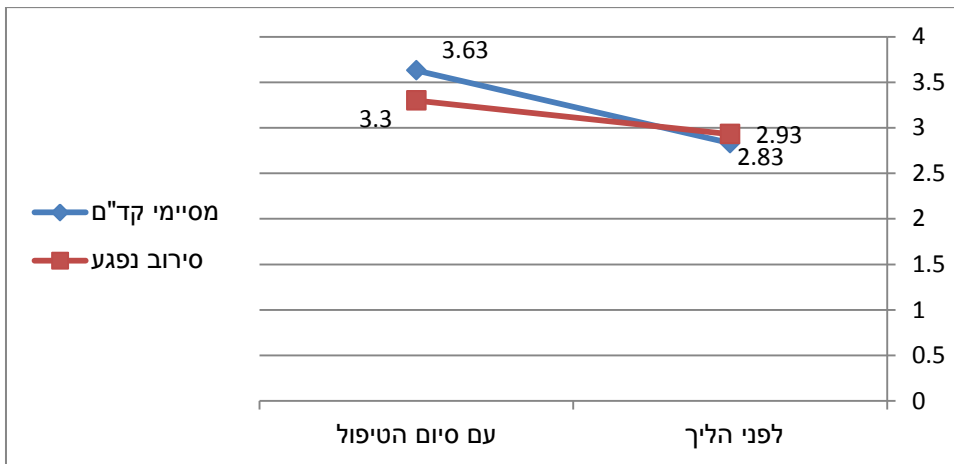
מהלוח עולים הממצאים הבאים:

- רמת הסיכון בתחילת ההליך מוערכת כבינונית בשתי הקבוצות.
- בשתי הקבוצות חל שינוי בעקבות ההליך לכוון של פחות רמת סיכון (השינוי "לפני – אחרי" מעבר לקבוצות מובהק סטטיסטית בניתוח שונות).
- ההבדל בין שתי הקבוצות מעבר לציר הזמן ("לפני – אחרי") לא מובהק סטטיסטית.
- בניתוח שונות נמצאה אינטראקציה מובהקת סטטיסטית. כלומר, בקבוצת בוגרי קד"ם חלה ירידה יותר גדולה ברמת הסיכון של הנער, בהשוואה לירידה שחלה בקבוצת "סירוב נפגע".

3. מימוש מיטבי של כישורים ויכולות

עתה נציג את הנתונים לגבי הסבירות למימוש מיטבי של כישורים ויכולות בתחומי לימודים ותעסוקה.

גרף מס' 2: השוואה בין הקבוצות ברמת מימוש מיטבי של כישורים ויכולות

לוח מס' 52: סבירות למימוש מיטבי של כישורים ויכולות (הנתונים בממוצעים)

סה"כ	"סירוב נפגע"	מסיימי קד"ם	
2.86	2.93	2.83	לפני הליך קד"ם
128	40	88	מס' מוערכים
3.53	3.30	3.63	עם סיום הטיפול
123	37	86	מס' מוערכים

מהלוח עולים הממצאים הבאים:

- הסבירות למימוש הפוטנציאל של הנערים בתחילת ההליך הינה ברמת קצת מתחת לבינונית.
- בשתי הקבוצות חל שינוי בעקבות ההליך (מרמה קצת מתחת לבינונית לרמה בינונית – גבוהה).
- בקבוצת מסיימי קד"ם, השיפור גדול יותר בעקבות ההליך בהשוואה לקבוצת "סירוב נפגע" (האינטראקציה מובהקת סטטיסטית בניתוח שונות).

4. התנהגות הנער בבית הספר

בחנו 3 התנהגויות ברמת ביה"ס שעשויות להיות דאגות/בעיות לגבי הנער. להלן הנתונים. (סולם תשובות בן 4 קטגוריות).

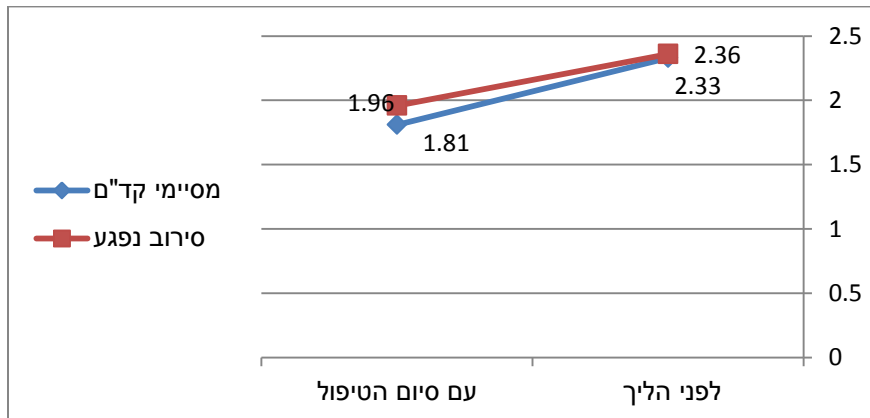

לוח מס' 53: התנהגויות בבית הספר (הנתונים בממוצעים)

סירוב נפגע	מסיימי קד"ם		
2.22	2.28	לפני	בעיות התנהגות בביה"ס
1.91	1.79	אחרי	
2.32	2.26	לפני	בעיות בביקור סדיר
1.8	1.76	אחרי	
2.56	2.47	לפני	הישגים לימודיים נמוכים
2.12	1.94	אחרי	

מהלוח עולה כי בשתי הקבוצות חל שיפור במצב 'אחרי', יחסית למצב 'לפני'. הפער בין הקבוצות בשני מועדי הזמן (לפני – אחרי) לא מובהק סטטיסטית. במחקרם של ריבקין וידגר (2007), מדווח על שיפור של קבוצת בוגרי קד"ם לגבי בעיות התנהגות בבי"ס ונושא ביקור סדיר בבי"ס (ע"פ הערכת קציני מבחן). מפריטים אלו נבנה מדד (ממוצע של שלושת התשובות). להלן יוצגו הנתונים לגבי מדד זה.

גרף מס' 3: השוואה בין הקבוצות לגבי דאגות בהקשר להתנהגות בבית הספר

לוח מס' 54: דאגות בהקשר להתנהגות בבית הספר (הנתונים בממוצעים)

סה"כ	"סירוב נפגע"	מסיימי קד"ם	
2.34	2.36	2.33	לפני הליך קד"ם
126	39	87	מס' מוערכים
1.86	1.96	1.81	עם סיום הטיפול
121	36	85	מס' מוערכים

מהלוח עולים הממצאים הבאים :

- הדאגות, לפני הליך קד"ם, לגבי התנהגות בביה"ס נמצאו ברמה בין "לעיתים רחוקות" לעיתים קרובות". רמת הדאגות דומה בשתי הקבוצות.
- בשתי הקבוצות חלה ירידה (מובהקת סטטיסטית) בשכיחות הדאגות מתחילת ההליך ועד סיום הטיפול (שכיחות הדאגות בסיום הטיפול קצת יותר נמוכה מאשר "לעיתים רחוקות").
- הירידה בשכיחות הדאגות דומה בשתי הקבוצות (האינטראקציה לא מובהקת סטטיסטית בניתוח שונות).

5. התנהגות לא נורמטיבית

בחנו 6 התנהגויות לא נורמטיביות בתחילת הליך קד"ם ועד סיומו. להלן הנתונים (סולם התשובות בן 4 קטגוריות תשובה).

לוח מס' 55: התנהגויות לא נורמטיביות (הנתונים בממוצעים)

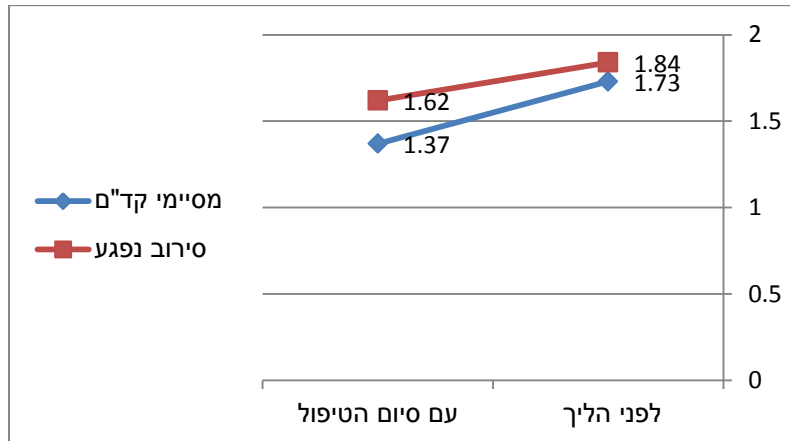
סירוב נפגע	מסיימי קד"ם		
1.77	1.43	לפני	שיכרות
1.52	1.15	אחרי	
1.35	1.21	לפני	שימוש בסמים
1.43	1.14	אחרי	
2.2	2.0	לפני	קשר עם חברים עוברי חוק
1.71	1.58	אחרי	
1.44	1.30	לפני	תוקפנות פיזית כלפי הורים
1.36	1.15	אחרי	
1.97	2.0	לפני	מצב רגשי קשה
1.81	1.52	אחרי	
1.89	2.1	לפני	מתח ומריבות בין הנער להוריו
1.61	1.49	אחרי	

מהלוח עולים הממצאים הבאים :

- רמת ההתנהגות הלא נורמטיבית נמוכה ונמצאת בשתי הקבוצות בין "כלל לא" ל- "לעיתים רחוקות".
- במצב "לפני", ההבדלים בין הקבוצות לא מובהקים סטטיסטית (להוציא נושא השכרות, לגביו קבוצת מסיימי קד"ם, פחות משתכרים).
- בשתי הקבוצות חל שיפור במועד "אחרי" יחסית ל"לפני".
- בחלק מהפריטים, קבוצת מסיימי קד"ם חיובית יותר מקבוצת "סירוב נפגע" (שכרות, שימוש בסמים, תוקפנות פיזית כלפי הורים ומצב רגשי קשה).

במחקרם של ריבקיין וידגר (2007) מדווח על שיפור בקרב מסיימי קד"ם לגבי שימוש בסמים, והתחברות עם נערים עוברי חוק. מהפריטים המוצגים בלוח נבנה מדד. להלן הנתונים לגביו. להלן הנתונים לגבי דאגות בהקשר של התנהגות לא נורמטיבית:

גרף מס' 4: השוואה בין הקבוצות לגבי התנהגות לא נורמטיבית

לוח מס' 56: דאגות לגבי התנהגות לא נורמטיבית (הנתונים בממוצעים)

סה"כ	"סירוב נפגע"	מסיימי קד"ם	
1.76	1.84	1.73	לפני הליך קד"ם
129	40	89	מס' מוערכים
1.44	1.62	1.37	עם סיום הטיפול
125	37	88	מס' מוערכים

מהלוח עולים הממצאים הבאים:

- רמת הדאגות לגבי התנהגות לא נורמטיבית הינה בשכיחות קצת יותר נמוכה מ"לעיתים רחוקות".
- בשתי הקבוצות חלה ירידה ברמת הדאגות בעקבות ההליך. בקבוצת מסיימי קד"ם, הירידה יותר גדולה בעקבות ההליך בהשוואה לקבוצת "סירוב נפגע" (האינטראקציה מובהקת סטטיסטית בניתוח שונות).

5.4.5 ניתוח חזרתיות

1. לצורך ניתוח חזרתיות (רצידיביזם), נבנה עבורנו קובץ שהכיל את כל הנערים שהופנו לקד"ם (מתחילת 2009 ועד סוף 2013). לגבי נערים אלו לנו מספר סוגי נתונים:

- האם ההליך הסתיים או הופסק ומה הן סיבות ההפסקה
- מאפייני רקע של הנער ומשפחתו

- מאפייני העבירות לפני קד"ם, בקד"ם ולאחר קד"ם
- מאפייני ההליך (מספר ימים מקבלה לקד"ם עד למפגש או הפסקת ההליך וכד').

לצורך ניתוח החזרתיות, בחרנו את נתוני שלושת הקבוצות העיקריות: מסיימי קד"ם, קבוצה שנמצאה מתאימה לקד"ם אך ההליך הופסק בעקבות סירוב הנפגע – זו לדעתנו קבוצת ההשוואה האופטימאלית לקבוצת מסיימי קד"ם. קבוצה נוספת נבחרה "כנקודת עגינה" והיא "אי התאמה" (קבוצה שלא נמצאה מתאימה לקד"ם בעיקר עקב סירוב הפוגע לקחת אחריות למעשיו).

חזרתיות הוגדרה כביצוע של לפחות עבירה אחת שהוגש עליה כתב אישום, והגיעה לדיון בבית משפט לאחר סיום מפגש קד"ם או הפסקת ההליך. בחנו את שיעור החזרתיות במשכי זמן שונים, להלן הנתונים:

לוח מס' 57: שיעור חזרתיות במשכי זמן שונים מתאריך מפגש קד"ם / הפסקת ההליך

25 עד 36 חודשים		13 עד 24 חודשים		7 עד 12 חודשים		עד 6 חודשים		משך הזמן שעבר
מספר נערים	% חזרתיות	מספר נערים	% חזרתיות	מספר נערים	% חזרתיות	מספר נערים	% חזרתיות	
378	1.85	574	2.09	730	4.11	730	7.81	הליך הסתיים
70	0	121	4.13	133	6.02	133	10.53	סירוב נפגע
66	0	138	1.45	146	7.53	146	14.38	אי התאמה

מהלוח עולים הממצאים הבאים:

- מרבית המעידות (חזרתיות) מתרחשות בחצי השנה הראשונה לאחר תאריך המפגש/ הפסקת ההליך ובחצי שנה שלאחר מכן.
  - הפער בין הקבוצות אינו מובהק סטטיסטית בפיקוח על הבדלים התחלתיים בין הקבוצות (מספר העבירות לפני העבירה בגינה הגיעו לקד"ם וחומרת העבירות בגללן הופנו לתוכנית).
2. בחנו מה שיעור החזרתיות המצטבר במשכי זמן שונים מתאריך מפגש קד"ם או הפסקת ההליך, להלן הנתונים:

לוח מס' 58: חזרתיות מצטברת בחתך וותק מאז מפגש קד"ם / הפסקת הליך

3 שנים		שנתיים		שנה		
מס' נערים	%	מס' נערים	%	מס' נערים	%	
378	19.6	574	14.8	730	11.9	הליך הסתיים
70	21.4	121	20.7	193	6.5	סירוב נפגע
66	27.3	138	23.9	146	21.9*	אי התאמה

*הפער בין קבוצת הליך הסתיים לקבוצה שמסומנת בכוכבית, מובהק סטטיסטית $p < 0.05$

3. מספר מילות הסבר על הלוח.

בכל פרק זמן מוצג אחוז החזרתיות באותו משך זמן בקבוצות השונות. לדוגמא, עבור 730 נערים, שחלפה שנה מאז סיימו את מפגש קד"ם, נמדד אחוז החזרתיות המצטבר שלהם במהלך אותה שנה שחלפה (11.9%). בדרך דומה נמדד אחוז החזרתיות במהלך שנתיים מאז מפגש קד"ם/ הפסקת הליך עבור 574 נערים. נערים אלו היו גם חלק מ-730 נערים כאשר בדקנו חזרתיות במהלך השנה הראשונה. לגבי 378 נערים, אשר חלפו שלוש שנים מאז סיימו מפגש קד"ם, נמדד אחוז החזרתיות המצטבר בשנה הראשונה, השנייה והשלישית (אותם נערים לקחו חלק כאשר נמדדה החזרתיות במהלך השנה והשנתיים הראשונות).

אחוז חזרתיות מצטבר נמדד באופן זהה לגבי שלושת הקבוצות (מסיימי קד"ם, סירוב נפגע ואי התאמה).

4. מהלוח עולים הממצאים הבאים:

- בכל הקבוצות שיעור החזרתיות עולה ככל שמשך הזמן הנבדק ארוך יותר מאז מפגש קד"ם או הפסקת הליך.
- בקבוצת מסיימי קד"ם, החזרתיות במשך שנה מאז המפגש, נמוכה יותר בצורה מובהקת סטטיסטית מקבוצת "אי התאמה" (ניתוח שונות). הפער נשאר מובהק סטטיסטית גם אם מפקחים על הבדלים התחלתיים בין הקבוצות (מספר עבירות לפני קד"ם, וחומרת העבירה בגללה הופנו לקד"ם).
- ביתר משכי הזמן, הפערים בשיעור החזרתיות בין הקבוצות, אינם מובהקים סטטיסטית.

5. נראה אפוא כי לקבוצת מסיימי קד"ם יש יתרון לעומת קבוצת "אי התאמה" במשכי זמן קצרים מאז התכנית (שנה). לא נמצאו הבדלים מובהקים בחזרתיות מול קבוצת השוואה היותר אופטימאלית – "סירוב נפגע".

6. בדקנו מהו משך הזמן העובר ממפגש קד"ם או הפסקת הליך ועד העבירה הראשונה לאחר מכן. להלן הנתונים (הניתוח מבוצע רק בקרב מבצעי עבירה אחרי ההליך).

לוח מס' 59 : מספר ימים מהקבלה לקד"ם \ הפסקת הליך ועד לעבירה הראשונה לאחר מכן

מספר ימים	הליך הסתיים	סירוב נפגע	אי התאמה
224	272	157	
107	28	35	

מהלוח נראה כי קבוצת "אי התאמה" מבצעת את העבירה הראשונה זמן קצר יותר מקבוצת "הליך שהסתיים" (הפער מובהק סטטיסטית בניתוח שונות). הפער בין "הליך שהסתיים" ל- "סירוב נפגע" לא משמעותי סטטיסטית. הממצא מתאים לנתונים שקבלנו בסעיפים הקודמים, קרי, שיעור חזרתיות מצטבר גבוה יותר לאחר כשנה בקבוצת "אי התאמה".

7. בחנו את מספר העבירות שביצעו הנערים מאז מפגש קד"ם או ההפסקת ההליך. להלן הנתונים:

לוח מס' 60 : מספר העבירות במשכי זמן שונים מתאריך מפגש קד"ם/ הפסקת ההליך

משך הזמן שעבר	עד 6 חודשים	7 עד 12 חודשים	13 עד 24 חודשים	25 עד 36 חודשים
הליך הסתיים	0.11	0.10	0.13	0.09
סירוב נפגע	0.16	0.20	0.36 *	0.29 *
אי התאמה	0.26 *	0.30 *	0.36 *	0.15

*הפער בין קבוצת ההליך שהסתיים לקבוצות המסומנות בכוכבית (*) מובהק סטטיסטית ($p < 0.05$), גם לאחר נטרול הבדלים התחלתיים בין הקבוצות

מהלוח עולה כי קבוצת 'הליך שהסתיים' נמוכה יותר במספר העבירות שבצעה בכל משכי הזמן שנבדקו.

8. להלן נתונים על מספר העבירות המצטבר לאחר שנה, שנתיים ושלוש מסיום המפגש או הפסקת ההליך.

לוח מס' 61 : מספר העבירות מצטבר במשכי זמן שונים מתאריך מפגש קד"ם/ הפסקת הליך

	שנה		שנתיים		3 שנים	
	מס' עבירות	מס' נערים	מס' עבירות	מס' נערים	מס' עבירות	מס' נערים
הליך הסתיים	730	0.21	574	0.35	378	0.50
סירוב נפגע	133	0.35	121	0.73*	70	0.77
אי התאמה	146	0.56*	138	0.94*	66	1.21*

*הפער בין קבוצת ההליך שהסתיים לקבוצות המסומנות בכוכבית (*) מובהק סטטיסטית ($p < 0.05$)

מהלוח נראה כי קבוצת 'הליך שהסתיים' נמוכה יותר במספר העבירות המצטבר שבצעה בכל משכי הזמן שנבדקו.

9. בחנו את חומרת העבירות שבוצעו בקבוצות השונות. חומרה הוגדרה עפ"י העונש המקסימאלי הקצוב בחוק לעבירה החמורה ביותר שביצע הנער.

המדד חושב רק לגבי נערים שנאשמו בביצוע עבירה אחת לפחות. להלן הנתונים:

לוח מס' 62: חומרת העבירות המצטברות במשכי זמן שונים מתאריך מפגש קד"ם/

הפסקת הליך

עד 3 שנים		עד שנתיים		עד שנה		
מס' נערים	חומרה	מס' נערים	חומרה	מס' נערים	חומרה	
73	5.62	82	5.09	82	5.40	הליך הסתיים
15	7.37	24	5.23	20	4.50	סירוב נפגע
18	4.75	32	5.38	31	4.34	אי התאמה

לא נמצאו הבדלים מובהקים בין הקבוצות בחומרת העבירות שבוצעו במשכי זמן שונים לאחר מפגש קד"ם/ הפסקת הליך. עם זאת, הניתוח מבוסס על מספר נערים קטן.

5.4.6 סיכום

1. דיווח של המעורבים בתכנית על תרומתה

- המשתתפים במפגש (כולל הנער הפוגע עצמו) תופסים השפעה חיובית של הליך קד"ם על הנער הפוגע בהיבט של הימנעות מעבירות בעתיד, ושל הבנת ההרגשה של הנפגע. השפעה חיובית קצת יותר נמוכה מדווחת גם בהיבט של שיפור היחסים עם ההורים ושיפור בתחום לימודים/ עבודה.
- המשתתפים במפגש מעריכים כי הנער הפוגע לקח אחריות והתחרט על מעשיו.
- הנפגעים מדווחים על שינוי חיובי לגבי עמדתם כלפי הפוגע, ועל חששות נמוכים מפגיעה עתידית.
- המתאמים מדווחים כי המפגש תרם תרומה גבוהה לנער הפוגע, ואילו הנפגע נתרם במידה בינונית.

2. מידת הביצוע של התכנית שנקבעה לנער

- ביצוע מיטבי של התוכנית מהווה תנאי חשוב להצלחת הנער להשתלב בחיים נורמטיביים. קציני המבחן מדווחים כי בדרך כלל, כאשר מרכיב נכלל בתכנית, הוא מבוצע. עם זאת, במרכיבים מסוימים הביצוע לוקה בחסר (חיזוק הפיקוח של ההורים על הנער והשקעה של הנער בלימודים).

3. שינויים שחלו בקרב מסיימי קד"ם בהשוואה לקבוצת סירוב נפגע – חו"ד של

קציני מבחן

- קציני המבחן התבקשו להעריך במועד מילוי השאלון מדגם של מסיימי קד"ם במספר היבטים, תוך התייחסות לשתי נקודות זמן, לפני תחילת הליך קד"ם ועם סיום הטיפול. הערכה דומה ניתנה גם לקבוצת השוואה שלא סיימה את הליך קד"ם עקב סירוב נפגע. לדעת קציני המבחן, מסיימי קד"ם מפיקים יותר תועלת מהליך שעברו בהשוואה לקבוצת "סירוב נפגע". התועלת מתבטאת בירידה

גבוהה יותר של רמת הסיכון, בסיכוי גבוה יותר למימוש מיטבי של כישורים ויכולות, ובירידה בהתנהגויות לא נורמטיביות. בהתנהגות הנער בבית הספר לא נמצאו הבדלים בין מסיימי קד"ם לקבוצת ההשוואה.

4. ניתוח קובצי נתונים לגבי חזרתיות

- מרבית המעידות (חזרתיות) מתרחשות בחצי שנה הראשונה לאחר תאריך המפגש/ הפסקת ההליך, ובחצי שנה שלאחר מכן.
- בחנו את שיעור החזרתיות דרך ניתוח קובץ של המופנים לקד"ם בשנים 2009-2013. בקבוצת מסיימי קד"ם, החזרתיות במשך שנה מאז מפגש קד"ם או הפסקת ההליך, נמוכה יותר בצורה מובהקת סטטיסטית מקבוצת "אי התאמה". לא נמצא הבדל בהשוואה לחזרתיות של קבוצת "סירוב נפגע". ביתר משכי הזמן שנבדקו (חזרתיות לאחר שנתיים - שלוש מאז הקבלה לקד"ם), לא נמצאו הבדלים בין הקבוצות.
- לא נמצאו הבדלים בחומרת העבירות בין שלוש קבוצות אלו, בקרב המבצעים עבירות לאחר סיום קד"ם.
- קבוצת 'הליך שהסתיים' נמוכה יותר במספר העבירות שבצעה, בהשוואה ליתר הקבוצות בכל משכי הזמן שנבדקו.

6. סיכום, דיון והמלצות

פרק זה מציג תמונת מצב תמציתית של הממצאים העיקריים של המחקר תוך השוואתם למחקר הקודם. לאחר מכן תיבחן מידת ההצלחה של התוכנית מול הממצאים בספרות המקצועית. ותיגזרנה ההמלצות לתוכנית קד"ם, שנובעות מממצאים אלו.

1. תמונת מצב – סיכום

- תוכנית קד"ם מתקיימת בישראל כ-15 שנה. המחקר הנוכחי הוא הערכה נוספת על זו שנעשתה על ידי ריבקין וידגר בשנת 2007. בחלק מהמשתתפים שנבדקו במחקר הנוכחי, נעשתה השוואה לממצאי המחקר הקודם. עם השנים הוכנסו שינויים בתוכנית בהיבטים שונים (סוג העבירה, חומרת העבירה, שותפים לעבירה ועוד). תמונת המצב שלהלן מלמדת על הטמעה של התוכנית במערכת כהליך חלופי להליך הפלילי במקרים המתאימים, בעקבות החקיקה בשנת 2011 של תיקון 12א' לחוק הנוער, ועל שיפור במרבית המשתתפים בהשוואה לשנים קודמות. הצלחת התוכנית נבחנה במדדים שונים ונמצאה גבוהה. בחלק מהמדדים יש לתוכנית קד"ם יתרון על פני קבוצת ההשוואה 'סירוב נפגע' ובחלק מול קבוצת 'אי התאמה'.
- בהשוואה לשנים הראשונות של התוכנית (2000-2004), בשנים 2009-2013 הופנו יותר נערים בממוצע לשנה (230 לעומת 60) ושיעור גבוה יותר מבין המופנים סיים את התוכנית (63.5% לעומת 49%). מקובץ הנתונים שקבלנו משירות מבחן לנוער, הורדו מספר הפניות גלל ערכים חסרים ושגיאות אחרות. על סמך נתונים מלאים

שנמסרו לנו ממנהלת התוכנית, היו בשנים אלו בממוצע 260 הפניות לשנה. מעניין לציין כי משנת 2011 חלה עלייה במספר ההפניות, ובשלוש שנים האחרונות (2012-2014), הממוצע עומד על 396 הפניות לשנה.

- לקד"ם מופנים נערים עם שיעור נמוך יותר של גורמי סיכון בהשוואה לנערים המגיעים לשירות המבחן לנוער. הפער נובע מעמידה בקריטריונים שנקבעו לתוכנית. עם זאת, בכרבע מכלל ההפניות הופסקו ההליכים מסיבות אי התאמה (12.7%) או סירוב נפגע (11.6%).
- קציני מבחן מעלים דאגות כלפי הנער הפוגע (התנהגות בעייתית בבית הספר, התנהגות לא נורמטיבית בשעות הפנאי וכו') בשיעור גבוה יותר יחסית למחקר הקודם. ייתכן והפער בין הדאגות נובע מכך שכיום מגיעים לתוכנים נערים עם יותר מאפייני סיכון בהשוואה למופנים לתוכנית בשנים הראשונות).
- כ- 18 שעות מושקעות בהכנה למפגש לעומת 28 שעות במחקר הקודם. למרות הירידה במספר השעות, המתאמים קיימו פי שתיים פגישות ושיחות הכנה עם המשתתפים בהשוואה למחקר הקודם.
- במחקר הנוכחי דווחה נוכחות מלאה של נציגי המשטרה במפגשים לעומת נוכחות חלקית (36%) במחקר הקודם. עם זאת, במחקר הנוכחי יש נוכחות יחסית נמוכה לנפגעים ולתומכיהם, בהשוואה למחקר הקודם. יש לציין כי בתקופת המחקר הקודם, נוכחות הנפגע הייתה תנאי הכרחי לקיום התוכנית ומכאן הפער בנתונים.
- במפגש נוכחים בממוצע כ- 10 איש (כולל תומכים מצד הפוגע והנפגע ואנשי מקצוע).
- המתאמים והמשתתפים במפגש תופסים רמה גבוהה של סיוע מצד המשתתפים להצלחת המפגש. תפקוד המתאמים מוערך על ידי המשתתפים ברמה גבוהה.
- משך המפגש הינו 3.9 שעות בממוצע, בדומה למחקר הקודם. עם זאת, בקצת מעל לחמישית מההליכים, המפגש נמשך 5 שעות או יותר.
- התוכנית שנקבעה לנער יותר עשירה במרכיבים חשובים, יחסית למחקר הקודם. ייתכן והדבר מצביע על מורכבות הנערים ומצבי סיכון גבוהים יותר מבעבר, לכן הצורך במענים רבים ועשירים יותר. בדרך כלל כאשר מרכיב נכלל בתוכנית הוא מבוצע. עם זאת, המרכיבים; התחייבות להשקיע בלימודים וחיזוק פיקוח ההורים, מבוצעים במלואם רק ב- 73% מהמקרים (לעומת כ- 87% בממוצע במרכיבים האחרים). התוכנית נתפסת על ידי המשתתפים כהוגנת הן לפוגע והן לנפגעים. המשתתפים שבעי רצון מהשתתפות בתוכנית והיו ממליצים לנערים פוגעים אחרים על התוכנית.
- מדיווחי קציני מבחן עולה כי ב- 93% מהמקרים נסגרו תיקי המשטרה בקרב מסיימי קד"ם, לעומת 61% בקרב קבוצת 'סירוב נפגע'.
- המשתתפים בתוכנית (כולל הנער הפוגע) תופסים השפעה חיובית של הליך קד"ם על הנער הפוגע (הימנעות מעבירות בעתיד, הבנת הרגשת הנפגע, לקיחת אחריות וחרטה וכד').

- הנפגעים מדווחים על שינוי חיובי כלפי הפוגע ועל פחות חששות מפניו.
- המתאמים מדווחים על תרומה גבוהה לנער הפוגע מהמפגש ועל תרומת בינונית לנפגעים.
- קציני המבחן של הנערים הפוגעים, העריכו שינויים שחלו עם סיום הטיפול (בהשוואה לתחילת ההליך) בקרב מסיימי קד"ם לעומת קבוצת 'סירוב נפגע'. הממצאים מראים כי אצל מסיימי קד"ם יש להערכת קציני המבחן, שיעור גבוה יותר של ירידה ברמת הסיכון של הנער, ובהתנהגויות לא נורמטיביות, ובשיעור גבוה יותר חלה עלייה בסיכוי למימוש מיטבי של כישורים ויכולות.
- חזרתיות הוגדרה כביצוע של לפחות עבירה אחרת שהוגש עליה כתב אישום לאחר סיום מפגש קד"ם או הפסקת ההליך. מצאנו כי מרבית המעידות (חזרתיות) מתרחשות במהלך השנה הראשונה מאז מפגש קד"ם/ סיום ההליך. הפער בין מסיימי קד"ם לקבוצת אי התאמה מובהק סטטיסטית רק לגבי שיעור החזרתיות המצטברת לאחר שנה. ביתר משכי הזמן לא נמצא פער מובהק סטטיסטי בין הקבוצות.
- מספר העבירות לאחר סיום מפגש קד"ם או הפסקת ההליך, נמוך יותר בקבוצות מסיימי הליך קד"ם, לעומת קבוצת 'סירוב נפגע' ואי התאמה'. הפערים מובהקים סטטיסטית.

2. הערכת מידת ההצלחה של התכנית

קבוצת דיון משפחתית (קד"ם) לנוער עובר חוק הוא תהליך רצוני אשר במרכזו מתקיים מפגש בין הנער עובר החוק ותומכיו לבין נפגע העבירה ותומכיו, בהשתתפות אנשי מקצוע. מטרת המפגש היא לקיים דיון על העבירה, השלכותיה ותוצאותיה, ולהגיע להסכם על הפעולות שיש לעשות לתיקון הפגיעות שנגרמו: לנפגע העבירה ולקהילה וכן לשיקום הנער מבצע העבירה. הליך קד"ם, שצמח מתוך גישת "צדק מאחיה", מכוון להעצמת כל הצדדים השותפים לו, מכיוון שאיחוי הנזק שנגרם לצדדים נעשה לפי עקרונות של כבוד הדדי, שיתופיות ובחירה חופשית (ינאי וגרבלי, 2007; נוימן, 2006). **בהערכת תוכניות צדק מאחיה בכלל ותוכנית קד"ם בפרט, מדידה של "הצלחה" מצריכה התייחסות לשני סוגי מדדים: מדדי הליך ומדדי תוצאה.**

• **מדדי הצלחת ההליך**

במסגרת הערכת ההליך עצמו, נתייחס לשביעות רצונם של המשתתפים והשפעתם על ההליך.

- מידת שביעות הרצון מההליך

בהערכת "ההליך" בתוכניות "צדק מאחיה", ישנה התייחסות לשביעות רצונם של המשתתפים (פוגע, נפגע, משפחה). בדומה למחקר הקודם (ריבקין וידגר, 2007), במחקר הנוכחי נמצאה שביעות רצון גבוהה מהשתתפות בתכנית של הפוגע והוריו וכן

של הנפגע ותומכיו. בנוסף, המשתתפים ציינו כי היו ממליצים על התכנית לאחרים במידה גבוהה ורבה יותר מאשר במחקר הקודם. ממצאים אלו דומים למדווח במחקר סקירה (meta-analysis) לפיהם מרבית ההורים ומרבית הנפגעים מציינים כי הם שבעי רצון מכך שהשתתפו בהליך קד"ם והיו גם ממליצים לאחרים להשתתף בו (Weatherburn, 2013).

תפיסת המשתתפים לגבי יכולת השפעה על ההליך

מדד זה בוחן את תפיסות המשתתפים את מידת מעורבותם והשפעתם של המשתתפים בהליך קד"ם. מנתוני המחקר עולה כי המשתתפים תופסים את מידת השפעתם על מאפייני התכנית שנקבעה לפוגע, כגבוהה. חשוב לציין כי תומכי הפוגע תופסים את השפעתם גבוהה יותר יחסית למשתתפים האחרים, והפוגע בכלל זה. ממצאים אלו עומדים בקנה אחד עם תמונת המצב שעולה מסדרת ראיונות שערכה שחף (2004) עם מדגם מצומצם של משתתפי הליך קד"ם בישראל לפיה הפוגעים חשו כי ניתנה להם הזדמנות להשפיע על התכנית הסופית. עם זאת, במענה לשאלות הפתוחות התקבלה אינדיקציה לכך שהפוגעים מרגישים שהיו רוצים להגדיל את מידת השפעתם על קביעת התכנית.

• **מדדי תוצאה**

במסגרת הערכת תוצאות הליך קד"ם נתייחס לרצידיביזם (חזרתיות), להערכת קציני מבחן, שינויים שחלו אצל הנערים שהשתתפו בתוכנית מול קבוצת השוואה - 'סירוב נפגע', לדיווח המעורבים בהליך על תרומתו, ולביצוע התוכנית שנקבעה לפוגע בסוף המפגש.

חזרתיות

רצידיביזם משמעו שיעור העבריינים מתוך כלל העבריינים בקבוצה הנמדדת המבצעים עבירה חוזרת בפרק זמן נתון (Maxfield & Babbie, 2008) בתוך בן צבי וולק, 2011). התיאוריה התומכת בהנחה כי הליכי "צדק מאחיה" צפויים להפחית חזרה לפשע נובעת מההתייחסות לפוגע. בשל כך, הרצידיביזם נחשב למדד חשוב בבחינת הצלחתו של הליך קד"ם (Sherman et al., 2008). טרם הצגת הממצאים, נתייחס למספר מגבלות בניתוח והשוואת תוצאות מחקר זה לספרות.

1. מדדים לחזרתיות

כיוון שאי אפשר למדוד את כל העבירות החוזרות של עבריינים, בספרות נעשה שימוש בהגדרות שונות למדידת החזרתיות. ארבע ההגדרות האופרטיביות השכיחות ביותר לרצידיביזם הן מעצר חדש, כתב אישום חדש, הרשעה חדשה או מאסר חדש (Lyman & LoBuglio, 2006) בתוך בן צבי וולק, 2011). מדדים אלו מניבים שיעור רצידיביזם שונה ומייצרים קושי בהשוואת תוצאות של מחקרים המודדים רצידיביזם בשיטות שונות.

במחקר הנוכחי נעשה שימוש במדד לחזרתיות שהוגדר כביצוע של עבירה אחת לפחות מאז המפגש או סיום ההליך, שהוגש עליה כתב אישום והיא הגיעה לבית המשפט.

2. טווח הזמן שלאורכו נמדדת חזרתיות

ההחלטה על טווח הזמן שלאורכו תימדד החזרתיות צריכה לאזן בין צרכי מהימנות המדידה לשיקולי עלותה. חזרתיות לאורך שנה אחת בלבד עלולה להוות מדד לא מספיק מהימן של תופעת החזרתיות, ששיעורה גדל לאורך השנים מביצוע העבירה (Eisenberg, 1999). מנגד, נמצא, כי סיכוי של אדם בעל עבר פלילי, שלא ביצע עבירה חוזרת במשך שבע שנים, לחזור לפשיעה נמוכים ודומים לאלו של אדם ללא עבר פלילי. למרות שהמחקר עוסק באסירים משוחררים שהתנהגותם שונה מנערים עוברי חוק, יש במחקר זה ללמד על מורכבות מדידת החזרתיות. אמנם מחקרים העוסקים בבני נוער, כולל ממצאי מחקר זה, מלמדים כי עיקר החזרתיות בקרב בני נוער מתרחשת במהלך השנה הראשונה ממועד העבירה. עם זאת, חשוב למדוד רצידיביזם גם במרחק של יותר משנה אחת שכן שיעור החזרתיות במצטבר לאחר 3 שנים הינו גבוה משמעותית משיעור החזרתיות לאחר שנה ממועד העבירה. מכיוון ששנה הינה טווח זמן קצר מידי ולא מהימן ושבע שנים הינו טווח זמן ארוך מאוד שגורר הוצאות מדידה כבדות, נמצא כי טווח הזמן שלאורכו מומלץ למדוד חזרתיות הינו שלוש שנים. במחקר הנוכחי, החזרתיות נמדדה עבור החצי השנה הראשונה מתאריך מפגש קד"ם מפגש או סיום ההליך, בחצי השנה הבאה אחריה, אחרי שנתיים, ואחרי שלוש שנים. בנוסף, מדדנו חזרתיות מצטברת לאחר שנה, לאחר שנתיים ולאחר שלוש שנים מתאריך מפגש קד"ם או מסיום ההליך.

3. קבוצות השוואה

במחקרים שעוסקים בחזרתיות בהליכי "צדק מאחה" והליכי קד"ם בכללם, נהוג להשוות את קבוצת המחקר של מסיימי התכנית עם קבוצת השוואה כזו או אחרת (לדוגמא, נערים עוברי חוק שטופלו בתכניות אחרות, נערים עוברי חוק שטופלו בהליך פלילי, נערים עוברי חוק שהיו מתאימים להליכי "צדק מאחה" אך טופלו בתכניות אחרות ועוד). שילוב קבוצת השוואה במערך המחקר חשוב ביותר, זאת על מנת להפריד בין השפעת גורמים חיצוניים לתכנית כמו התבגרות הנער מהשפעת ההליך עצמו, על שיעור החזרתיות. קבוצת השוואה שנבחרה במחקר הנוכחי היא "סירוב נפגע" שלתפיסתנו, היא הדומה ביותר במאפייניה לקבוצת המחקר. קבוצה זו מורכבת מפוגעים שהסכימו להליך והתאימו אליו מבחינת הקריטריונים אך הנפגע סירב והתנגד לקיום ההליך. בנוסף, במחקר הנוכחי נעשה ניתוח נתוני חזרתיות של קבוצה נוספת של פוגעים – קבוצת 'אי התאמה', שהפוגעים השייכים אליה

הופנו לקד"ם ונמצאו לא מתאימים, בעיקר בשל סירוב הנער הפוגע לטול אחריות מלאה על הפגיעה. בניתוח הנתונים השתמשנו בקבוצה זו כקבוצת עגינה. מנתוני המחקר הנוכחי עולה כי יש קשר בין סוג הקבוצה לבין מאפייני הפוגעים (חומרת גורמי הסיכון, מספר העבירות לפני קד"ם, וכן חומרת העבירה שבגינה הגיעו להליך קד"ם וכד'), לפיכך, ניתוח הממצאים נעשה תוך פיקוח סטטיסטי על חלק ממשתנים אלו.

מניתוח נתוני החזרתיות במחקר הנוכחי עולה כי מרבית העבירות מתרחשות במהלך השנה הראשונה לאחר המפגש או הפסקת ההליך. הפער בו קבוצת מסיימי קד"ם לקבוצת ההשוואה אינו מובהק בכל משכי הזמן שנבדקו, לאחר פיקוח סטטיסטי על חומרת העבירה בגינה הגיעו לקד"ם, ומספר העבירות לפני עבירת קד"ם. מניתוח נתוני החזרתיות המצטברת עולה כי **שיעור החזרתיות בקבוצת המחקר נמוך יותר מאשר בשתי הקבוצות האחרות**. אולם, פרט למדד החזרתיות המצטברת לאחר שנה אחת, בו נמצא הבדל מובהק סטטיסטי בין קבוצת המחקר לקבוצת 'אי התאמה', יתר הפערים לא נמצאו מובהקים סטטיסטיים.

בנוסף, בדקנו את ההבדלים בין הקבוצות במספר העבירות במשכי זמן שונים מתאריך מפגש קד"ם או מסיום ההליך. לאחר נטרול ההבדלים ההתחלתיים בין הקבוצות נמצאו הבדלים מובהקים במספר העבירות לטובת קבוצת מסיימי קד"ם אל מול קבוצת ההשוואה – סירוב נפגע, לאחר שנתיים ולאחר שלוש שנים מתאריך המפגש או מסיום ההליך, והבדלים מובהקים אל מול קבוצת העגינה – אי התאמה, לאחר חצי שנה, לאחר שנה ולאחר שנתיים מתאריך המפגש או מסיום ההליך.

ממצאי המחקר הנוכחי, עולים בקנה אחד עם הממצאים המעורבים של מחקרים קודמים. מחד, תוצאות מחקר סקירה (meta-analysis) הצביעו על הפחתה ברצידיביזם בהליכי "צדק מאחה" בהשוואה לעוברי חוק שלא השתתפו בהם (Latimer et al. 2005). מאידך, מחקר סקירה נוסף הדגיש את תרומת הליכי "צדק מאחה" להורדת שיעור הרצידיביזם בעיקר בקרב נוער עובר חוק בסיכון נמוך, והצביע על השפעה נמוכה יחסית בקרב עוברי חוק בסיכון גבוה (Restorative Justice, 2006). לעומת זאת, שרמן וסטרנג (Sherman & Strange, 2007) מצאו כי יעילות הליכי "צדק מאחה" ובכללם קד"ם בהפחתת החזרתיות, הייתה גבוהה יותר בקרב פוגעים שמעשי העבירה שלהם היו עבירות אלימות דווקא. בנוסף, במחקר זה נמצא כי בנטרול ההבדלים ההתחלתיים בחומרת העבירה שיעור הרצידיביזם הינו דומה או נמוך מאלו שלא השתתפו בהליכי "צדק מאחה". ואילו, ויזבורן (2013) מצא כי מתוך 18 המחקרים שנסקרו רק ב- 8 נמצא הבדל מובהק לטובת הליכי "צדק מאחה" בצמצום הרצידיביזם ביחס לקבוצות ההשוואה.

הערכת קציני מבחן לגבי שינויים במדדי סיכון והתנהגות של הפוגעים

קציני המבחן התבקשו להעריך במועד מילוי השאלון מדגם של מסיימי קד"ם במספר היבטים, תוך התייחסות לשתי נקודות זמן, לפני תחילת הליך קד"ם ועם סיום הטיפול. הערכה דומה ניתנה גם לקבוצת השוואה שלא סיימה את הליך קד"ם עקב סירוב נפגע. רמת הסיכון בתחילת ההליך מוערכת ברמה בינונית בשתי הקבוצות. עם סיום הטיפול, בקבוצת מסיימי קד"ם חלה ירידה יותר גדולה ברמת הסיכון של הנער בהשוואה לירידה שחלה בקבוצת "סירוב נפגע". תועלת דומה מושגת לדעת קציני המבחן של הנערים בסיכוי גבוה יותר למימוש מיטבי של כישורים ויכולות של הנערים ובירידה של התנהגויות לא נורמטיביות. בהתנהגות הנער בביה"ס לא נמצאו הבדלים בין מסיימי קד"ם לקבוצת ההשוואה.

דיווח של המעורבים בתכנית על תרומתה

בחלק זה נעסוק בהערכת תוצאות הליך קד"ם עבור משתתפי ההליך. מממצאי המחקר הנוכחי עולה כי המשתתפים במפגש (כולל הנער הפוגע עצמו) רואים את השפעתו חיובית של הליך קד"ם על הנער הפוגע בהיבט של הימנעות מעבירות בעתיד, ושל הבנת ההרגשה של הנפגע וכי הם מעריכים כי הנער הפוגע לקח אחריות והתחרט על מעשיו. השפעה חיובית קצת יותר נמוכה מדווחת גם בהיבט של שיפור היחסים עם ההורים ושיפור בתחום לימודים/ עבודה. גם במחקרם של ריבקין וידגר (2007) מדווחת ע"י המשתתפים במפגש השפעה חיובית של התכנית בהיבטים הללו.

בנוסף, בדומה למחקרים קודמים הנפגעים מדווחים על שינוי חיובי לגבי עמדתם כלפי הפוגע, ועל חששות נמוכים מפגיעה עתידית. מחקרם של סטרנג ואח' (Strang et. Al, 2006) הצביע על ירידה משמעותית ברמת תחושת הפחד של הנפגע מהפוגע אחרי המפגש בהשוואה לרמת תחושת הפחד טרם תהליך קד"ם; על ירידה יחסית בתחושת הכעס כלפי הפוגע אחרי המפגש; וכן על עלייה בתחושת אמפטיה כלפי הפוגע, אחרי ההליך בו התוודעו לרקע של הפוגע ולסביבתו. נראה כי הליכים בהם היו שותפים הנפגעים פנים מול פנים עם הפוגע, הטיבו עם רגשות הנפגע כפי שמצופה מהליך קד"ם. ריבקין וידגר העריכו באופן ספציפי את הליכי קד"ם בישראל (ריבקין וידגר, 2007) וממצאיהם מלמדים כי רוב הנפגעים שינו את דעתם לטובה על הנערים הפוגעים וגם לא חוששים מפגיעה חוזרת. מעניין על רקע זה הממצא לפיו המתאמים מדווחים כי המפגש תרם תרומה גבוהה לנער הפוגע וכי הנפגע נתרם במידה בינונית. יש חשיבות להבין את הפער בין תפיסות הנפגעים לתפיסות המתאמים.

ביצוע התכנית שנקבעה לפוגע בסוף ההליך

הצלחתו של הליך קד"ם נמדדת גם בכתיבת תוכנית ועמידה ביעדיה. מהמחקר הנוכחי עולה כי המרכיבים הבולטים בתכנית שנקבעה לנער הינם שיחות של הנער עם גורם מקצועי, התנדבות לפעילות (חינוכית, טיפולית, קבוצתית) והתחייבות להשקיע בלימודים. ככלל כאשר מרכיב נכלל בתוכנית הוא בדרך כלל מבוצע. (חריגים בנושא

הינם היקף הביצוע הנמוך יחסית של חיזוק הפיקוח של ההורים והשקעה של הנער בלימודים). בהשוואה למחקר הקודם (ריבקיין וידגר, 2007), במחקר הנוכחי, מרכיבים שונים נכללים בדר"כ בשכיחות יותר גבוהה בתכנית שנקבעה לנער.

בנוסף, מדיווחי קציני המבחן של הפוגעים עולה כי ב-93% מהמקרים תיקי המשטרה של הפוגעים נסגרו עם השלמת התכנית שנקבעה לפוגע. זאת בפער מובהק ביחס לשיעור של 61% סגירת תיקים בקבוצת "סירוב נפגע".

3. המלצות

• **הקטנת שיעור הפסקת הליכי קד"ם.**

יש חשיבות להקטין את מקרי הליך קד"ם המופסקים בעיקר עקב המשאבים המושקעים עד להפסקת ההליך. ניתן למקם את המאמצים המכוונים להקטנת שיעור הליכי קד"ם שהופסקו בטרם עת, תוך התייחסות לשתי נקודות זמן שונות:

- בשלב המיון

בשלב המיון מתקבלת החלטה עקרונית על התאמת הפוגע להליך קד"ם. ההתאמה נעשית על פני קריטריונים שקשורים לאופי העבירה ולהיסטוריה הפלילית של הפוגע וכן קריטריונים רכים שקשורים למידת החרטה שהוא מביע בנוגע לעבירה. שקלול הקריטריונים וההחלטה לגבי מידת ההתאמה של הפוגע לקד"ם על פי הקריטריונים הרכים נתונה בידי קצין המבחן של הנער ועל פניו לא צריך להיות הבדל גדול בין הפוגעים השונים שמגיעים לתכנית. אף על פי כן, כפי שהוזכר, מצאנו שוני בין הקבוצות.

- קבוצת 'סירוב נפגע'

קבוצה זו צורכת יותר שירותי רווחה, ומתאפיינת ביותר גורמי סיכון, בהשוואה לקבוצת 'מסיימי קד"ם'. בנוסף, הנערים בקבוצה זו בצעו עבירות יותר חמורות לפני העבירה בגינה הגיעו לקד העבירה בגינה הופנו לקד"ם. שיעור גבוה יותר מקבוצה זו הופנו לקד"ם בגלל עבירות אלימות.

- קבוצת 'אי התאמה'

בקבוצה זו, שיעור המבצעים עבירות לפני עבירת קד"ם גבוה בהשוואה לקבוצת 'מסיימי קד"ם' כמו גם מספר העבירות שבצעו הנערים בקבוצה זו, גבוה יותר. שיעור גבוה מקבוצה זו הופנו לקד"ם בגלל עבירות אלימות.

לאור השוני בין הקבוצות, ייתכן ויש מקום לבדיקת הליך המיון כמו גם הקריטריונים המשמשים לבדיקת התאמת הנערים לתוכנית.

בשלב שלאחר הכניסה להליך וטרם המפגש

חלק מהנפגעים בקבוצת 'סירוב נפגע', בשלב כלשהו במהלך ההכנות לקראת המפגש חוזרים בהם ומחליטים שהם אינם מסכימים יותר להמשך ההליך. המתאמים מאמינים בתכמה שלאחר מעשה, שלפחות ב-12% מהמקרים ניתן היה למנוע את הפסקת ההליך.

בקבוצת 'אי התאמה', חלק מהפוגעים שהופנו לתהליך קד"ם בשלב כלשהו במהלך ההכנות לקראת המפגש חוזרים בהם מחרטתם ולא מקבלים אחריות על מעשיהם. המתאמים מאמינים שלפחות ב-3% מהמקרים ניתן היה למנוע את הפסקת ההליך.

נתונים אלו מצביעים על כך, שמתאמי התכנית מכירים באפשרות של הקטנת שיעור הליכי קד"ם שהופסקו בטרם סיום בשל סירוב נפגע או אי התאמה. לכן, מומלץ על הבנית תהליך של הפקת לקחים, שיכלול תחקור של מקרי הפסקת הליך וניתוח הגורמים שהיו מעורבים בהם, כולל הגורמים שניתן היה להשפיע עליהם והאופנים השונים בהם ניתן היה לעשות זאת.

• מעקב אחר התכנית שנקבעה לפוגע

מממצאי המחקר עולה כי ביצוע עבירה נוספת על ידי הפוגע (חזרתיות), מתרחש בשכיחות גבוהה יותר יחסית בתקופת הזמן של ששת החודשים הראשונים שלאחר סיום הליך קד"ם. פרק זמן זה, מתלכד, בד"כ, עם התכנית שנקבעה לנער הפוגע.

המעקב אחר התקדמות הפוגע בתכנית שנקבעה לו בהליך קד"ם הינו חשוב מאד הן לעידוד ביצוע התוכנית שנקבעה לנער, והן כפוטנציאל להקטנת שיעור החזרתיות. יש צורך בהבניית שיטת מעקב יעילה אחר התקדמות הפוגע בתכנית שנקבעה לו.

• קיצור לוח הזמנים של הליך קד"ם

יש לשאוף לקיצור פרק הזמן שעובר מביצוע העבירה ועד למפגש, כמו גם את משך ההכנה עצמה, בנוסף, יש חשיבות בקיצור פרק הזמן שעובר מסיום ההכנות למפגש ועד לקיום המפגש. בפרק זמן זה, למעשה, לא נעשית כל עבודה נוספת שנדרשת לקיום המפגש והעיכוב נוצר עקב אילוצי הלוח של הגורמים השונים. אולם בפרק זמן זה, כפי שמצביעים הנתונים בשאלות הפתוחות, עלולים לחול שינויים אצל הפוגע או הנפגע שיביאו לסיום ההליך. לכן יש להשקיע מחשבה מיוחדת לתכנון ההליך באופן שיקטין את פרק הזמן שבין מועד סיום ההכנות לקראת המפגש למועד המפגש עצמו. חשוב גם למצוא דרכים לקצר את משך המפגש עצמו.

• נוכחות הנפגע במפגש

לנוכחות הנפגע במפגש השפעה רבה על הפוגע. בפגישה הוא נאלץ לשמוע מפי הנפגע עצמו על הנזק שנגרם לו, הוא נאלץ להתמודד עם השלכות מעשיו על אדם אחר ולעבור תהליך שבו האובייקט חסר החשיבות שהנפגע היווה, הופך בעיניו לאדם שסבל ממעשיו. עם

זאת, בעקבות שינוי בתנאי ההליך, לפיו, אין חובה על הנפגע להשתתף במפגש ובתנאי שנתן הסכמתו לביצוע ההליך, שיעור הנפגעים שנוכחים במפגשים ירד באופן משמעותי עם השנים וזאת למרות המאמצים שמשקיעים המתאמים לשכנעם להגיע למפגש. ראוי אם כן לבחון מהי הדרך הטובה להעלות את שיעור הנפגעים המשתתפים במפגש קד"ם על מנת להביא להשפעה מיטבית על הנער הפוגע.

מכיוון שלנוכחות הנפגע במפגש תפקיד חשוב בתהליך השיקום של הפוגע, יש צורך בניתוח הגורמים שמביאים להימנעות הנפגעים מהמפגשים ובכלל זה פרקי הזמן הארוכים שעוברים בין מועד העבירה למועד המפגש וכן מאפייני האינטראקציה בין המתאמים לנפגעים. בנוסף, באותם המקרים בהם לא ניתן לשכנע את הנפגע להשתתף במפגש ההיוודעות, חשוב ליצור במפגש הנכחה של הנפגע, והמחשת הנזק והסבל שנגרם לו בשל הפגיעה. לדוגמא, נציג משטרה או גורם מתנדב אחר ייצג את הנפגע ואת ההשלכות שהיו לעבירה עליו. ניתן גם להשתמש בהקלטת הנפגע או בהקראת מכתב ממנו כפי שנעשה לעיתים כיום.

• **ניצול טופס תיעוד עבודת המתאמים להפקת לקחים**

המתאמים ממלאים טופס תיעוד על עבודתם בשלב ההכנה ובמפגש ההיוודעות בכל הליך. יש לבחון כיצד לנצל טופס זה באופן מיטבי להפקת לקחים. לדוגמא, ניתן לשלב בטופס היבטים שונים של היתרמות הנפגע ומתן מענה לצרכיו במהלך המפגש. דוגמא נוספת הינה, לתעד דרכים שהופעלו במהלך בניית התוכנית כדי לחדד אצל הנער הפוגע תחושת מעורבות ושותפות ומחויבות לתוכנית.

ביבליוגרפיה

- בן דוד, ל. (2008). קטינים במשפט: הליכים חלופיים להליך הפלילי. הכנסת, מרכז המחקר והמידע.
- בן צבי, ק. וולק, ד. (2011). חוזרים למאסר. רצידיביזם של אסירים פליליים משוחררי 2004 בישראל. צוהר לבית הסוהר. גיליון 14.
- בן שמחון, מ., גורבטוב, ר., ברוור, א., יוגב, ט., נחשון – גליק, צ., קדרון, י. (2010). בני נוער וצעירים בניתוק או מעורבים בפלילים. סקירת השירותים החברתיים, פרק ג'.
- ינאי, א. וגרבלי, ש. (2007). היוועדות בין קטין עובר חוק ונפגע עבירה: הערכת משמעות התהליך ותוצאותיו – בשירות מבחן לנוער. האוניברסיטה העברית בירושלים, ומדינת ישראל.
- כהן- סטרבצ'ינסקי, פ. ולוי, ד. (2010). מאפיינים וצרכים של הקטינים המטופלים בשירות מבחן לנוער. מאירס – גוינט – מכון ברוקדייל ומשרד הרווחה והשירותים החברתיים.
- נוימן, א. (2006). *צדק מאחה: סקירת תיאוריות ויישומים*. [גרסה אלקטרונית]. נדלה מאתר פסיכולוגיה עברית: <http://www.hebpsy.net/articles.asp?id=703>
- נייר עמדה: הערכת תהליכי צדק מאחה. אפריל 2013.
- פרקש, ע. (2009). *צדק מאחה בתחום המשפט הפלילי*. סוגיות בתורת הענישה בישראל, תימור, א. ושהם, ג. הוצאת האח (2009).
- קד"מ לנוער עובר חוק, חוברת הדרכה למתאמים (2005). אשלים
- ריבקין, ד. ושמעיה ידגר, ס. (2007). *הערכת תכנית ק.ד.מ. קבוצות דיון משפחתיות לנוער עובר חוק*. מאירס – גוינט – מכון ברוקדייל.
- שחף, א. (2004). *גישור בפלילים: השפעת תוכנית היוועדות על תחושותיהם, תפיסותיהם ועמדותיהם של נפגעי עבירה והפוגעים בהם (תוכנית קד"מ קבוצת דיון משפחתית)*. עבודת תיזה. אוניברסיטת בר אילן.
- Barnsdale, B. & Walker, M. (2007). Examining the use and impact of Family Group Conferencing. *Social Work Research Centre. University of Stirling*.
- British Columbia (2005). *Family Group Conference*. Reference Guide.
- Canadian Resource Center for Victims of Crime (2011). *Restorative Justice in Canada: what victims should know*.
- Crisostomo, R. (2008). *The effectiveness of restorative justice practices: How to restore justice for at- risk youth*. Master of Science Education, Dominican University of California
- Davey, L. (2005). The development of restorative justice in the United Kingdom: A personal perspective. In: http://www.iirp.edu/article_detail.php?article_id=Mzg4

Family Group Conference Reference Guide. (2005). *Ministry of Children and Family Development. British Columbia.*

Fox, D. (2004). Restorative Justice: The current use of family group conferencing in the British Youth Justice System. *Kriminologija I socijalna*, 12(2), 127-136

Handbook on Restorative Justice Programs, (2006). United Nations Office and Crime.

Hansen, T. (2006). Restorative justice in Eastern Europe. *University of Minnesota.*

Hydly, I. (2011). The Development of restorative practices in a human security perspective in Northern Europe. *Paper to the international Conference in Restorative Practices in Halifax, Nova Scotia.*

Kim, H. J. & Gerber, J. (2010). Evaluating the process of a restorative justice conference: an examination of factors that lead to re integrative shaming. *Asia pacific Journal of police & Criminal Justice* 8(2).

Latimer, J (2005). *The Effectiveness of restorative justice practices: A meta-analysis.* The Prison Journal Vol 85. No. 2, pp. 127-144

Lewis, R. A. (2005). Family group conferencing: A realistic option for juvenile justice?. *American Human FGDM Issues in Breif.*

Linton, H. (2003). Restorative Justice Conferencing and the Youth Criminal Justice Act.

Olson, K. B. (2009). Family group conferencing and child protecting mediation: essential tools for prioritizing family engagement in child welfare cases. *Family Court Review* 47(1), 53-68.

Roujanavong, W. (2005). Restorative Justice: Family and community group conferencing (FCGC) in Thailand. In:

http://www.iirp.edu/article_detail.php?article_id=NTI1

Schmid, D. J. (2002). Restorative justice: A new paradigm for criminal justice policy. *VUWLR* 34 91-134

Sherman, L. W., & Strang, H.,(2007). *Restorative Justice: The evidence.* The Smith Institute.

Sherman, L. W., Strang, H., & Newbury-Birch D. (2008). Restorative Justice. *Youth Justice Board.*

Strang, H. Sherman, L. Angel, C. Woods, D. Bennet, S. Newbury-Birch, D & Inkpen, N. (2006). *Victim evaluation of face to face restorative justice conferences: A quasi – experimental analysis.* Journal of Social Issues, Vol. 62, No. 2, 2006, pp. 281—306

Straub, U. (2012). Family group conference in Europe: From margin to mainstream. *ERIS web journal*, 1/2012.

Umbreit, M. S. (2000). *Family Group Conferencing: Implications for crime victims*. U.S. Department of Justice. Office of Justice Programs, Office for Victims of Crime.

Umbreit, M., Vos, B., Coates, R. B., & Lightfoot, E. (2005). Restorative justice in the twenty-first century: A social movement full of opportunities and pitfalls. *Marquette Law Review* 89 251-304

Van Wormer, K. (2003). Restorative justice: A model for social work practice with families. *Families in society* 84(3), 441-448

Wagland, P, Blanch, B, & Moore, E. (2013). Participant satisfaction with Youth Justice Conferencing. *Crime and Justice* 170.

Weatherburn, D. (2013). *A review of restorative justice responses to offending*. Evidence Base, issue 1, 2013. Journal. Anzsog. Edu. Au

Youth Justice Group Conferencing program guidelines. (2010). *Victoria Government Department of Human Services*. Melbourne, Victoria.

אינטרנט:

עמותת קד"מ:

<http://www.kdm.org.il/yo/hzt-hhwq-lhlykym-hlwpwym>

קד"מ באינדיאנפוליס:

<http://www.ojjdp.gov/mpg/Indianapolis%20Family%20Group%20Conferencing%20Experiment-MPGProgramDetail-27.aspx>

נספחים

נספח א'

רשימת מרואיינים

רשימת מרואיינים

משרד הרווחה והשירותים החברתיים	מנהל שירות מבחן לנוער	מר אפי ברוור
משרד הרווחה והשירותים החברתיים	מנהלת תוכנית קד"ם	הגב' ורדה רפפורט
משרד הרווחה והשירותים החברתיים	מרכז מיחשוב בשירות מבחן לנוער	מר חיים ליבנה
משטרת ישראל	ראש מדור מידע פלילי מנהל עמותת קד"ם	מר מאיר ברקוביץ מר עוזי נבון
משרד הרווחה והשירותים החברתיים	קצין מבחן בשירות מבחן לנוער	מר איתי עדן
משרד הרווחה והשירותים החברתיים	קצינת מבחן בשירות מבחן לנוער	הגב' הדס זהבי
	מתאמת ורכזת אזורית בעמותת קד"ם	הגב' ליאורה עוזר

נספח ב'

דף עזר לראיונות

דף עזר לראיונות עם בעלי תפקידים

1. אני מאמין" לגבי התוכנית והרציונאל שלה (מהו מודל קד"ם המופעל לעומת מודלים שונים של קד"ם הקיימים, מה הייחודיות של המודל בארץ ממה הוא שונה ממודלים אחרים).
2. תרשים הזרימה – וטפסים מתאימים (האם ממוחשבים)
3. נקודות חוזק ותורפה בתוכנית על מרכיביה
4. אופי התפקדי ומאפייני המעורבות של המשתתפים השונים במפגש
5. תרומת התוכנית לנערים הפוגעים בטווח הקצר ובטווח הבינוני – ארוך
6. השלכות התוכנית על הנפגעים
7. מאפייני המידע במקורות המידע השונים שעומדים לרשות המחקר
8. המלצות לשיפור
9. ציפיות מהמחקר

דף עזר לראיון עם מנהל עמותת קד"ם

1. כמה מילים על עוזי והגוף המפעיל את התוכנית, מתי הוחל בהפעלת התוכנית על ידם
2. "אני מאמין" לגבי התוכנית והרציונאל שלה
3. נקודות חוזק ותורפה:
  - ההכנה למפגש
  - המפגש
    - דיון בעבירה ובדאגות
    - זמן פרטי למשפחה
    - גיבוש ואישור התוכנית
  - כללית
4. אופי התפקידים ומאפייני המעורבות של המשתתפים השונים במפגש

5. שת"פ בין הגופים המעורבים בתהליך כולו
6. מי הם המתאמים (השכלה, תמיכה, הדרכה וליווי)
7. תרומת התוכנית לנערים הפוגעים בטווח הקצר ובטווח הבינוני – ארוך
8. השלכות התוכנית על הנפגעים
9. המלצות לשיפור
10. תיאור מאמצי המחקר בו מעורבים המתאמים ובחינת צפי לקשיים. (הערכת המתאמים את התוכניות עליהן היו אחראים, סקר בקרב משתתפים במפגש, ניתוח קובץ תוכניות)
11. ציפיות מהמחקר

נספח ג'

חוות דעת קציני מבחן

הערכת קד"ם לנוער עובר חוק – שאלון לקצין מבחן
נערים שהופנו לקד"ם וסיימו את ההליך

N=89

קוד הנערה/ה: _____

שם קצין המבחן: _____

במסגרת ביצוע המחקר על תוכנית קד"ם בשירות מבחן לנוער, נבקשך למלא דף מעקב על נערה/ה שהשתתפה בתוכנית קד"ם. הנתונים **יישמרו בסודיות** ודיווח הממצאים יהיה ברמת כללית.

בתודה צוות המחקר

תאריך מפגש קד"ם לחץ כאן להזנת תאריך.

תאריך קשר אחרון עם הנער לחץ כאן להזנת תאריך.

מאפייני משפחת הנערה

1. המצב הכלכלי של המשפחה: (יש לסמן תשובה אחת המתאימה ביותר)

1. המשפחה מתקשה לספק צרכי קיום בסיסיים 9%
2. המשפחה מספקת צרכי קיום בסיסיים בלבד 35%
3. המצב הכלכלי של המשפחה מאפשר לספק מעבר לצרכי קיום בסיסיים 56%

2. מצב התעסוקה של המשפחה: (יש לסמן תשובה אחת המתאימה ביותר)

- האב: 1. עובד 86% 2. לא עובד 14% 3. לא רלוונטי* (10%)
- האם: 1. עובדת 73% 2. לא עובדת 27% 3. לא רלוונטי* (2%)
- אין מפרנס במשפחה: 1. נכון 2. לא נכון
- *אין אב או אם במשפחה

3. רמת התמיכה שמקבל הנערה/ה ממשפחתו (כגון: תמיכה רגשית ומעשית, אוזן קשבת, ציפיות חיוביות, קשר משמעותי עם אחד מקרובי המשפחה המהווה מודל חיובי לחיקוי

וכד') $\bar{x}=3.23, s=1.1$

(יש לסמן תשובה אחת המתאימה ביותר)

5. גבוהה מאד 10% 4. די גבוהה 34% 3. בינונית 33% 2. די נמוכה 14% 1.
- נמוכה מאד 9% 9. לא יודעת
4. רמת הקשיים במשפחה (כגון: עבריינות, אלימות ומריבות במשפחה, שימוש בסמים, אבטלה, גירושין וכד''). יש לסמן תשובה אחת המתאימה ביותר ($\bar{x}=2.4, s=1.3$)
5. גבוהה מאד 4% 4. די גבוהה 22% 3. בינונית 17% 2. די נמוכה 23% 1. נמוכה מאד 34% 9. לא יודעת (1.1%)
- האם המשפחה מטופלת או טופלה בעבר אצל גורמי רווחה?
(יש לסמן תשובה אחת המתאימה ביותר)
1. טופלה בעבר 21% 2. מטופלת כיום 7% 3. טופלה בעבר ומטופלת כיום 12% 4. לא מטופלת כלל 60%

מאפייני הנער/ה

5. תאריך לידה לחץ כאן להזנת תאריך.
6. מגזר: 1. יהודי 78% 2. ערבי (עבור לשאלה 12) 22%
7. ארץ מוצא הנער: 1. ישראל 86% 2. חבר העמים 6% 3. אתיופיה 4% 4. אחר 4%
8. ארץ מוצא ההורים: 1. ישראל 62% 2. חבר העמים 22% 3. אתיופיה 11% 4. אחר 5%
9. שנת עלייה של ההורים: לחץ כאן להזנת תאריך.
10. אורח חיים של הקטין: 1. חילוני 68% 2. מסורתי 18% 3. דתי 10% 4. חרדי 4%
11. בעל לקות למידה או הפרעת קשב וריכוז: 1. כן 53% 2. לא 47%
12. טופל על רקע פסיכיאטרי או ניסה להתאבד: 1. כן 2% 2. לא 98%
13. השירותים שהנער היה איתם בקשר לפני ההפניה (ניתן לענות יותר מתשובה אחת)
1. עובדת סוציאלית מהמחלקה לשירותים חברתיים ביישוב 17%
2. קצין ביקור סדיר 20%
3. שירותי בריאות הנפש 2%
4. היחידה לקידום נוער 14%
5. צוות בית הספר כולל יועצת ופסיכולוגית 60%
14. האם היו עבירות לפני העבירה בגינה הופנה לקד"ם? 1. כן 15% 2. לא 85%
15. כמה פעמים נעצר הנער עד להפניה לקד"ם? (ציין 0 אם לא נעצר כלל) _____
- השאלות הבאות מתייחסות למצב הנער לפני תחילת הליך קד"ם: יש לסמן תשובה אחת המתאימה ביותר
16. להערכתך, לפני תחילת הליך קד"ם מה הייתה רמת הסיכון של הנערה/ה (שכרות, סמים, פעילות לא חוקית, חברים "לא טובים", מחוץ למסגרת לימודית/ תעסוקתית, אין לו חברים וכו')? $\bar{x}=2.9, s=1.09$

17. להערכתך, לפני תחילת הליך קד"ם, מה הייתה הסבירות של מימוש מיטבי של
 4% גבוהה מאד [1].4 די גבוהה 29% 38% בינונית [2].3 די [2].2
 נמוכה 13% [1].1 נמוכה מאד 16% [2].9 לא יודעת/ת

הכישורים והיכולות של הנער/ה בתחומי תעסוקה ולימודים: $\bar{x} = 2.8, s = 1$

5% גבוהה מאד [2].4 די גבוהה 19% 40% בינונית [2].3 די נמוכה 27%
 9% נמוכה מאד [2].1 לא יודעת/ת

18. האם הנער:

1. למד 81% 2. עבד 1% 3. למד ועבד 12% 4. לא למד ולא עבד
 6% 9. לא ידוע

אם הנער איננו במסגרת לימודית, לפני מפגש קד"ם, מה הכתה האחרונה שסיים הנער
 בבית הספר: _____

19. עד כמה היו לך דאגות (אם בכלל) לגבי הנער/ה בתחומים הבאים: (יש לסמן תשובה אחת
 המתאימה ביותר)

S	$\bar{x}$	לא ידוע לי	לא רלוונטי*	כלל לא	לעיתים רחוקות	לעיתים קרובות	לעיתים קרובות מאד	דאגות לגבי:
0.97	2.28		(3.4%)	25%	34%	29%	12%	1. בעיות התנהגות בבית הספר
1.04	2.26	(1.2%)	(2.3%)	31%	27%	28%	14%	2. בעיות ביקור סדיר במסגרת חינוכית – תעסוקתית
1.03	2.47	(2.3%)	(2.3%)	22%	26%	34%	18%	3. הישגים לימודיים נמוכים יחסית לבני גילו
0.74	1.43	(13.6%)	--	68%	23%	7%	2%	4. שתיית אלכוהול עד כדי שכרות
0.48	1.21	(20%)	--	82%	15%	3%	--	5. שימוש בסמים או נטילת כדורים לא למטרות רפואיות
0.93	2.04	(4.5%)	--	34%	35%	24%	7%	6. קיום קשר עם חברים עוברי חוק
0.60	1.3	(8%)	--	78%	15%	7%	--	7. גילוי תוקפנות פיזית כלפי הוריו / מבוגר האחראי לו
0.85	2.05	(1.1%)	--	31%	35%	32%	2%	8. מצב רגשי קשה
0.84	1.75	(1.2%)	--	48%	31%	19%	2%	9. שוטטות
0.91	2.07	(8.3%)	--	32%	34%	29%	5%	10. מתח רב ומריבות רבות בין הנער להוריו

*במקרים בהם הנער אינו בבית הספר

בעיות אחרות, פרט:

תהליך קד"ם

20. העבירה שנדונה בקד"ם: _____

ביצוע התוכנית שגובשה

21. נא התייחס לכל אחד ממרכיבי התכנית: (יש לסמן תשובה אחת המתאימה ביותר)

N	לא נקבע כלל	לא בוצע	בוצע באופן חלקי	בוצע	
33	(62%)	9%	3%	88%	1. הנער יפצה את הנפגע
56	(37%)	5%	2%	93%	2. הנער יתנצל בפני הנפגע
79	(9%)	1%	13%	86%	3. שיחות של הנער עם קצין מבחן או עם גורם מקצועי אחר
55	(34%)	3%	13%	84%	4. הנער יקבל סיוע בלימודים
72	(16%)	1%	2%	97%	5. הנער יתנדב בפעילות חינוכית/טיפולית/קבוצתית
55	(31%)	--	9%	91%	6. הנער ישתתף בפעילות חינוכית/טיפולית/קבוצתית
21	(74%)	9%	10%	81%	7. שיחות ייעוץ להורים או למשפחה
54	(38%)	4%	24%	72%	8. חיזוק הפיקוח של ההורים
19	(77%)	10%	11%	79%	9. הנער ימצא עבודה קבועה
70	(20%)	4%	23%	73%	10. הנער מתחייב להשקיע בלימודים
51	(39%)	4%	14%	82%	11. הנער מתחייב לא להתחבר עם נערים עוברי חוק
					12. אחר

22. האם התיק במשטרה נסגר?

1. כן 93% 2. לא, פרט 7%

תפקוד הנער עם סיום הטיפול בו (תפקוד בסיום תכנית ההתערבות הטיפולית שנקבעה במפגש)

(יש לסמן תשובה אחת המתאימה ביותר)

23. האם הנער:

1. למד 75% 2. עבד 4% 3. למד ועבד 20% 4. לא למד ולא עבד 1%
9. לא ידוע (3.4%)

24. עד כמה היו לך דאגות (אם בכלל) לגבי הנערה/ה בתחומים הבאים:

S	X	לא ידוע לי	לא רלוונטי*	כלל לא	לעיתים רחוקות	לעיתים קרובות	לעיתים קרובות מאד	דאגות לגבי:
0.81	1.79	(3.7%)	(6%)	40%	46%	9%	5%	1. בעיות התנהגות בבית הספר
0.88	1.76	(3.5%)	(3.5%)	48%	33%	14%	5%	2. בעיות ביקור סדיר במסגרת חינוכית – תעסוקתית
0.90	1.94	(8.1%)	(2.5%)	37%	39%	18	6%	3. הישגים לימודיים נמוכים יחסית לבני גילו
0.46	1.15	(14.8%)	--	88%	11%	--	1%	4. שתית אלכוהול עד כדי שכרות
0.38	1.14	(14%)	--	88%	11%	1%	--	5. שימוש בסמים או נטילת כדורים לא למטרות רפואיות
0.77	1.58	(6.7%)	--	55%	35%	6%	4%	6. קיום קשר עם חברים עוברי חוק
0.42	1.15	(8%)	--	88%	10%	2%	--	7. גילוי תוקפנות פיזית כלפי הוריו / מבוגר האחראי לו
0.67	1.52	(5.7%)	--	57%	36%	6%	1%	8. מצב רגשי קשה
0.60	1.3	(5.8%)	--	78%	15%	7%	--	9. שוטטות
0.68	1.5	(8.3%)	--	60%	32%	7%	1%	10. מתח רב ומריבות רבות בין הנער להוריו

*במקרים בהם הנער אינו בבית הספר בעיות אחרות, פרט

25. להערכתך, לאחר סיום הטיפול בנער (סיום תכנית ההתערבות שנבנתה עם הנער

ומשפחתו בקד"ם), מה הייתה רמת הסיכון של הנערה/ה (שכרות, סמים, פעילות לא

חוקית, חברים "לא טובים", מחוץ למסגרת תעסוקתית, אין לו חברים וכו')?

$$\bar{x}=1.79, s=1.02$$

5. גבוהה מאד 4% 4. די גבוהה 2% 3. בינונית 15% 2. די נמוכה
27% 1. נמוכה מאד 52% 9. לא יודעת (2.3%)

26. להערכתך, **לאחר סיום הטיפול בנער**, מה הייתה הסבירות של מימוש מיטבי של

הכישורים והיכולות של הנער/ה בתחומי תעסוקה ולימודים? $\bar{x}=3.63, s=0.85$

5. גבוהה מאד 13% 4. די גבוהה 45% 3. בינונית 37% 2. די נמוכה 1% 1.
נמוכה מאד 4% 9. לא יודעת (3.4%)

השפעת הליך קד"ם (מהפניה ועד גמר ההיוועדות)

27. נא ציין את תרומת התוכנית לנער בהיבטים שונים:

28. האם היו השפעות פחות חיוביות להליך קד"ם על הנער: 1. לא 83% 2. כן, פרט: 17%

29. להערכתך, באיזו מידה ההחלטה להפנות את הנער לקד"ם הייתה נכונה? $\bar{x}=4.47, s=0.76$

5. במידה רבה 58% 4. במידה רבה 34% 3. במידה בינונית 6%
1. במידה מועטה 1% 2. במידה מועטה מאד 1%

30. במידה וההחלטה להפנות לקד"ם לא הייתה נכונה – סמן מדוע: ניתן לענות יותר
(מתשובה אחת)

1. הנער לא שיתף פעולה
2. הנער לא הבין את חומרת מעשיו
3. ההורים לא שתפו פעולה
4. ההורים לא היו מסוגלים להציב לנער גבולות ולפקח על יישום התוכנית
5. הליך קד"ם לא הרתיע את הנער, רק הליך פלילי יוכל להרתיע את הנער
6. אחר

31. נא ציין לקחים והמלצות מהליך זה.

תודה רבה!

הערכת קד"ם לנוער עובר חוק – שאלון לקצין מבחן
נערים שהופנו לקד"ם ולא סיימו את ההליך

N=41

קוד הנערה/ה: _____

שם קצין המבחן: _____

במסגרת ביצוע המחקר על תוכנית קד"ם בשירות מבחן לנוער, נבקשך למלא דף מעקב על נערה/ה שהיה מתאים/ה לתכנית קד"ם אך לא עברה/ה אותה עקב **סירוב הנפגע** לתהליך. הנתונים **יישמרו בסודיות** ודיווח הממצאים יהיה ברמת כללית.

בתודה צוות המחקר

תאריך העבירה לחץ כאן להזנת תאריך.

מאפייני משפחת הנערה/ה – יש לסמן תשובה אחת לכל שאלה

1. המצב הכלכלי של המשפחה:

1. המשפחה מתקשה לספק צרכי קיום בסיסיים 12%
2. המשפחה מספקת צרכי קיום בסיסיים בלבד 37%
3. המצב הכלכלי של המשפחה מאפשר לספק מעבר לצרכי קיום בסיסיים 51%

2. מצב התעסוקה של המשפחה:

- האב: 1. עובד 85% 2. לא עובד 15% 3. לא רלוונטי* (15%)
- האם: 1. עובדת 74% 2. לא עובדת 26% 3. לא רלוונטי* (26%)
- אין מפרנס במשפחה: 1. נכון 2. לא נכון
- *אין אב או אם במשפחה

3. רמת התמיכה שמקבל הנערה/ה ממשפחתו (כגון: תמיכה רגשית ומעשית, אוזן קשבת, ציפיות חיוביות, קשר משמעותי עם אחד מקרובי המשפחה המהווה מודל חיובי לחיקוי וכד')

$\bar{x}=3.24, s=1.09$

1. גבוהה מאד 10% 2. די גבוהה 34% 3. בינונית 36% 4. די נמוכה 10%
5. נמוכה מאד 10% 6. לא יודעת

4. רמת הקשיים במשפחה (כגון: עבריינות, אלימות ומריבות במשפחה, שימוש בסמים, אבטלה, גירושין וכד')

$\bar{x}=2.85, s=1.26$

1. גבוהה מאד 7% 2. די גבוהה 29% 3. בינונית 25% 4. די נמוכה 20%
5. נמוכה מאד 19% 6. לא יודעת

5. האם המשפחה מטופלת או טופלה בעבר אצל גורמי רווחה?

1. טופלה בעבר 10% 2. מטופלת כיום 27% 3. טופלה בעבר ומטופלת כיום 15%
4. לא מטופלת כלל 48%

מאפייני הנערה/ה – יש לסמן תשובה אחת, לכל שאלה

6. תאריך לידה לחץ כאן להזנת תאריך.
7. מגזר: 1. יהודי 79% 2. ערבי(עבור לשאלה 12) 21%
8. ארץ מוצא הנער: 1. ישראל 89% 2. חבר העמים 8% 3. אתיופיה 0 4. אחר 3%
9. ארץ מוצא ההורים: 1. ישראל 63% 2. חבר העמים 31% 3. אתיופיה 0 4. אחר 6%
10. שנת עלייה של ההורים: לחץ כאן להזנת תאריך.
11. אורח חיים של הקטין: 1. חילוני 66% 2. מסורתי 34% 3. דתי 0 4. חרדי 0
12. בעל לקות למידה או הפרעת קשב וריכוז: 1. כן 60% 2. לא 40%
13. טופל על רקע פסיכיאטרי או ניסה להתאבד: 1. כן 7% 2. לא 93%
14. השירותים שהנער היה איתם בקשר לפני ההפניה (ניתן לענות יותר משוב אחת)
1. עובדת סוציאלית מהמחלקה לשירותים חברתיים ביישוב 34%
2. קצין ביקור סדיר 15%
3. שירותי בריאות הנפש 7%
4. היחידה לקידום נוער 20%
5. צוות בית הספר כולל יועצת ופסיכולוגית 56%
15. האם היו עבירות לפני העבירה בגינה הופנה לקד"ם/ לא התקבל לתכנית?
1. כן 13% 2. לא 87%
16. כמה פעמים נעצר הנער עד להפניה לקד"ם (ציין 0 אם לא נעצר כלל) _____

השאלות הבאות מתייחסות למצב הנער לפני תחילת הליך קד"ם/ או אי קבלה לתכנית:

יש לסמן תשובה אחת לכל שאלה

17. להערכתך, לפני תחילת הליך קד"ם או אי קבלה לתכנית מה הייתה רמת הסיכון של הנער/ה (שכרות, סמים, פעילות לא חוקית, חברים "לא טובים", מחוץ למסגרת לימודית/ תעסוקתית, אין לו חברים וכו')? $\bar{x}=3.07, s=1.15$
1. גבוהה מאד 12% 2. די גבוהה 22% 3. בינונית 37% 4. די נמוכה 19% 5. נמוכה מאד 10% 9. לא יודעת/
18. להערכתך, לפני תחילת הליך קד"ם או אי קבלה לתכנית מה הייתה הסבירות של מימוש מיטבי של הכישורים והיכולות של הנער/ה בתחומי תעסוקה ולימודים? $\bar{x} = 2.93, s=0.94$
1. גבוהה מאד 2% 2. די גבוהה 25% 3. בינונית 43% 4. די נמוכה 23% 5. נמוכה מאד 7% 9. לא יודעת/
19. האם הנער:
1. למד 70% 2. לעבד 10% 3. למד ועבד 18% 4. לא למד ולא עבד 2%
9. לא ידוע

אם הנער איננו במסגרת לימודית, מה הכתה האחרונה שסיים הנער בבית הספר :
עד כמה היו לך דאגות (אם בכלל) לגבי הנערה/ה בתחומים הבאים :

יש לסמן תשובה אחת לכל שאלה

s	$\bar{X}$	לא ידוע לי	לא רלוונטי*	כלל לא	לעיתים רחוקות	לעיתים קרובות	לעיתים קרובות מאד	דאגות לגבי:
0.99	2.22	--	(12.2%)	28%	33%	28%	11%	1. בעיות התנהגות בבית הספר
1.09	2.32	(2.6%)	(5%)	29%	29%	24%	18%	2. בעיות ביקור סדיר במסגרת חינוכית – תעסוקתית
0.97	2.56	--	(12.2%)	19%	20%	47%	14%	3. הישגים לימודיים נמוכים יחסית לבני גילו
0.89	1.77	(10.5%)	--	47%	35%	12%	6%	4. שתיית אלכוהול עד כדי שכרות
0.67	1.35	(23.7%)	--	76%	14%	10%		5. שימוש בסמים או נטילת כדורים לא למטרות רפואיות
1.04	2.21	(7.3%)	--	32%	29%	26%	13%	6. קיום קשר עם חברים עוברי חוק
0.81	1.44	(12.7%)	--	72%	14%	11%	3%	7. גילוי תוקפנות פיזית כלפי הוריו / מבוגר האחראי לו
0.91	1.97	(7.3%)	--	37%	34%	24%	5%	8. מצב רגשי קשה
								9. שוטטות
1.01	1.89	(7.7%)	--	50%	17%	28%	5%	10. מתח רב ומריבות רבות בין הנער להוריו

*במקרים בהם הנער אינו בבית הספר

בעיות אחרות, פרט

20. העבירה שבגללה הופנה לקד"ם _____

השאלות הבאות מתייחסות למספר חודשים אחרי הפסקת הליך קד"ם או אי קבלתו לתכנית (עם גמר הטיפול בנער) – יש לסמן תשובה אחת לכל שאלה

21. האם הנער:

1. למד 77% עבד 10% למד ועבד 13% לא למד ולא עבד .9 לא ידוע (2.5%)

22. להערכתך, לאחר סיום הטיפול בנער מה הייתה רמת הסיכון של הנערה/ה (שכרות, סמים, פעילות לא חוקית, חברים "לא טובים", מחוץ למסגרת תעסוקתית, אין לו חברים וכו')?

$\bar{X}=2.35, s=1.32$

1. גבוהה מאד 11% .4 די גבוהה 8% .3 בינונית 19% .2 די נמוכה 30%
2. נמוכה מאד 32% .9 לא יודעת (7.5%)

23. להערכתך, לאחר סיום הטיפול בנער, מה הייתה הסבירות של מימוש מיטבי של הכישורים

והיכולות של הנערה/ה בתחומי תעסוקה ולימודים? $\bar{X}=3.30, s=0.88$

1. גבוהה מאד 5% .4 די גבוהה 38% .3 בינונית 41% .2 די נמוכה 13%
2. נמוכה מאד 3% .9 לא יודעת (7.5%)

24. האם התיק במשטרה נסגר: .1 כן 61% .2 לא, פרט 39%

25. עד כמה היו לך דאגות (אם בכלל) לגבי הנערה/ה בתחומים הבאים עם גמר הטיפול בנער:

יש לסמן תשובה אחת לכל שאלה

s	$\bar{X}$	לא ידוע לי	לא רלוונטי*	כלל לא	לעיתים רחוקות	לעיתים קרובות	לעיתים קרובות מאד	דאגות לגבי:
0.9	1.9	(2.9%)	(8.1%)	38%	38%	18%	6%	1. בעיות התנהגות בבית הספר
0.87	1.8	(5.4%)	(2.8%)	43%	40%	11%	6%	2. בעיות ביקור סדיר במסגרת חינוכית – תעסוקתית

S	X̄	לא ידוע לי	לא רלוונטי*	כלל לא	לעיתים רחוקות	לעיתים קרובות	לעיתים קרובות מאוד	דאגות לגבי:
0.99	2.1	(2.9%)	(8.3%)	33%	31%	27%	9%	3. הישגים לימודיים נמוכים יחסית לבני גילי
0.83	1.52	(10.8%)	--	67%	18%	12%	3%	4. שתיית אלכוהול עד כדי שכרות
0.86	1.43	(16.7%)	--	77%	6%	14%	3%	5. שימוש בסמים או נטילת כדורים לא למטרות רפואיות
0.94	1.71	(8.1%)	--	56%	23%	15%	6%	6. קיום קשר עם חברים עוברי חוק
0.6	1.36	(10.8%)	--	70%	24%	6%	--	7. גילוי תוקפנות פיזית כלפי הוריו / מבוגר האחראי לו
0.86	1.81	(2.7%)	--	45%	33%	19%	3%	8. מצב רגשי קשה
								9. שוטטות
0.8	1.61	(13.9%)	--	58%	23%	19%	--	10. מתח רב ומריבות רבות בין הנער להוריו

*במקרים בהם הנער אינו בבית הספר בעיות אחרות, פרט

26. נא ציין האם נעשתה עם הנער תכנית טיפולית אחרת? .1 לא (עבור לשאלה 30) .2 כן. מהי? 37% .2 63%

27. נא ציין במה נתרים הנער (אם נתרים) מהתכנית החלופית שעבר?

28. האם היו השפעות פחות חיוביות להליך החילופי על הנער? .1 לא 91% .2 כן, פרט: 9%

29. תיאורטית, לו היה הנער עובר הליך קד"ם, מה היו התוצאות?

1. יותר טובות מהמצב עם גמר הטיפול 40%
 2. דומות 55%
 3. פחות טובות מהמצב עם גמר הטיפול 5%

30. נא ציין לקחים והמלצות למקרה זה

תודה רבה!

הערכת קד"ם לנוער עובר חוק – שאלון כללי לקצין מבחן

N=31

במסגרת ביצוע המחקר על תוכנית קד"ם בשירות מבחן לנוער, נבקשך למלא דף משוב קצר על הליך קד"ם. הנתונים יישמרו בסודיות ודיווח הממצאים יהיה ברמת כללית.

בתודה צוות המחקר

הפניה לקד"ם

1. באיזו מידה להערכתך תוכנית קד"ם יעילה לנוער עובר חוק? $\bar{x} = 4.48$, $s = 0.72$

5. במידה רבה מאוד 58.1% .4 במידה רבה 35.5% .3 במידה בינונית 3.2% .2 במידה מועטה 3.2% .1 מידה מועטה מאוד

2. האם לדעתך יש להרחיב את קטגוריות העבירות המתאימות לקד"ים:

1. כן, פרט 56%

2. לא, מדוע? 44%

3. עד כמה את/ה מרוצה משיתוף הפעולה בעבודה בינך לבין

s	$\bar{X}$	מאד לא מרוצה	לא כל כך מרוצה	ככה-ככה	די מרוצה	מרוצה מאד	
0.61	4.37	--	--	6.7%	50%	43.3%	1. המתאם/ת
0.94	3.96	--	10.3%	13.8%	44.8%	31%	2. נציג המשטרה

לקחים והמלצות לשיפור בתחומים הבאים: אנא רשום את הצעותיך לגבי הנושאים הבאים אם יש לך כאלה

4. שלב הכנת הנער למפגש ההיוועדות

5. מפגש ההיוועדות

6. תכנית תיקון – טיפול

7. המעקב אחר ביצוע התכנית

8. באופן כללי על ההליך

תודה רבה !

נספח ד'

חוות דעת מתאמים

תיעוד תהליך קד"ם – שאלון למתאם קד"ם

N=110

במסגרת ביצוע המחקר על תהליכי קד"ם בשירות מבחן לנוער, נבקשך למלא דף תיעוד על תהליך קד"ם שביצעת. הנתונים **ישמרו בסודיות** ודיווח הממצאים יהיה ברמת כלל המפגשים.

בתודה, צוות המחקר

קוד _____

שם המתאם _____

נתונים כללים

1. תאריך ביצוע העבירה לחץ כאן להזנת תאריך.
  2. תאריך קבלת הפנייה לקד"ם לחץ כאן להזנת תאריך.
  3. תאריך היוועדות קד"ם לחץ כאן להזנת תאריך.
  4. העבירה כפי שמופיעה בטופס ההפניה _____
  5. מספר פוגעים באירוע _____ $\bar{x} = 1.93, s=1.05$
  6. מספר נפגעים באירוע _____ $\bar{x} = 1.10, s=0.68$
  7. האם הנפגע (או אחד מבין הנפגעים) קטין? כן לא 20%. לא 80%
- השאלות הבאות מתייחסות לשלב ההכנה מול כלל המשתתפים (גם במקרים של הליך רב פוגעים/ נפגעים).
8. נא ציין כמה מפגשים ושיחות טלפון בצעת כחלק מההכנה למפגש עבור כל אחד מהאנשים הבאים:

המשתתף	מספר מפגשים	$\bar{x}$	S	מספר שיחות טלפוניות	$\bar{x}$	S
1. הנער והוריו/ הנערים והוריהם		3.45	1.54		7.63	9.30
2. הנער/ הנערים בלבד		1.38	1.18		1.52	2.58
3. תומכים שאינם הורים, פרט:		2.18	1.41		3.28	3.75
4. הנפגע ותומכיו/ הנפגעים ותומכיהם		1.02	0.79		2.92	2.51
5. אנשי מקצוע המטפלים בנער, פרט:		1.01	0.80		2.47	2.69
6. קצין מבחן		0.60	0.65		4.55	3.42
7. חוקר נוער		0.27	0.45		2.42	1.63
8. אחר, פרט						

9. להערכתך, כמה זמן הושקע בהכנה? _____ שעות $\bar{x}=18.24, s=14.13$

10. להערכתך, עד כמה תהליך ההכנה היה מספק? יש לסמן תשובה אחת המתאימה ביותר

$$\bar{x} = 3.57, s=0.58$$

□.4 מספק מאד 61.5% □.3 די מספק 33.9% □.2 לא כל כך מספק 4.6% □.1 בכלל לא מספק

11. נא ציין לקחים והמלצות משלב ההכנה למפגש

12. נא סמן מי השתתף במפגש וכמה אנשים השתתפו בו.

המשתתפים	מספר המשתתפים	$\bar{x}$	S
1. הורי הנער הפוגע		2.11	1.38
2. האחים של הנער הפוגע		0.50	0.77
3. תומכי הנער הפוגע (חברים, קרובי משפחה וכד')		1.84	1.45
4. הנפגעים/ים		0.48	0.69
5. תומכי הנפגע		0.18	0.54
6. קצין מבחן		1.06	0.31
7. איש משטרה		1.09	0.29
8. אנשי מקצוע נוספים (גורמים בבית הספר, ברווחה וכד'), פרט:		0.88	1.17

בשאלות הבאות יש להתייחס בתשובות רק לפוגע שנבחר לצורך מילוי השאלון (גם אם יש פוגעים נוספים). – יש לסמן תשובה אחת לכל שאלה

13. באיזו מידה נתקלת בכל אחד מהאתגרים / קשיים הבאים בשלב ההכנה למפגש קד"ם?

S	X̄	כלל לא	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד	
אתגרים / קשיים הקשורים לנער							
1.22	2.15	42.2%	22%	19.3%	11.9%	4.6%	1. קושי בלקיחת אחריות ובחרטה על המעשה
0.78	1.62	53.2%	33.9%	10.1%	2.8%	--	2. חוסר מוטיבציה להשתתף בתהליך קד"ם
1.16	1.90	50.5%	26.6%	10.1%	8.3%	4.6%	3. קשיים בתקשורת (קשיי שפה, שוני תרבותי וכד')
1.31	2.28	40.9%	19.1%	16.4%	18.2%	5.5%	4. קושי באיתור תומכים מתאימים
							5. אחר, פרט:
קשיים הקשורים להורי הנער							
1.44	2.63	30.3%	22.9%	13.8%	19.3%	13.8%	6. הרחבת המעגל המשפחתי/ התומכים
1.28	2.03	49.5%	22.4%	9.3%	13.1%	5.6%	7. קשיים בתקשורת (קשיי שפה, שוני תרבותי וכד')
1.28	2.46	30.0%	24.5%	23.6%	13.6%	8.2%	8. קשיים בתקשורת/ מערכת יחסים בין ההורים לנער
1.01	1.65	61.1%	23.1%	8.3%	4.6%	2.8%	9. התפרצויות והתנהגות בוטה
							10. אחר, פרט
קשיים שקשורים לנפגע							
1.28	1.93	55.7%	18.2%	10.2%	9.1%	6.8%	10. כעס ופגיעה, קושי בסליחה
1.54	2.3	47.1%	17.2%	12.6%	4.6%	18.4%	11. התלבטות אם לקחת חלק במפגש
0.73	1.29	82.4%	10.6%	2.4%	4.7%	--	12. קשיים בתקשורת (קשיי שפה, שוני תרבותי וכד')
							13. אחר, פרט
							14. קשיים נוספים הייחודיים למפגש של מספר פוגעים/ נפגעים (אם היו):

14. לפניך רשימה של דאגות, נא ציין לגבי כל אחת מהן אם הועלו ע"י קצין מבחן או ע"י

ההורים או התומכים של הנער:

הורים ותומכים לא העלו	העלו דאגות	קצין מבחן		
		לא העלה	העלה דאגות	
48.6%	51.4%	42.2%	57.8%	1. דאגות לגבי תפקוד המשפחה
40.9%	59.1%	36%	64%	2. דאגות לגבי התחברותו של הנער לנערים עוברי חוק
22.6%	77.4%	24.5%	75.5%	3. דאגות לגבי קשיים רגשיים של הנער (מופנם, לא יודע להביע כעס, רגשות וכד')
31.8%	68.2%	39.2%	60.8%	4. דאגות לגבי בעיות בבית הספר או העדר מסגרת לימוד או תעסוקה
37.7%	62.3%	37.5%	62.5%	5. דאגות לגבי מילוי זמן פנוי של הנער בהתנהגות לא נורמטיבית
65.3%	34.7%	61.6%	38.4%	6. דאגות לגבי הנער שאין לו עם מי להתייעץ

דאגות אחרות שהיו, פרט

15. עד כמה המשתתפים הבאים סייעו או הקשו על הצלחת המפגש?

s	X̄	לא השתתפו במפגש	לא השפיעו כלל	הקשו מאד	די הקשו	עזרו והקשו במידה דומה	די עזרו	עזרו מאד	
0.90	4.07	--	(5.5)	1.0%	3.8%	19.2%	39.4%	36.5%	1. הנער הפוגע פרט:
0.80	4.53	--	(3.7%)	1.0%	1.9%	7.6%	21.9%	67.6%	2. תומכי הנער הפוגע פרט:
0.81	4.48	(45.7%)	--	--	4%	8%	24%	64%	3. הנפגע פרט:
0.62	4.44	(70.5%)	--	--	--	5.6%	44.4%	50%	4. תומכי הנפגע פרט:

16. להערכתך, כמה זמן ארך המפגש _____ שעות $\bar{x}=3.92, s=1.35$

17. האם היו אירועים חריגים במהלך המפגש? 1. לא 70.1% 2. כן, פרט: 29.9%

18. לקחים והמלצות שיש לך מהמפגש:

19. עד כמה המפגש תרם לנער הפוגע? $\bar{x}=3.54, s=0.59$

4. תרם מאד 57.9% 3. תרם 39.3% 2. לא כל כך תרם 1.9%

1. כלל לא תרם 0.9%

20. עד כמה המפגש תרם לנפגע? $\bar{x}=2.79, s=1.13$

4. תרם מאד 32.4% 3. תרם 36.6% 2. לא כל כך תרם 8.5% 1. כלל לא

תרם 22.5%

21. עד כמה תכנית התיקון – טיפול הייתה הוגנת כלפי הפוגע? $\bar{x}=3.89, s=0.32$

4. הוגנת מאד 88.9% 3. די הוגנת 11.1% 2. לא כל כך הוגנת 1. כלל לא הוגנת

תודה רבה!

N=63

במסגרת ביצוע המחקר על תוכנית קד"ם בשירות מבחן לנוער, נבקשך למלא דף תיעוד על תהליך קד"ם שהופסק. הנתונים **ישמרו בסודיות** ודיווח הממצאים יהיה ברמת כלל המפגשים. בתודה, צוות המחקר

קוד/ספרור _____
 שם המתאם: _____
 סיבת הפסקה: _____

נתונים כללים

1. הפוגע .1 נער 87.3% .2 נערה 12.7%
2. גיל הפוגע: $\bar{x}=15.8$, $s=1.35$ _____
3. תארי את הפעולות שנקטת כדי להתמודד עם הסיבה העיקרית להפסקת התהליך.
4. **בחכמה לאחר מעשה**, האם ניתן היה למנוע את הפסקת התהליך?
.1 לא 88.5% .2 כן, נא פרט: 11.5%
5. מהם הלקחים שיש לך מתהליך זה?

ושוב תודה!

שאלון למתאם קד"ם - הערכה כללית

N=39

במסגרת ביצוע המחקר על תוכנית קד"ם בשירות מבחן לנוער, נבקשך למלא דף משוב על תוכנית קד"ם באופן כללי. הנתונים ישמרו בסודיות ודיווח הממצאים יהיה ברמת כלל המפגשים. בתודה צוות המחקר

שם המתאמת: _____

הפניה לקד"ם

1. עד כמה אתה מרוצה משיתוף הפעולה בעבודה בינך ובין –

s	$\bar{x}$	מאד לא מרוצה	לא כל כך מרוצה	ככה-ככה	די מרוצה	מרוצה מאד	
0.66	4.23	--	2.6%	5.1%	58.9%	33.4%	1.קצין/ה המבחן
0.85	3.87	2.6%	--	28.2%	46.1%	23.1%	2.נציג המשטרה

לקחים והמלצות בנושאים הבאים:

2. שלב ההכנות למפגש

3. מפגש ההיוועדות

4. תכנית תיקון – טיפול

5. באופן כללי על תהליך

ושוב תודה!

נספח ה'

סקר משתתפי מפגש קד"ם

טופס הסכמה למשתתפים מהצד הנפגע

_____ תאריך

_____ שם מתאם/ת

_____ מספר הליך

_____ שם נציג משטרה המשתתף במפגש _____ טלפון/נייד

טופס הסכמה להשתתפות במחקר עבור הנפגע והמשתתפים מצידו

בימים אלו מתבצע מחקר הערכה על קבוצת דיון משפחתית עבור הגופים המפעילים הליך זה. המחקר מתבצע באמצעות חברת מרטנס הופמן – יועצים לניהול בע"מ שהינה חברה חיצונית ואינה קשורה לאף אחד מהגופים המפעילים. כחלק מהמחקר חשוב לשוחח עם המשתתפים בתהליך קד"ם. אנו מבקשים את הסכמתך על מנת לפנות אליך טלפונית לסקר קצר שיימשך מספר דקות. סודיות תשובותיך מובטחת ותשובותיך לא יועברו לאף גורם. התשובות של כלל המשתתפים ירוכזו ביחד על מנת לשפר את התכנית במידת הצורך עבור משפחות הנערים הפוגעים, הנפגעים וכלל המשתתפים ולהביא לשירות טוב יותר.

בתודה מראש,
צוות המחקר
ד"ר יעקב אזרחי

טלפון/ נייד ליצירת קשר	חתימה	שם משפחה	שם פרטי	משתתפים
				הנפגעת
משתתפים מצד הנפגע				
				.1
				.2
				.3
				.4
				.5
				.6

טופס הסכמה למשתתפים מהצד הפוגע

_____ תאריך

_____ שם מתאם/ת

_____ מספר הליך

_____ שם נציג משטרה המשתתף במפגש _____ טלפון/נייד

טופס הסכמה להשתתפות במחקר עבור הפוגע והמשתתפים מציוד

בימים אלו מתבצע מחקר הערכה על קבוצת דיון משפחתית עבור הגופים המפעילים הליך זה. המחקר מתבצע באמצעות חברת מרטנס הופמן – יועצים לניהול בע"מ שהינה חברה חיצונית ואינה קשורה לאף אחד מהגופים המפעילים. כחלק מהמחקר חשוב לשוחח עם המשתתפים בתהליך קד"ם. אנו מבקשים את הסכמתך על מנת לפנות אליך טלפונית לסקר קצר שיימשך מספר דקות. סודיות תשובותיך מובטחת ותשובותיך לא יועברו לאף גורם. התשובות של כלל המשתתפים ירוכזו ביחד על מנת לשפר את התכנית במידת הצורך עבור משפחות הנערים הפוגעים, הנפגעים וכלל המשתתפים ולהביא לשירות טוב יותר.

בתודה מראש,

צוות המחקר

ד"ר יעקב אזרחי

משתתפים	שם פרטי	שם משפחה	חתימה	טלפון/ נייד ליצירת קשר
אב הנער/ה הפוגע/ת				
אם הנער/ה הפוגע/ת				
הנער/ה הפוגע/ת			<u>חתימת הנער/ה:</u> <u>חתימת הורים:</u>	טלפון/נייד של הנער/ה:
משתתפים נוספים מצד הפוגע				
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				

סקר טלפוני להורי הנערים הפוגעים

N=31

שלוש שמי _____ ואני מדבר/ת מטעם חברת מרטנס הופמן שעושה מחקר על הליכי קד"ם. המחקר בודק כיצד ניתן לשפר את השירות שניתן לכם בהליך קד"ם. האם אני מדבר עם _____ (אחד ההורים של הנער/ה)? **(אם לא, נסה לברר היכן ניתן להשיג את ההורה או שהמספר טלפון שגוי).** לפני מספר שבועות השתתפת במפגש קד"ם והסכמת שנפנה אליך טלפונית במספר שאלות. רציתי להדגיש כי סודיות תשובותיך מובטחת ואנו מודים לך מראש על הסכמתך להשתתף בשיחה.

1. עד כמה תהליך ההכנה למפגש הייתה מספק? $N=30, \bar{x}=3.83, s=.43$

4. מספק מאוד 83.3% 3. די מספק 16.7% 2. לא כל כך מספק 1. כלל לא מספק

המפגש

באיזו מידה המתאם?

כלל לא	במידה מועטה	במידה רבה	במידה רבה מאוד	
--	--	16.1%	83.3%	2. ניהל את המפגש בצורה מאורגנת וממוקדת $N=31, \bar{x}=3.84, s=.37$
--	--	19.4%	80.6%	3. היה נייטרלי והוגן כלפי כל המשתתפים $N=31, \bar{x}=3.81, s=.40$
--	--	29%	71%	4. גרם לתחושה נוחה ובטוחה $N=31, \bar{x}=3.71, s=.46$

לא השתתפו במפגש	לא השפיעו כלל	הקשו מאוד	די הקשו	עזרו והקשו במידה דומה	די עזרו	עזרו מאוד	עד כמה המשתתפים הבאים עזרו או הקשו על הצלחת המפגש?
--	--	--	--	9.7%	16.1%	74.2%	5. הבן שלך פרט: _____ $N=31, \bar{x}=4.65, s=.66$
(32.3%)	--	--	--	--	9.5%	90.5%	6. קרובי משפחה שלך פרט: _____ $N=21, \bar{x}=4.90, s=.30$
(74.2%)	--	--	--	--	37.5%	62.5%	7. חברים של הבן שלך פרט: _____ $N=8, \bar{x}=4.63, s=.52$
--	--	6.5%	3.2%	3.2%	22.6%	64.5%	8. קצין מבחן לנוער פרט: _____ $N=31, \bar{x}=4.35, s=1.14$
--	(9.7%)	--	--	3.6%	53.6%	42.9%	9. נציג המשטרה פרט: _____ $N=28, \bar{x}=4.39, s=.56$
(3.2%)	--	--	--	3.3%	3.3%	93.3%	10. תומכים של הבן שלך פרט: _____ $N=30, \bar{x}=4.9, s=.40$

לא השתתפו במפגש	לא השפיעו כלל	הקשו מאד	די הקשו	עזרו והקשו במידה דומה	די עזרו	עזרו מאד	עד כמה המשתתפים הבאים עזרו או הקשו על הצלחת המפגש?
(51.6%)	--	--	--	6.7%	46.7%	46.7%	11. תומכים של הנפגע פרט: _____ N=15, $\bar{x}$=4.40, s=.63
(54.8%)	(3.2%)	--	--	--	30.8%	69.2%	12. הנפגע עצמו פרט: _____ N= 13, $\bar{x}$=4.69, s=.48

13. עד כמה המשתתפים במפגש שמעו את מה שהיה לך לומר? **N=31, $\bar{x}$ =3.68, s=.60**

4. בהחלט שמעו **74.2%** 3. די שמעו **19.4%** 2. לא כל כך שמעו **6.5%** 1. בכלל לא שמעו

תוכנית תיקון – טיפול (לסוקר: לא להקריא)

(להקריא): עכשו כמה שאלות על התכנית שנכתבה בסוף מפגש קד"ם. התכנית כוללת את סעיפי התיקון מול הנפגע שעל בנד לעמוד בהם ותכנית עבור הבן שלך (היכולה לכלול התנדבות בקהילה, שיחות עם אנשי מקצוע וכד')

עד כמה התכנית היתה-	הוגנת מאד	די הוגנת	לא כל כך הוגנת	כלל לא הוגנת
14. הוגנת כלפי הנפגע N=23, $\bar{x}$=3.61, s=.50	80.9%	39.1%	--	--
15. הוגנת כלפי הבן שלך N=31, $\bar{x}$=3.77, s=.56	83.9%	9.7%	6.5%	--

16. עד כמה הייתה לך השפעה על ההחלטות שהתקבלו במפגש לגבי התכנית?

N=31, $\bar{x}$ =3.16, s=378

4. הייתה השפעה רבה **32.3%** 3. הייתה די השפעה **58.1%** 2. לא הייתה כל כך השפעה

1. בכלל לא הייתה השפעה **6.5%**

17. להערכתך, באיזו מידה יצליח/הצליח הבן שלך (לסוקר: יש לראות מתי תאריך מפגש.

שלושה חודשים אחרי המפגש יש לשאול באיזה מידה "הצליח" הבן שלך.) לעמוד

בתכנית על כל חלקיה? **N=31, $\bar{x}$ =3.55, s=72**

4. במידה רבה מאד **67.7%** 3. במידה רבה **19.4%** 2. במידה מועטה **12.9%** 1. במידה מועטה מאד

להערכתך, עד כמה השפיע הליך קד"ם (ההכנה, המפגש והתכנית) השפיעו על הבן שלך בכל אחד מהתחומים הבאים:

כלל לא השפיע	השפיע מאד לרעה	די השפיע לרעה	די השפיע לטובה	השפיע מאד לטובה	
(3.2%)	--	--	33.3%	66.7%	18. להימנע מעבירות לעתיד $N=30, \bar{x}=3.67, s=.48$
--	--	--	44%	56%	19. להבין איך הנפגע הרגיש $N=25, \bar{x}=3.56, s=.51$
(19.4%)	--	--	56%	44%	20. היחסים שלך עם בנך $N=25, \bar{x}=3.44, s=.50$
(13.8%)	--	--	60%	40%	21. לימודים / עבודה $N=25, \bar{x}=3.40, s=.50$

22. בסך הכל עד כמה אתה מרוצה שהשתתפת בקד"ם? $N=31, \bar{x}=3.65, s=.71$

4. מרוצה מאד 74.2% 3. די מרוצה 19.4% 2. לא כל כך מרוצה 3.2% 1. בכלל לא מרוצה 3.2%

23. האם היית ממליץ להורים אחרים במצב דומה להשתתף בקד"ם? $N=31, \bar{x}=3.81, s=.65$

4. בהחלט כן 90.3% 3. ייתכן שכן 3.2% 2. ייתכן שלא 3.2% 1. בהחלט לא 3.2%

24. מה הדברים העיקריים שתרים לך מפגש קד"ם?

---

25. מה הדברים העיקריים שתרים לבנך מפגש קד"ם?

---

26. מה הייתה תרומתך להליך קד"ם (בהכנה, במפגש, בגיבוש ההסכם וכד')?

---

27. מה היית ממליץ לשפר בהליך קד"ם (ההכנה, המפגש עצמו, התכנית וכו')?

ושוב תודה רבה על שיתוף הפעולה!

סקר טלפוני לנערים הפוגעים

N=23

שלוש שמי _____ ואני מדבר/ת מטעם חברת מרטנס הופמן שעושה מחקר על הליכי קד"ם. המחקר בודק כיצד ניתן לשפר את השירות שניתן לכם בהליך קד"ם. האם אני מדבר עם _____ (שם הנערה/ה)? **אם לא, נסה לברר היכן ניתן להשיג את הנער או שהמספר טלפון שגוי**. לפני מספר שבועות השתתפת במפגש קד"ם והסכמת שנפנה אליך טלפונית במספר שאלות. רציתי להדגיש כי סודיות תשובותיך מובטחת ואנו מודים לך מראש על הסכמתך להשתתף בשיחה.

1. עד כמה רצית להגיע לתוכנית קד"ם? $N=23, \bar{x}=4.17, s=1.03$

5. מאד רצית 52.2% 4. די רצית 21.7% 3. ככה-ככה 17.4% 2. לא כל כך רצית 8.7% 1. מאד לא רצית

2. מהן הסיבות העיקריות בגללן רצית להשתתף בקד"ם? $N=22$

(לא להקריא את התשובות, מותר לענות יותר מתשובה אחת)

1. כדי שלא יהיה לי תיק במשטרה 86.4%

2. כדי להתנצל בפני הנפגע ולפצות אותו 4.5%

3. כדי להצדיק את עצמי בפני הנפגע

4. בקשו אותי להשתתף (קצין מבחן, המשפחה או אחרים)

5. אחר פרט: _____ 9.1%

3. באיזו מידה אתה מרגיש חרטה על מקרה זה? $N=23, \bar{x}=3.57, s=.90$

4. במידה רבה מאד 73.9% 3. במידה רבה 17.4% 2. במידה מועטה 8.7% 1. כלל לא

4. עד כמה תהליך ההכנה למפגש הייתה מספק? $N=23, \bar{x}=3.26, s=.75$

4. מספק מאד 39.1% 3. די מספק 52.2% 2. לא כל כך מספק 4.3% 1. כלל לא מספק 4.3%

המפגש

באיזו מידה המתאם?

כלל לא	במידה מועטה	במידה רבה	במידה רבה מאד	
--	--	39.1%	60.9%	5. ניהל את המפגש בצורה מאורגנת וממוקדת $N=23, \bar{x}=3.61, s=.50$
--	--	21.7%	78.3%	6. היה נייטרלי והוגן כלפי כל המשתתפים $N=23, \bar{x}=3.78, s=.73$
4.3%	--	39.1%	56.5%	7. גרם לתחושה נוחה ובטוחה $N=23, \bar{x}=3.48, s=.73$

עד כמה המשתתפים הבאים עזרו או הקשו על הצלחת המפגש?

לא השתתפו במפגש	לא השפיעו כלל	הקשו מאד	די הקשו	עזרו והקשו במידה דומה	די עזרו	עזרו מאד	
--	(4.3%)	4.5%	--	4.5%	40.9%	50%	8. ההורים שלך פרט: _____ N=22, $\bar{x}$=4.32, s=.94
(43.5%)	--	--	--	7.7%	38.5%	53.8%	9. קרובי משפחה שלך פרט: _____ N=13, $\bar{x}$=4.46, s=.66
(78.3%)	(4.3%)	--	--	--	75%	25%	10. חברים שלך פרט: _____ N=4, $\bar{x}$=4.25, s=.50
(4.3%)	(4.3%)	--	4.8%	--	52.4%	42.9%	11. קצין מבחן לנוער פרט: _____ N=21, $\bar{x}$=4.33, s=.73
--	(34.8%)	--	--	40%	33.3%	26.7%	12. נציג המשטרה פרט: _____ N=15, $\bar{x}$=3.87, s=.83
(4.3%)	--	--	--	--	27.3%	72.7%	13. תומכים שלך פרט: _____ N=22, $\bar{x}$=4.73, s=.46
(34.8%)	--	--	--	13.3%	53.3%	33.3%	14. תומכים של הנפגע פרט: _____ N=15, $\bar{x}$=4.20, s=.68
(4.3%)	(4.3%)	--	--	8.3%	58.3%	38.3%	15. הנפגע עצמו פרט: _____ N=12, $\bar{x}$=4.25, s=.62

16. עד כמה המשתתפים במפגש שמעו את מה שהיה לך לומר? **N=23, $\bar{x}$ =3.57, s=.51**

4. בהחלט שמעו 56.5% 3. די שמעו 43.5% 2. לא כל כך שמעו 1. בכלל לא שמעו

תוכנית תיקון – טיפול (לסוקר: לא להקריא)

(להקריא): עכשו כמה שאלות על התכנית שנכתבה בסוף מפגש קד"ם. התכנית כוללת את סעיפי התיקון מול הנפגע שעליך לעמוד בהם ותכנית עבורך (היכולה לכלול התנדבות בקהילה, שיחות עם אנשי מקצוע וכד')

לא כלל לא הוגנת	לא כל כך הוגנת	די הוגנת	הוגנת מאד	עד כמה התכנית הייתה -
--	--	52.9%	47.1%	17. הוגנת כלפי הנפגע N=17, $\bar{x}$=3.47, s=.51
4.3%	4.3%	52.2%	39.1%	18. הוגנת כלפיך

עד כמה התכנית הייתה -	הוגנת מאד	די הוגנת	לא כל כך הוגנת	כלל לא הוגנת
N=23, $\bar{x}$=3.26, s=.75				

19. עד כמה הייתה לך השפעה על ההחלטות שהתקבלו במפגש לגבי התכנית?

N=23, $\bar{x}$ =3.35, s=.64

4. הייתה השפעה רבה 43.5% 3. הייתה די השפעה 47.8% 2. לא הייתה כל כך השפעה 8.7% 1. בכלל לא הייתה השפעה

20. להערכתך, באיזו מידה תצליח/הצלחת (לסוקר: לגבי נערים שנמצאים כבר שלושה

חודשים אחרי גיבוש התכנית. יש לבדוק בתאריכי המפגש) לעמוד בתכנית על כל חלקיה?

N=23, $\bar{x}$ =3.52, s=.59

4. במידה רבה מאד 56.5% 3. במידה רבה 39.1% 2. במידה מועטה 4.3% 1. במידה מועטה מאד

עד כמה כל אחד ממרכיבי התכנית הבאים תרמו לתפקוד טוב יותר שלך?

לא היה חלק מהתוכנית	כלל לא הועיל/ו	לא כל כך הועיל/ו	די הועיל/ו	הועיל/ו מאד	
(13%)	--	10%	35%	55%	21. שיחות עם המשפחה שלך N=20, $\bar{x}$=3.45, s=.69
(21.7%)	--	5.6%	50%	44.4%	22. פיצוי הנפגע או התנצלות בפניו N=18, $\bar{x}$=3.39, s=.61
(5.3%)	--	16.7%	55.6%	27.8%	23. התנדבות בקהילה N=18, $\bar{x}$=3.11, s=.67
(4.3%)	--	--	54.5%	45.5%	24. שיחות עם אנשי מקצוע N=22, $\bar{x}$=3.45, s=.51

להערכתך, עד כמה השפיע עליך קד"ם (ההכנה, המפגש והתכנית) בכל אחד מהתחומים הבאים:

כלל לא השפיע	מאד לרעה השפיע	די לרעה השפיע	די לטובה השפיע	השפיע מאד לטובה	
--	--	--	17.4%	82.6%	25. להימנע מעבירות לעתיד N=23, $\bar{x}$=3.83, s=.39
--	--	--	55%	45%	26. להבין איך הנפגע הרגיש N=20, $\bar{x}$=3.45, s=.51
(8.7%)	--	--	71.4%	28.6%	27. יחסים עם ההורים N=21, $\bar{x}$=3.29, s=.46
(9.1%)	--	10%	35%	55%	28. לימודים / עבודה N=20, $\bar{x}$=3.45, s=.69

29. בסך הכל עד כמה אתה מרוצה שהשתתפת בקד"ם? **N=23, $\bar{x}$ =3.65, s=.49**

4. מרוצה מאד 65.2% 3. די מרוצה 34.8% 2. לא כל כך מרוצה 1. בכלל לא מרוצה

30. האם היית ממליץ לנערים אחרים במצב דומה להשתתף בקד"ם? **N=23, $\bar{x}$ =3.91, s=.29**

4. בהחלט כן 91.3% 3. ייתכן שכן 8.7% 2. ייתכן שלא 1. בהחלט לא

31. מה הדברים העיקריים שתרם לך מפגש קד"ם?

32. מה היית ממליץ לשפר בהליך קד"ם (ההכנה, המפגש עצמו, התכנית וכו')?

ושוב תודה רבה על שיתוף הפעולה!

סקר טלפוני לנפגעים ולתומכי הנפגע

N=18

שלוש שמי _____ ואני מדבר/ת מטעם חברת מרטנס הופמן שעושה מחקר על הליכי קד"ם. המחקר בודק כיצד ניתן לשפר את השירות שניתן לכם בהליך קד"ם. האם אני מדבר עם _____ (שם הנפגע/ת או שם תומך/ת מטעם הנפגע/ת)? **(אם לא, נסה לברר היכן ניתן להשיג את הנפגע או שהמספר טלפון שגוי).** לפני מספר שבועות השתתפת במפגש קד"ם והסכמת שנפנה אליך טלפונית במספר שאלות. רציתי להדגיש כי סודיות תשובותיך מובטחת ואנו מודים לך מראש על הסכמתך להשתתף בשיחה.

1. עד כמה רצית להגיע לתוכנית קד"ם? – לשאול רק את הנפגע עצמו

N=14, $\bar{x}$ =4.21, s=.70

5. מאד רצית 35.7% 4. די רצית 50% 3. ככה-ככה 14.3% 2. לא כל כך רצית 1. מאד לא רצית

2. מהן הסיבות העיקריות בגללן רצית להשתתף בקד"ם? – לשאול רק את הנפגע עצמו

N=12 (לא להקריא את התשובות, מותר לענות יותר מתשובה אחת)

6. לקבל פיצוי ו/או התנצלות 8.3%
7. להבהיר לפוגע את הפגיעה שעשה לי, לספר על הנזק שנגרם לי, ההשלכות והתוצאות של הפגיעה עליי ועל הקרובים לי 25%
8. לעזור לפוגע להגיע לחיים תקינים 58.3%
9. לוודא שלא יחזור לבצע עבירות ופגיעות באחרים
10. בקשו אותי להשתתף (קצין מבחן, המשפחה או אחרים) 8.3%

אחר פרט:

3. להערכתך, באיזו מידה הנער הפוגע לקח אחריות על המקרה שבגללו הגיע לקד"ם?

N=17, $\bar{x}$ =3.47, s=.51

4. במידה רבה מאד 47.1% 3. במידה רבה 52.9% 2. במידה מועטה 1. כלל לא
4. להערכתך, באיזו מידה הנער הפוגע מרגיש חרטה על מקרה זה **N=18, $\bar{x}$ =3.33, s=.48**
4. במידה רבה מאד 33.3% 3. במידה רבה 66.7% 2. במידה מועטה 1. כלל לא

5. עד כמה תהליך ההכנה למפגש הייתה מספק? **N=18, $\bar{x}$ = 3.33, s=.69**

4. מספק מאד 44.4% 3. די מספק 44.4% 2. לא כל כך מספק 11.1% 1. כלל לא מספק

המפגש

באיזו מידה המתאם?

כלל לא	במידה מועטה	במידה רבה	במידה רבה מאד	
--	--	16.7%	83.3%	6. ניהל את המפגש בצורה מאורגנת וממוקדת $N=18, \bar{x}=3.83, s=.38$
--	--	11.1%	88.9%	7. היה נייטרלי והוגן כלפי כל המשתתפים $N=18, \bar{x}=3.89, s=.32$
--	--	5.6%	94.4%	8. גרם לתחושה נוחה ובטוחה $N=18, \bar{x}=3.94, s=.24$

עד כמה המשתתפים הבאים עזרו או הקשו על הצלחת המפגש?

לא השתתפו במפגש	לא השפיעו כלל	הקשו מאד	די הקשו	עזרו והקשו במידה דומה	די עזרו	עזרו מאד	
--	--	--	--	--	72.2%	27.8%	9. הנער הפוגע פרט: _____ $N=18, \bar{x}=4.28, s=.46$
--	--	--	--	--	44.4%	55.6%	10. קרובי משפחה של הנער הפוגע פרט: _____ $N=18, \bar{x}=4.56, s=.51$
(88.9%)	--	--	--	--	100%	--	11. חברים של הנער הפוגע פרט: _____ $N=2, \bar{x}=4.00$
(5.6%)	--	--	--	--	58.8%	41.2%	12. קצין מבחן לנוער פרט: _____ $N=17, \bar{x}=4.41, s=.50$
--	(5.6%)	--	--	5.9%	35.3%	58.8%	13. נציג המשטרה פרט: _____ $N=17, \bar{x}=4.53, s=.62$
(5.9%)	(11.8%)	--	--	7.1%	35.7%	57.1%	14. תומכים של הנער הפוגע פרט: _____ $N=14, \bar{x}=4.50, s=.65$
(62.5%)	(6.3%)	--	--	--	20%	80%	15. תומכים שלך – לשאול רק את הנפגע <u>עצמו</u> פרט: _____ $N=5, \bar{x}=4.8, s=.48$
--	--	--	--	--	47.1%	52.9%	16. אתה עצמך (הנפגע עצמו או תומך שלו) פרט: _____ $N=17, \bar{x}=4.53, s=.51$

17. עד כמה המשתתפים במפגש שמעו את מה שהיה לך לומר: $N=18, \bar{x}=3.89, s=.32$
 4. בהחלט שמעו (88.9%) 3. די שמעו (11.1%) 2. לא כל כך שמעו 1. בכלל לא שמעו

תוכנית תיקון – טיפול (לסוקר: לא להקריא)

(להקריא): עכשו כמה שאלות על התכנית שנכתבה בסוף מפגש קד"ם שכוללת בין השאר, את סעיפי התיקון על העבירה כלפיך ושהנער הפוגע צריך לעמוד בהם.

עד כמה התכנית היתה-	הוגנת מאד	די הוגנת	לא כל כך הוגנת	כלל לא הוגנת
18. הוגנת כלפיך (או כלפי הנפגע שאתה תומך בו) $N=15, \bar{x}=3.66, s=1.72$	66.7%	33.3%	--	--
19. הוגנת כלפי הנער הפוגע $N=14, \bar{x}=3.64, s=1.91$	64.3%	35.7%	--	--

20. עד כמה הייתה לך השפעה על ההחלטות שהתקבלו במפגש לגבי התכנית?

$N=16, \bar{x}=3.19, s=.85$

4. הייתה השפעה רבה 31.25% 3. הייתה די השפעה 62.5% 2. לא הייתה כל כך השפעה 1. בכלל לא הייתה השפעה 6.25%

21. עד כמה השתנתה דעתך על הנער הפוגע בעקבות השתתפות בקד"ם? $N=15, \bar{x}=3.27, s=.62$

4. השתנתה מאד 4. די השתנתה 3. די השתנתה 2. די השתנתה 1. השתנתה 9. לא היה לטובה
 לטובה לרעה מאד לרעה כל שינוי
 26.7% 73.3% 11.1%

22. עד כמה אתה חושש שאותו נער עלול לפגוע בך שוב? – לשאל רק את הנפגע עצמו

$N=16, \bar{x}=1.44, s=.63$

4. מאד חושש 6.3% 3. די חושש 31.3% 2. לא כל כך חושש 62.5% 1. בכלל לא חושש

23. מה הסיכוי להערכתך שהנער יבצע עבירות דומות בעתיד? $N=17, \bar{x}=1.53, s=.51$

4. סיכוי גבוה מאד 47.1% 9. אין לי יכולת להעריך) 5.6% 3. סיכוי די גבוה 2. סיכוי די נמוך 52.9% 1. סיכוי נמוך מאד

24. בסך הכל עד כמה אתה מרוצה שהשתתפת בקד"ם? $N=17, \bar{x}=3.71, s=.47$

4. מרוצה מאד 70.6% 3. די מרוצה 29.4% 2. לא כל כך מרוצה 1. בכלל לא מרוצה

25. האם היית ממליץ לנפגעים אחרים ולתומכיהם במצב דומה להשתתף בקד"ם?

$N=18, \bar{x}=3.89, s=.32$

4. בהחלט כן 88.9% 3. ייתכן שכן 11.1% 2. ייתכן שלא 1. בהחלט לא

26. מה הדברים העיקריים שתרם לך (לנפגע) הליך קד"ם (ההכנה, המפגש, גיבוש ההסכם וכד')?

---

27. להערכתך, מה הדברים העיקריים שתרם הליך קד"ם לנער הפוגע?

---

28. מה היית ממליץ לשפר בהליך קד"ם (ההכנה, המפגש עצמו, התכנית וכו')?

ושוב תודה רבה על שיתוף הפעולה!

סקר טלפוני לתומכים

N=41

שלוש שמי _____ ואני מדבר/ת מטעם חברת מרטנס הופמן שעושה מחקר על הליכי קד"ם. המחקר בודק כיצד ניתן לשפר את השירותים הניתנים בהליך קד"ם. האם אני מדבר עם _____ (שם התומך/ת)? **(אם לא, נסה לברר היכן ניתן להשיג את התומך או שהמספר טלפון שגוי).** לפני מספר שבועות השתתפת במפגש קד"ם והסכמת שנפנה אליך טלפונית במספר שאלות. רציתי להדגיש כי סודיות תשובותיך מובטחת ואנו מודים לך מראש על הסכמתך להשתתף בשיחה.

1. מה הקשר שלך לנער הפוגע / לנפגע?

1. קרוב משפחה 14.6% 3. בעלי תפקידים (מדריך, יועצת בית הספר, מורה וכו') 73.2%
2. חבר של ההורים 9.8% 4. אחר 2.4%

2. עד כמה תהליך ההכנה למפגש היה מספק? N=40, $\bar{x}=3.45$, $s=0.71$

4. מספק מאד 57.5% 3. די מספק 30% 2. לא כל כך מספק 1. כלל לא מספק 12.5%

המפגש

באיזו מידה המתאם?

כלל לא	במידה מועטה	במידה רבה	במידה רבה מאד	
--	2.4%	24.4%	73.2%	3. ניהל את המפגש בצורה מאורגנת וממוקדת N=41, $\bar{x}=3.71$, $s=.51$
--	--	22%	78%	4. היה נייטרלי והוגן כלפי כל המשתתפים N=41, $\bar{x}=3.78$, $s=.42$
--	2.4%	29.3%	68.3%	5. גרם לתחושה נוחה ובטוחה N=41, $\bar{x}=3.66$, $S=.53$

עד כמה המשתתפים הבאים עזרו או הקשו על הצלחת המפגש?

לא השתתפו במפגש	לא השפיעו כלל	הקשו מאד	די הקשו	עזרו והקשו במידה דומה	די עזרו	עזרו מאד	
--	--	2.5%	5.0%	10%	37.5%	45%	6. הנער הפוגע פרט: N=40, $\bar{x}=4.18$, $s=0.98$
(8.6%)	--	--	--	9.3%	31.3%	59.4%	7. הנפגע פרט: N=35, $\bar{x}=4.5$, $s=0.67$

8. עד כמה המשתתפים במפגש שמעו את מה שהיה לך לומר? N=40, $\bar{x}=3.90$, $s=0.30$

4. בהחלט שמעו 90% 3. די שמעו 10% 2. לא כל כך שמעו 1. בכלל לא שמעו

תוכנית תיקון – טיפול (לסוקר: לא להקריא)

(להקריא): עכשו כמה שאלות על התכנית שנכתבה בסוף מפגש קד"ם שכוללת את סעיפי התיקון כלפי הנפגע ואת התכנית עבור הנער עצמו (היכולה לכלול התנדבות בקהילה, שיחות עם אנשי מקצוע וכד') שהנער הפוגע צריך לעמוד בהם.

עד כמה התכנית הייתה -	הוגנת מאוד	די הוגנת	לא כל כך הוגנת	כלל לא הוגנת
9. הוגנת כלפי הנפגע $N=34, \bar{x}=3.82, s=.39$	82.4%	17.6%	--	--
10. הוגנת כלפי הנער הפוגע $N=40, \bar{x}=3.73, s=.45$	72.5%	27.5%	--	--

11. עד כמה הייתה לך השפעה על ההחלטות שהתקבלו במפגש לגבי התכנית?

$N=40, \bar{x}=3.68, s=.47$

1. בכלל לא הייתה השפעה
2. לא הייתה כל כך השפעה
3. הייתה די השפעה 32.5%
4. הייתה השפעה רבה 67.5%

12. להערכתך, באיזו מידה יצליח/יצליח* הנער (לסוקר: לגבי נערים שנמצאים כבר שלושה

חודשים אחרי גיבוש התכנית. יש לבדוק בתאריכי המפגש) לעמוד בתכנית על כל חלקיה?

$N=41, \bar{x}=3.34, s=.62$

1. במידה מועטה מאוד
2. במידה רבה 41.5%
3. במידה רבה 51.2%
4. במידה מועטה 7.3%

להערכתך, עד כמה הליך קד"ם (ההכנה, המפגש והתכנית) השפיע על הנער הפוגע:

השפיע מאוד לטובה	די השפיע לטובה	די השפיע לרעה	השפיע מאד לרעה	כלל לא השפיע
56.1%	36.6%	7.3%	--	--
70%	27%	3%	--	(17.5%)
36.4%	40.9%	22.7%	--	(46.3%)
36.4%	54.5%	9.1%	--	(19.5%)

17. האם היית ממליץ לנערים אחרים במצב דומה להשתתף בקד"ם? $N=41, \bar{x}=3.85,$

$s=.42$

1. בהחלט לא
2. ייתכן שלא 2.4%
3. ייתכן שכן 9.8%
4. בהחלט כן 87.8%

18. באיזו מידה הנער לוקח אחריות על המקרה שבגללו הגיע לקד"ים?

$$N=41, \bar{x}=3.44, s=.59$$

4. במידה רבה מאד (48.8%) 3. במידה רבה (46.3%) 2. במידה מועטה (4.9%) 1. כלל לא

19. האם תרמת להצלחת המפגש? $N=41$

1. כן, פרט במה: _____ (75.6%) 2. לא (24.4%)

20. מה היית ממליץ לשפר בהליך קד"ים (ההכנה, המפגש עצמו, גיבוש התכנית וכו')?

ושוב תודה רבה על שיתוף הפעולה!

סקר טלפוני לקציני מבחן

N=29

שלוש שמי _____ ואני מדבר/ת מטעם חברת מרטנס הופמן שעושה מחקר על הליכי קד"ם. המחקר בודק כיצד ניתן לשפר את השירותים הניתנים בהליך קד"ם. האם אני מדבר עם _____ (שם ק. מבחן) **אם לא, נסה לברר היכן ניתן להשיג את ק. המבחן או שהמספר טלפון שגוי**. לפני מספר שבועות השתתפת במפגש קד"ם, והסכמת שנפנה אליך טלפונית במספר שאלות. רציתי להדגיש כי סודיות תשובותיך מובטחת ואנו מודים לך מראש על הסכמתך להשתתף בשיחה.

1. עד כמה המשתתפים במפגש שמעו את מה שהיה לך לומר? **N=29, $\bar{x}$ =3.90, s=.310**

4. בהחלט שמעו 89.7% 3. די שמעו 10.3% 2. לא כל כך שמעו 1. בכלל לא שמעו

עד כמה המשתתפים הבאים עזרו או הקשו על הצלחת המפגש?

לא השתתפו במפגש	לא השפיעו כלל	הקשו מאד	די הקשו	עזרו והקשו במידה דומה	די עזרו	עזרו מאד	
--	(3.4%)	--	--	7.1%	78.6%	14.3%	2. הנער הפוגע פרט: _____ N=28, $\bar{x}$=4.07, s=0.47
--	--	--	3.4%	17.2%	41.4%	37.9%	3. קרובי משפחה של הנער הפוגע פרט: _____ N=29, $\bar{x}$=4.14, s=0.83
(89.7%)	--	--	--	--	--	--	4. חברים של הנער הפוגע פרט: _____ N=3
--	--	--	--	3.4	48.3%	48.3%	5. תומכים של הנער הפוגע פרט: _____ N=29, $\bar{x}$=4.45, s=0.57
(65.5%)	--	--	10%	--	40%	50%	6. תומכים של הנפגע פרט: _____ N=10, $\bar{x}$=4.30, s=0.95
(20.7%)	--	--	--	4.3%	56.5%	39.2%	7. הנפגע עצמו פרט: _____ N=23, $\bar{x}$=4.35, s=0.57

להערכתך, עד כמה הליך קד"ם (ההכנה, המפגש והתכנית) השפיע על הנער הפוגע?

כלל לא השפיע	השפיע מאד לרעה	די השפיע לרעה	די השפיע לטובה	השפיע מאד לטובה	
--	--	--	72.4%	27.6%	8. להימנע מעבירות לעתיד N=29, $\bar{x}=3.28$, $s=0.46$
--	--	--	57.7%	42.3%	9. להבין איך הנפגע הרגיש N=26, $\bar{x}=3.42$, $s=0.5$
(8%)	--	--	73.9	26.1%	10. היחסים עם הוריו N=23, $\bar{x}=3.26$, $s=0.45$
(17.2%)	--	--	90%	10%	11. לימודים / עבודה N=20, $\bar{x}=3.10$, $s=0.31$

עם סיום המפגש נקבעה לנער הפוגע תכנית תיקון מול הפוגע ותכנית טיפול עבורו (היכולה לכלול התנדבות בקהילה, שיחות עם אנשי מקצוע וכד').

12. להערכתך, באיזו מידה יצליח/הצליח הנער (לסוקר: לגבי נערים שנמצאים כבר שלושה חודשים אחרי גיבוש התכנית, יש לבדוק בתאריכי המפגש) לעמוד בתכנית על כל חלקיה?
N=28, $\bar{x}=3.18$, $s=0.83$

4. במידה רבה מאד 39.3% 3. במידה רבה 39.3% 2. במידה מועטה 21.4% 1. במידה מועטה מאד

13. האם היית ממליץ לנערים אחרים במצב דומה להשתתף בקד"ם? N=29, $\bar{x}=3.72$, $s=.46$
4. בהחלט כן 72.4% 3. ייתכן שכן 27.6% 2. ייתכן שלא 1. בהחלט לא

14. באיזו מידה הנער לוקח אחריות על המקרה שבגללו הגיע לקד"ם? N=29, $\bar{x}=3.45$, $s=.57$
4. במידה רבה מאד 48.3% 3. במידה רבה 48.3% 2. במידה מועטה 3.4% 1. כלל לא

15. האם תרמת להצלחת המפגש? N=28

1. כן, פרט במה: _____ 100%

2. לא

16. מה היית ממליץ לשפר בהליך קד"ם (ההכנה, המפגש עצמו, גיבוש התכנית וכו')?

ושוב תודה רבה על שיתוף הפעולה!

סקר טלפוני לנציגי משטרה**N=27**

שלוש שמי _____ ואני מדבר/ת מטעם חברת מרטנס הופמן שעושה מחקר על הליכי קד"ם. המחקר בודק כיצד ניתן לשפר את השירותים הניתנים בהליך קד"ם. האם אני מדבר עם _____ (שם נציג המשטרה) **(אם לא, נסה לברר היכן ניתן להשיג את נציג המשטרה או שהמספר טלפון שגוי)**. לפני מספר שבועות השתתפת במפגש קד"ם, והסכמת שנפנה אליך טלפונית במספר שאלות. רציתי להדגיש כי סודיות תשובותיך מובטחת ואנו מודים לך מראש על הסכמתך להשתתף בשיחה.

1. עד כמה המשתתפים במפגש שמעו את מה שהיה לך לומר? **N=27, $\bar{x}$ =3.85, s=.36**

4. בהחלט שמעו 85.2% 3. די שמעו 14.8% 2. לא כל כך שמעו 1. בכלל לא שמעו

עד כמה המשתתפים הבאים עזרו או הקשו על הצלחת המפגש?

לא השתתפו במפגש	לא השפיעו כלל	הקשו מאד	די הקשו	עזרו והקשו במידה דומה	די עזרו	עזרו מאד	
--	--	--	--	--	51.9%	48.1%	2. הנער הפוגע פרט: _____ N=27, $\bar{x}$=4.48, s=.51
--	--	--	--	--	40.7%	59.3%	3. קרובי משפחה של הנער הפוגע פרט: _____ N=27, $\bar{x}$=4.59, s=.50
(96.3%)	--	--	--	--	--	--	4. חברים של הנער הפוגע פרט: _____ N=1
(7.4%)	(3.7%)	--	--	--	58.3%	41.7%	5. תומכים של הנער הפוגע פרט: _____ N=24, $\bar{x}$=4.42, s=.50
(55.6%)	--	--	--	16.7%	58.3%	25%	6. תומכים של הנפגע פרט: _____ N=12, $\bar{x}$=4.08, s=.67
(25.9%)	--	--	--	--	55%	45%	7. הנפגע עצמו פרט: _____ N=20, $\bar{x}$=4.45, s=.51

להערכתך, עד כמה הליך קד"ם (ההכנה, המפגש והתכנית) השפיע על הנער הפוגע?

לא יודע	כלל לא השפיע	השפיע מאוד לרעה	די השפיע לרעה	די השפיע לטובה	השפיע מאוד לטובה	
(12%)	--	--	--	47.8%	52.2%	8. להימנע מעבירות לעתיד N=23, $\bar{x}=3.52, s=.51$
(4%)	--	--	--	68%	32%	9. להבין איך הנפגע הרגיש N=25, $\bar{x}=3.32, s=.47$
(26%)	(7.4%)	--	--	61.1%	38.9%	10. היחסים עם הוריו N=18, $\bar{x}=3.39, s=.50$
(62%)	(3.8%)	--	--	88.9%	11.1%	11. לימודים / עבודה N=9, $\bar{x}=3.11, s=.33$

עם סיום המפגש נקבעה לנער הפוגע תכנית תיקון מול הפוגע ותכנית טיפול עבורו (היכולה לכלול התנדבות בקהילה, שיחות עם אנשי מקצוע וכד').

12. להערכתך, באיזו מידה יצליח/הצליח הנער (לסוקר: לגבי נערים שנמצאים כבר שלושה חודשים אחרי גיבוש התכנית. יש לבדוק בתאריכי המפגש) לעמוד בתכנית על כל חלקיה?
N=21, $\bar{x}=3.43, s=1.05$

1. במידה 1. במידה 2. במידה 3. במידה 4. במידה רבה מאד 28.6% 61.9% 9.5% מועטה מאד

13. האם היית ממליץ לנערים אחרים במצב דומה להשתתף בקד"ם? N=26, $\bar{x}=4.0$
1. בהחלט לא 2. ייתכן שלא 3. ייתכן שכן 4. בהחלט כן 100%

14. באיזו מידה הנער לוקח אחריות על המקרה שבגללו הגיע לקד"ם? N=27, $\bar{x}=3.70, s=.46$

1. כלל לא 2. במידה מועטה 3. במידה רבה 4. במידה רבה מאד (70.4%) 29.6%

15. האם תרמת להצלחת המפגש? N=27

1. כן, פרט במה: 100%
2. לא

16. מה היית ממליץ לשפר בהליך קד"ם (ההכנה, המפגש עצמו, גיבוש התכנית וכו')?

ושוב תודה רבה על שיתוף הפעולה!

נספח ו'

מאפייני המופנים לקד"ם

מאפייני הנער הפוגע

N	היכן נולד				גיל	מגדר		
	אחר	אתיופיה	חמ"ע	יליד הארץ	גיל ממוצע	נערה	נער	
740	6.5%	1.8%	9.1%	82.6%	15.6	9.6%	90.4%	הליך שהסתיים
135	8.1%	1.5%	6.7%	83.7%	15.5	14.8%	85.2%	סירוב נפגע
156	4.5%	2.6%	10.3%	82.7%	15.8	14.1%	85.9%	אי התאמה
33	3.0%	3.0%	6.1%	87.9%	15.4	12.1%	87.9%	הפסקת הליך ע"י המשטרה
55	1.8%	5.5%	7.3%	85.5%	15.3	7.3%	92.7%	עבירה נוספת
1119	6.1%	2.1%	8.8%	83.0%	15.6	10.8%	89.2%	סה"כ

N	דת			
	אחר	נוצרי/מוסלמי/דרוזי	יהודי	
664	3.9%	15.7%	80.4%	הליך שהסתיים
122	4.1%	13.9%	82.0%	סירוב נפגע
147	4.1%	12.9%	83.0%	אי התאמה
30	0	6.7%	93.3%	הפסקת הליך ע"י המשטרה
55	5.5%	12.7%	81.8%	עבירה נוספת
1018	3.9%	14.6%	81.4%	סה"כ

מאפייני משפחת הנער הפוגע – אב המשפחה

גיל		השכלת האב					מצב משפחתי			
N	גיל בשנים	N	אקדמאית	על תיכונית	תיכונית	עד תיכונית חלקית	N	גרוע, אלמן, אחר	נשוי	
677	48.3	339	14.5%	8.8%	59.3%	17.4%	672	23.2%	76.8%	הליך שהסתיים
124	47.9	64	15.9%	10.9%	60.9%	12.6%	125	28.0%	72.0%	סירוב נפגע
140	48.0	62	12.9%	9.7%	64.5%	12.9%	138	19.6%	80.4%	אי התאמה
30	48.7	16	6.3%	18.8%	56.3%	18.6%	28	14.3%	85.7%	הפסקת הליך ע"י המשטרה
49	49.9	18	16.7%	11.1%	38.9%	33.3%	51	27.5%	7.5%	עבירה נוספת
1020	48.3	499	14.2%	9.6%	59.3%	16.9%	1014	23.3%	76.7%	סה"כ

ווקב בארץ		היכן נולד האב					
N	ווקב בשנים	N	אחר	אתיופיה	חמ"ע	ישראל	
262	25.3	688	16.7%	5.8%	19.2%	58.3%	הליך שהסתיים
46	25.9	127	16.5%	2.4%	22.0%	59.1%	סירוב נפגע
53	25.3	142	16.9%	9.2%	16.2%	57.7%	אי התאמה
10	27.2	30	20.0%	3.3%	13.3%	63.3%	הפסקת הליך ע"י המשטרה
23	20.5	51	13.7%	11.8%	25.5%	49.0%	עבירה נוספת
394	25.0	1038	16.7%	6.1%	19.3%	58.9%	סה"כ

מאפייני משפחת הנער הפוגע – אם המשפחה

גיל		השכלת האב					מצב משפחתי			
N	גיל בשנים	N	אקדמאית	על תיכונית	תיכונית	עד תיכונית חלקית	N	גרועה, אלמנה, אחר	נשואה	
706	44.5	356	18%	13.2%	54.2%	14.6%	704	29.1%	70.9%	הליך שהסתיים
130	44.0	66	12.1%	16.7%	63.6%	7.6%	129	34.9%	65.1%	סירוב נפגע
151	43.8	71	18.3%	12.7%	62.0%	7.0%	149	27.5%	72.5%	אי התאמה
31	43.7	19	21.1%	10.5%	52.6%	15.8%	30	20.0%	80.0%	הפסקת הליך ע"י המשטרה
53	43.8	20	10.0%	25.0%	55.0%	10.0%	54	40.7%	59.3%	עבירה נוספת
1071	44.3	532	17.1%	13.9%	56.4%	12.6%	1066	29.9%	70.1%	סה"כ

וותק בארץ		היכן נולדה האם					
N	וותק בשנים	N	אחר	אתיופיה	חמ"ע	ישראל	
283	22.3	714	14.8%	5.6%	23.1%	56.4%	הליך שהסתיים
45	21.6	130	8.5%	2.3%	25.4%	63.8%	סירוב נפגע
56	20.6	151	10.6%	8.6%	21.2%	59.6%	אי התאמה
13	29.9	31	29.0%	3.2%	12.9%	54.8%	הפסקת הליך ע"י המשטרה
31	20.4	54	20.4%	11.1%	31.5%	37.0%	עבירה נוספת
428	22.1	1080	14.2%	5.8%	23.2%	56.7%	סה"כ